

gogică pentru a crea oamenilor muncii iluzia că își vor putea achiziționa o astfel de locuință. În realitate, în condițiile regimului capitalist, exploatarea nemiloasă a maselor muncitorești nu le-a permis cîtuși de puțin să ajungă în posesia unor astfel de locuințe.

În sfîrșit, o ultimă categorie de locuințe au fost destinate într-adevăr celor ce muncesc. Astfel, în Valea Jiului, la Hunedoara și în alte centre industriale, patronatul a construit «locuințe», și acestea reduse ca număr, mohorîte ca aspect, lipsite de instalații de apă și canal, pe terenuri umede și în zone nesănătoase. Unele dintre ele au provenit chiar din barăci provizorii ce au fost păstrate ca definitive. Este de la sine înțeles că aceste locuințe, necorespunzătoare din toate punctele de vedere, nu au putut satisface nevoile de locuire ale muncitorilor.

De cele mai multe ori însă, cartierele muncitorești creșteau singure, necontrolate, luînd naștere prin îngrămădirea de locuințe insalubre în imediata vecinătate a fabricilor, în condiții de așezare și de igienă inadmisibile. Statul capitalist a tolerat și chiar a favorizat această situație, avînd interesul de a avea brațe ieftine de lucru în preajma locurilor de muncă.

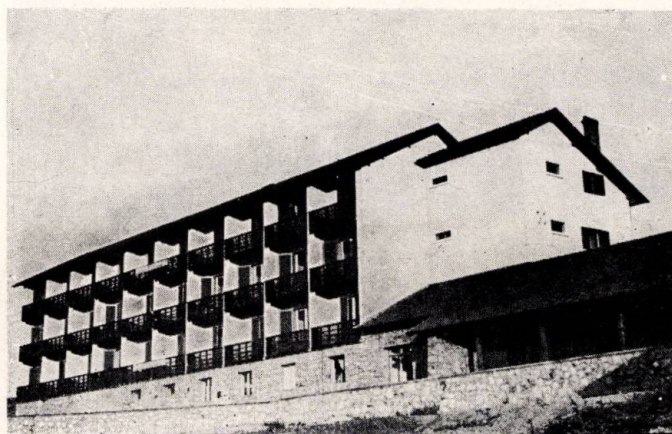
După eliberarea țării noastre de către glorioasa armată sovietică și după instaurarea regimului democrat popular, locuința se transformă dintr-un mijloc de asigurare a profitului claselor exploatare, dintr-un obiect de speculă, într-un mijloc principal pentru îmbunătățirea condițiilor de trai material și cultural al muncitorilor.

Astfel, chiar în etapa premergătoare anului 1949, sectorul de stat a construit numeroase locuințe în cîteva regiuni industriale importante și în Capitală; amintim locuințele construite în cartierul Ferentari (arhitecții Gh. Popov, M. Hornstein, Christodulo) și Cartierul Steaua C.F.R.-București (arhitect Cristina Neagu); începuturile noului oraș muncitoresc Hunedoara (arhitecții G. Gusti, D. Hardt, A. Moisesu, Vl. Perceac); cartierul fabricii Steagul Roșu din Orașul Stalin (arhitecții N. Nedelescu, Fl. Teodorescu, T. Elian, D. Marinescu), precum și alte cartiere din București, Reșița, Calan, Medgidia, Poarta Albă, Năvodari, Cernavoda etc.

Aceste construcții, prin programul și destinația lor, oglindesc în mod vădit preocuparea partidului nostru, a noului regim, pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit ale oamenilor muncii, și — sub acest aspect — le putem considera ca realizări pozitive. Analizate sub aspectul creației de arhitectură, ele reflectă lupta între conținutul ideologic nou, socialist, și formele vechi în care se încerca a se exprima acest conținut. Urme puternice de formalism dovedesc încă influența teoriilor burgheze și necunoașterea documentației sovietice. Astfel, de exemplu, în ceea ce privește apartamentele din cartierul Ferentari, proiectanții nu și-au pus ca obiectiv respectarea unei stricte economii, iar structura de plan reflectă influența practicii blocurilor «de raport». Fațadele sînt neexpresive, iar gruparea funcționalistă a clădirilor nu realizează un ansamblu încheșat și unitar. Clădirile cartierului Steagul Roșu din Orașul Stalin, cu calități reale și avînd îndeosebi un plan mai restrîns și mai adecvat nevoilor locatarilor, prezintă, prin amplasamentul ales, o izolare față de compoziția generală a orașului; gruparea lor, reieșită din aplicarea rigidă a

Hunedoara — Locuințe în orașul nou (1948)
Autori, arhitecții G. Gusti, C. Gusti, D. Hardt

Hunedoara — Bloc de locuințe pentru nefamiliști
Autor prof. arh. G. Gusti

Regiunea Stalin — Locuințe muncitorești

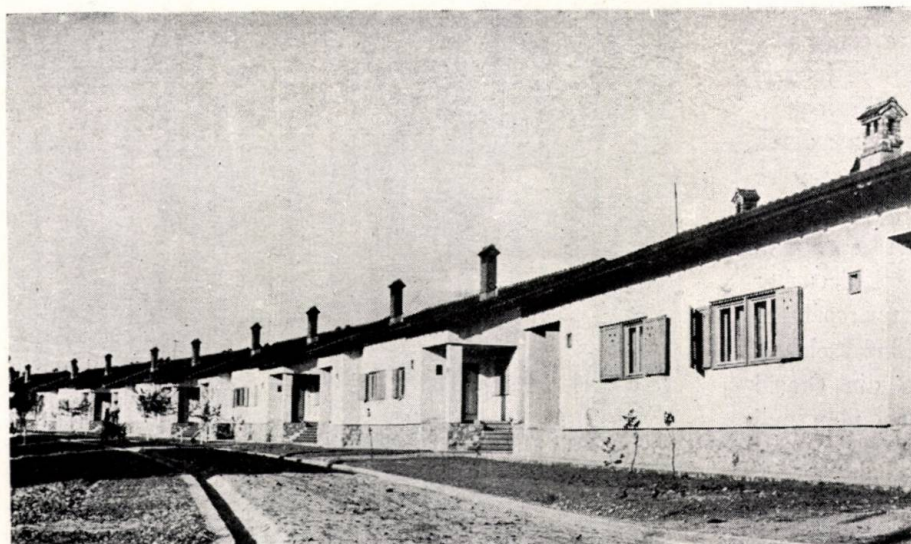

Reșița — Blocuri de locuințe

București — Raionul 23 August. Blocuri de locuințe

Hunedoara — Locuințe în orașul nou (1948)
Autori, arhitecții G. Gusti, C. Gusti, D. Hardt

unui singur tip de clădire, așezat în mod funcțional, după o unică orientare și oblic față de alinierea străzii, împiedică de asemenea unitatea și expresivitatea compoziției de ansamblu; totodată, această așezare a blocurilor a determinat lucrări tehnico-edilitare cu totul neeconomice. La Oțelul Roșu și Hunedoara, clădirile executate numai cu 1 sau 2 caturi, așezate de asemenea după criterii funcționaliste, oglindesc lipsa orientării politice și ideologice, precum și neînțelegerea de către arhitecții proiectanți a trăsăturilor tipice unei așezări socialiste. Această apreciere este valabilă în ceea ce privește primele grupări de locuințe cu 1—2 caturi din orașele Medgidia, Cernavoda, Poarta Albă și Năvodari, cu clădiri neadaptate la teren, așezate după criterii funcționaliste sau realizând incinte supra-dimensionate, neorganizate și neeconomice.

Primele succese în lupta împotriva acestor lipsuri le-am putut înregistra după înființarea celor dintâi institute de proiectare, în anul 1949; în acest an, elaborarea planurilor de locuințe a luat un avânt susținut, determinat de avântul general de construire planificată a bazelor socialismului în țara noastră. În anul 1950, pentru a putea satisface cerințele crescânde, Institutul de proiectare a construcțiilor (I.P.C.) a trecut la organizarea primelor măsuri de coordonare a procesului proiectării de locuințe. Într-un termen relativ scurt s-au elaborat o serie de proiecte de blocuri, cu variante de fațadă pentru diferite regiuni ale țării, întocmite de un colectiv condus de arh. Gh. Trifu. Ca soluții tehnice au fost folosite planșee de lemn cu porțiuni de beton armat monolit, lipsind însă o preocupare susținută pentru realizarea de economii, prin proiectare.

În anul 1951 s-a alcătuit în I.P.C. primul atelier pentru proiectarea de locuințe și s-a trecut la studierea documentației sovietice; s-au elaborat astfel proiecte de locuințe ce deschideau posibilitatea unei prefabricări a planșeelor (la I.P.C., în atelierul condus de către arh. G. Gusti și M. Hornstein, iar apoi la Sovromproiectare, de către arh. M. Enescu).

Aceste proiecte, ce reprezintă epoca de pionierat în problema proiectării locuințelor, aveau o serie de lipsuri ce au persistat mult timp, unele nefiind rezolvate nici până astăzi. În acea perioadă, proiectanții au încercat reducerea costului construcției, prin reducerea confortului, proiectând locuințe strâmte, sărace ca expresie, de felul așa-numitelor locuințe muncitorești «minimale».

Astfel, locuințele executate după acele proiecte prezintă dimensiuni insuficiente, vestibulurile au o lățime de 1,25 m la roșu, înălțimea încăperilor de locuit este de 2,65 m, palierele scărilor sînt strâmte, loggiile sînt așezate în mod nepotrivit în fața băii și bucătăriei și sînt mult prea mici pentru a putea fi folosite, ușile de intrare în apartamente și camere au dimensiunile $0,875 \times 2,00$ m

(cota zidăriei), nepermițând introducerea mobilelor principale și avînd totodată un aspect meschin.

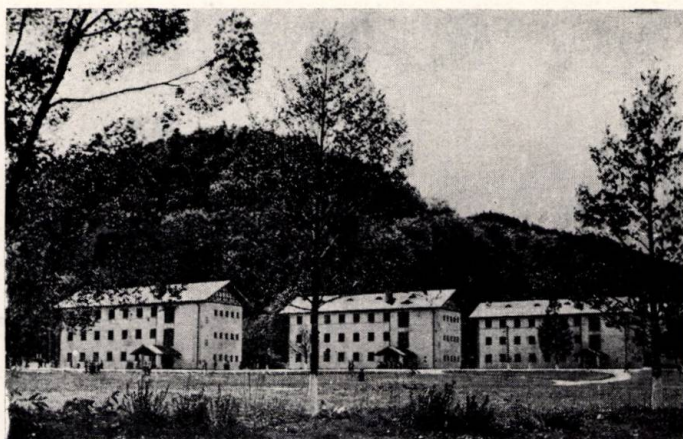
Ansamblurile de locuit proiectate pînă în 1951 cu astfel de clădiri prezintă de asemenea lipsuri principiale; ele se reduc la gruparea unor blocuri, adeseori în formă liniară, înșirate de-a lungul sau perpendicular pe străzi, prea puțin adaptate la teren și la natura înconjurătoare. Multe clădiri păstrează urme funcționaliste și în distribuția lor interioară, cum sînt tipurile cu așa-numita «orientare unică». Rezolvarea simplistă a ansamblurilor a fost determinată atît de lipsa de experiență a proiectanților, de reprelucrarea teoretică a principiilor sovietice asupra cvartalului, cît și de faptul că s-au elaborat secțiuni în variante cu totul insuficiente, lipsind îndeosebi soluțiile de colț.

Trebuie menționat, de asemenea, faptul că odată cu creșterea volumului de locuințe a început să scadă și calitatea execuției; această scădere a calității, ce începe din anul 1951, a accentuat din plin lipsurile proiectării.

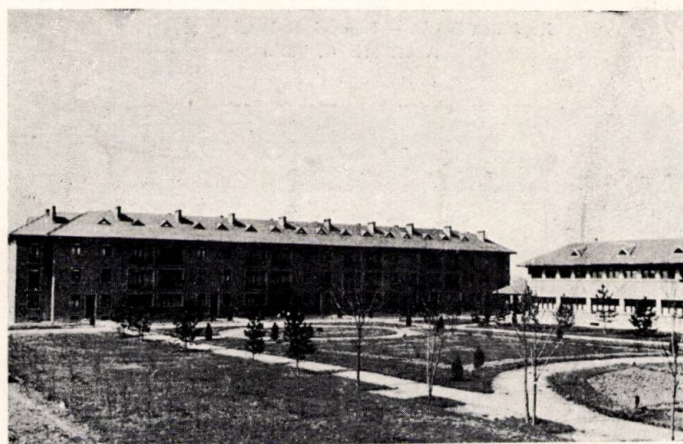
În anul 1952, sarcinile sporite în sectorul construcției de locuințe au determinat și proiectarea să facă un pas înainte; totodată, caracterul de masă al locuințelor și necesitatea de a asigura amplasamentele necesare au impus trecerea la o legătură strînsă între proiectarea orașelor și aceea a locuințelor, precum și o preocupare mai susținută în ce privește tipizarea proiectelor.

În acest an, pe baza unui catalog sumar de prefabricate de beton armat, s-a întocmit o serie de 6 secțiuni denumite «tip Valea Jiului 1952» (arh. I. Silvan și ing. N. Laszlo). Analizînd laturile pozitive ale acestor secțiuni putem arăta că, fiind bazate pe principiile constructive ale unui zid portant median longitudinal, s-au realizat apartamente mai economice decît în soluțiile precedente, păstrîndu-se aceeași suprafață locuibilă (30—32 m²) și reducîndu-se suprafața construită cu 5—8%. Acest progres se datorește studiului mai atent al materialului documentar sovietic, faptului că s-a renunțat la gruparea de două apartamente la scară, folosită pînă atunci în exclusivitate, adoptîndu-se secțiunile cu trei și patru apartamente la scară; totodată, s-a introdus în toate proiectele o grupare unică a instalațiilor sanitare, ceea ce a permis apoi trecerea la realizarea primelor noduri sanitare prefabricate. De asemenea a început să se preconizeze folosirea materialelor locale (sterilul în Valea Jiului și zgura de furnal la Reșița).

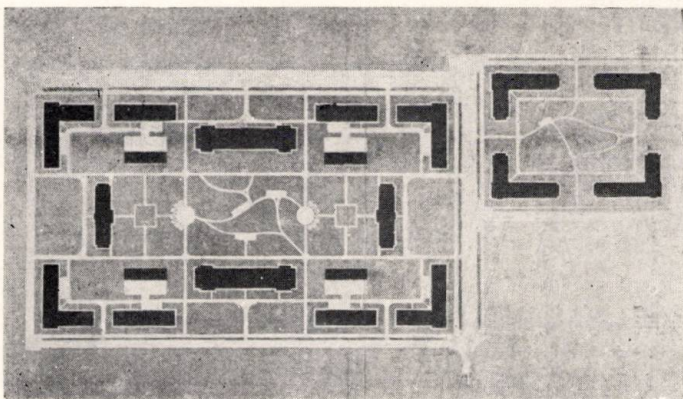
Datorită posibilităților oferite de această primă serie de secțiuni tip s-au putut compune cvartale mai variate ca formă decît cele din Valea Jiului, superioare calitativ față de studiile anilor precedenți. Noile secțiuni tip, avînd apartamente cu camere de locuit pe ambele fațade lungi și putînd

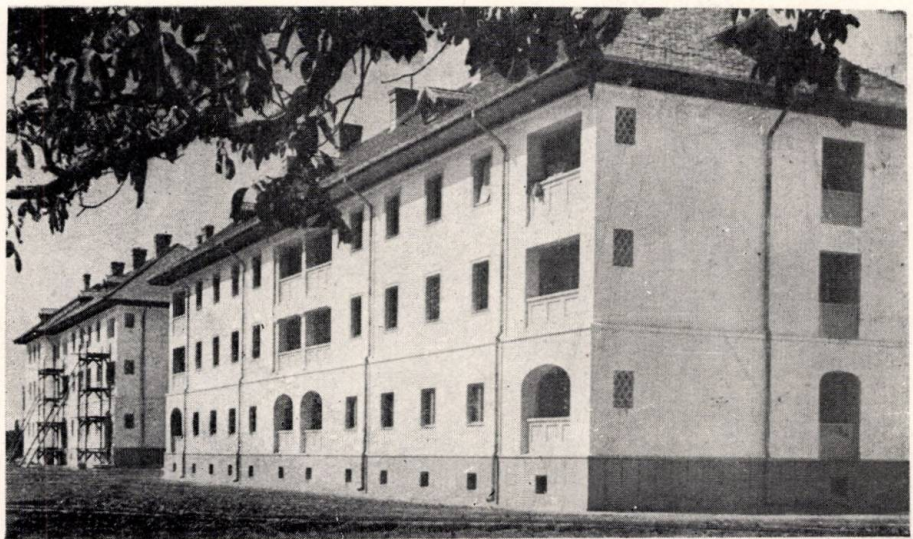
Orașul Stalin — «Orașul ucenicilor» — Cămine (1948—1949)
Autori, arhitecții N. Nedeleșcu, T. Elian, V. D. Marinescu, Fl. Teodorescu

București — Blocuri de locuințe (1947—1949)
Autor arh. T. Săvulescu

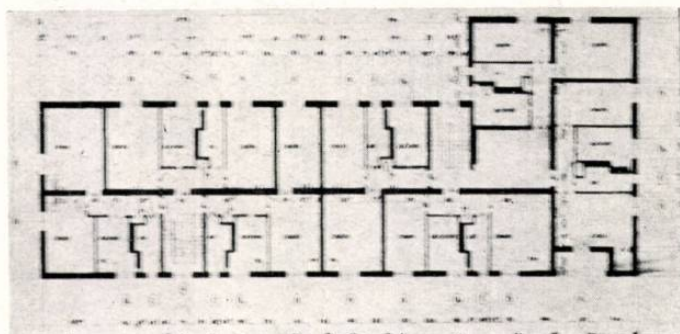
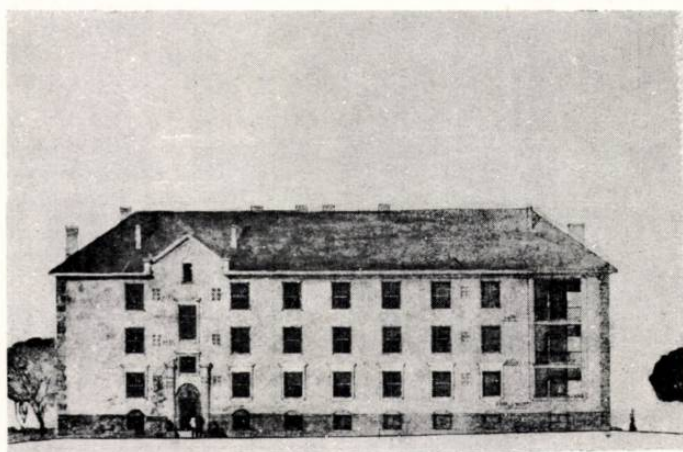
Regiunea Pitești — Cvatral de locuințe (1950)
Autor arh. D. Antonescu

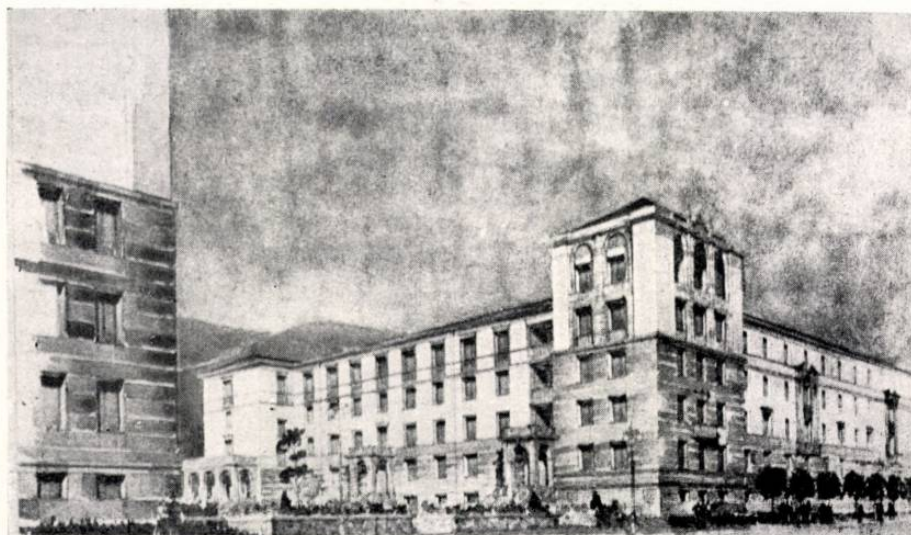
Regiunea Pitești — Blocuri de locuințe (1950)
Autori, arhitecții Gh. Trifu, R. Udriou

Regiunea Bacău — Blocuri de locuințe (1949)
Autor arh. G. Galin

Uricani — Bloc de locuințe (1952)
Autor arh. M. Ricci

Petrila — Blocuri de locuințe. Perspectivă (1952)
Autori, arhitecții W. Juster, V. Sebestyen, P. Coman,
C. Frumuzache, N. Pruncu

fi folosite ca atare la orice orientare, precum și varietatea soluțiilor de capăt și de colț elaborate pe baza primei serii, au permis realizarea unor ansambluri mai încheiate și mai proporționate, ducând la o grupare mai densă a construcțiilor pe teren. Densitatea sporită de construcție pe teren și frontul restrâns al secțiunilor au contribuit la reducerea cheltuielilor edilitare, de întreținere și de exploatare.

Pe lângă progresul înregistrat în elaborarea acestor proiecte trebuie arătate, însă, și o serie de laturi negative, criticate în parte și în presă și care au fost constatate la darea în folosință a locuințelor. O parte din aceste deficiențe se datoresc faptului că nici în această etapă nu a fost studiată în adâncime metodologia de proiectare sovietică. Într-adevăr, seria de secțiuni tip nu a fost elaborată în fază de proiecte de execuție, cu toate detaliile de construcție rezolvate în mod unitar, astfel că secțiunile tip au fost folosite de arhitecți numai ca anteproiect, cu numeroase derogări și adaptări. Acest fapt a făcut, pe de o parte, ca unele proiecte de execuție să sufere calitativ prin introducerea necontrolată a unor modificări, iar, pe de altă parte, au fost create prea multe tipuri de detalii și elemente de construcție (diferite lungimi de grinzi, de elemente de planșeu, 4 variante de bloc sanitar etc.), fapt care a îngreunat executarea lor în serie și în bune condiții.

Rămășițele puternice ale concepțiilor burgheze, individualist anarhice, manifestate și prin activitatea de birou, ruptă de realitate, precum și prin desconsiderarea importanței economiei prin proiectare și a tipizării — ca singură metodă de cuprindere justă a sarcinilor — au împins pe cei mai mulți proiectanți să nu respecte în mod riguros secțiunile tip, sacrificând unele calități ale acestora în favoarea soluționării unilaterale și discutabile a unor probleme, fie de economie, fie de plastică, de detaliu sau de ansamblu.

Din această cauză s-au proiectat locuințe în care unele uși, ferestre sau sobe sînt în așa fel așezate, încît încăperea nu poate fi bine folosită (de exemplu la unele soluții de colț la blocurile de la Lonea și Petrila în Valea Jiului); altele, pentru a obține o anumită distribuție a golurilor în fațadă, s-au dispus în așa fel ferestrele la camerele de locuit, încît ele sînt lipite de pereții transversali. Uneori

se poate constata un exces de uși-ferestre așezate nejustificat la camere de zi, dormitoare sau bucătării, numai din considerente formale de fațadă. Tot din această cauză s-au manifestat tendințe continue de a scoate baia la lumină directă, prin diferite artificii care au sacrificat confortul locuințelor și totodată aspectul fațadelor (locuințele de la Uricani, arh. M. Ricci, sau cele de la Hunedoara, arh. R. Udrouiu).

Lipsuri importante apar de asemenea și în proiectarea ansamblurilor.

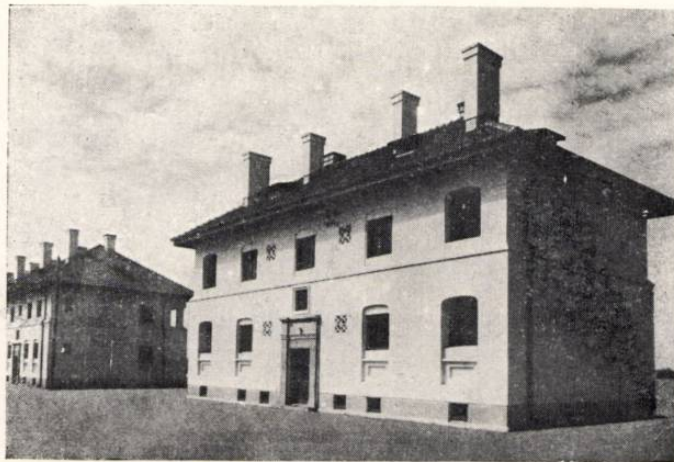
Grupările nu se adaptează în mod just la pantele terenului, la natura înconjurătoare, la arhitectura regiunii, la caracterul orașului. Astfel de greșeli întâlnim aproape pe toate șantierele noastre; ele nu se datoresc numai proiectanților tineri, neexperimentați, dar chiar și unor arhitecți cu experiență. Dăm ca exemplu cvartalul de la Lupeni, unde au lucrat pe rând arhitecții I. Giurgea, L. Axelrad, I. Silvan, L. Levy, C. Mucica și alții și unde astăzi se excavază zeci de mii de m³ de pământ pentru a adapta clădirile la teren. Aceasta, datorită atât faptului că Institutul de proiectare a construcțiilor nu a asigurat o continuitate în proiectare, schimbând mereu autorii aceleiași lucrări, cât și tendinței fiecărui autor în parte de a se preocupa exclusiv de etapa pe care o conducea.

Exemplele date oglindesc cauze mai adânci, care nici până astăzi nu sînt în total analizate și lichidate. În loc ca obiectivul urmărit să fie acela de a asigura oamenilor muncii, într-un timp scurt, locuințe sănătoase, confortabile, economice și frumoase, încadrate într-un ansamblu unitar și care să oglindească noul conținut de idei, au existat preocupări strîmte de îndeplinire birocratică a sarcinilor de plan, fizice sau valorice, atât din partea institutelor de proiectare, cât și din partea execuției și chiar a beneficiarilor, cu toții fiind preocupați să predea în primul rînd pachete de desene și piese scrise sau cubaje de zidărie și dulgherie. Aceste atitudini greșite și străine de linia partidului au contribuit, în fapt, ca sarcinile de construire a locuințelor să nu fie decât parțial îndeplinite, iar multe clădiri să fie date în folosință neterminate, provocînd degradarea lor printr-o necorespunzătoare proiectare, execuție, folosință și întreținere.

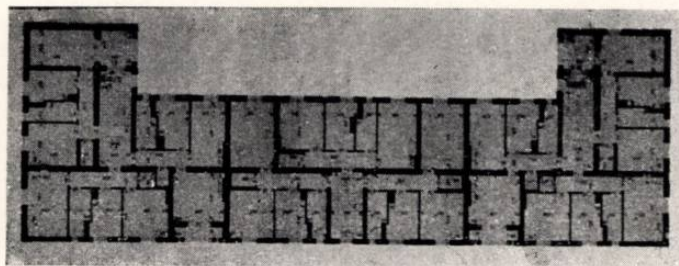
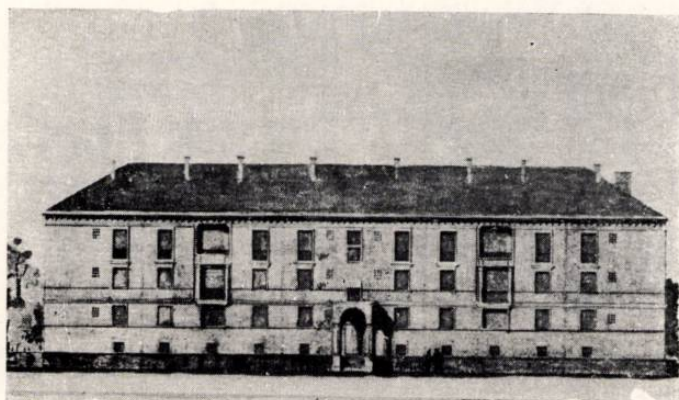
De la începutul activității organizate de proiectare a locuințelor, partidul nostru a sprijinit temeinic acest sector. Pe lîngă condițiile materiale asigurate proiectării prin constituirea marilor institute și printr-o serie de hotărîri cu caracter organizatoric, un sprijin deosebit a fost primit prin organele de presă, care au criticat activitatea arhitecților și constructorilor, ajutîndu-i să-și îndrepte lipsurile.

Evenimentul cel mai important pentru dezvoltarea pe cale socialistă a orașelor patriei noastre și totodată pentru dezvoltarea întregii activități de creație arhitecturală, îl constituie istoricele Hotărîri ale partidului și guvernului din 13 noiembrie 1952. Măsurile luate la începutul anului 1953 pe baza acestor Hotărîri, ca înființarea C.S.A.C., a Uniunii Arhitecților, a institutelor ISPROR și Proiect-București, au contribuit în mod hotărîtor și la îmbunătățirea procesului de proiectare în sectorul locuințelor.

Pe baza sarcinilor trasate și sprijinindu-se pe experiența cîștigată pînă atunci, ISPROR a trecut la elabo-

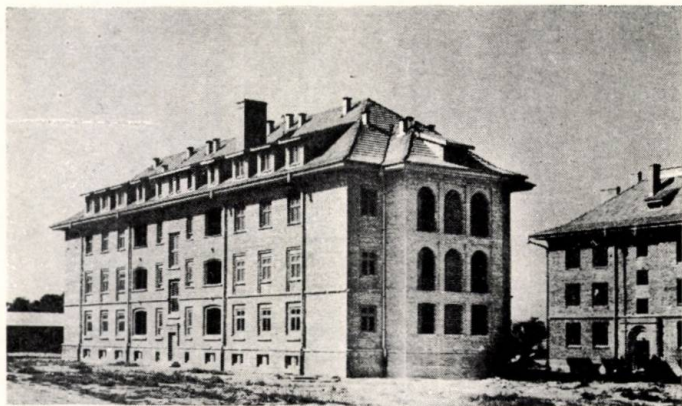
Regiunea Ploiești — Blocuri de locuințe
Autori, arhitecții M. Dima, M. Pinchis

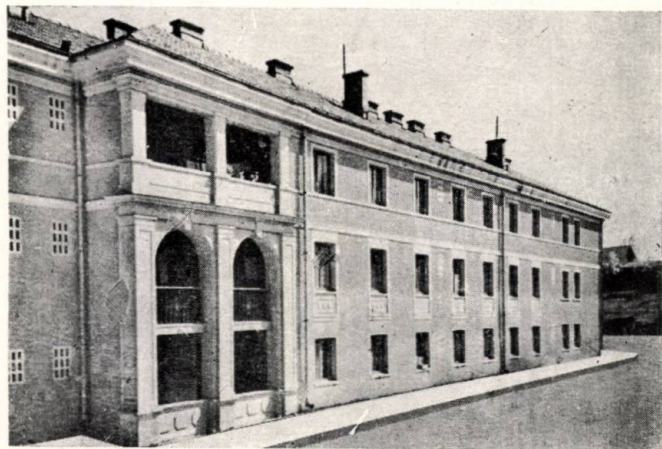
Hunedoara — Bloc de locuințe (1952)
Autor arh. R. Udriș

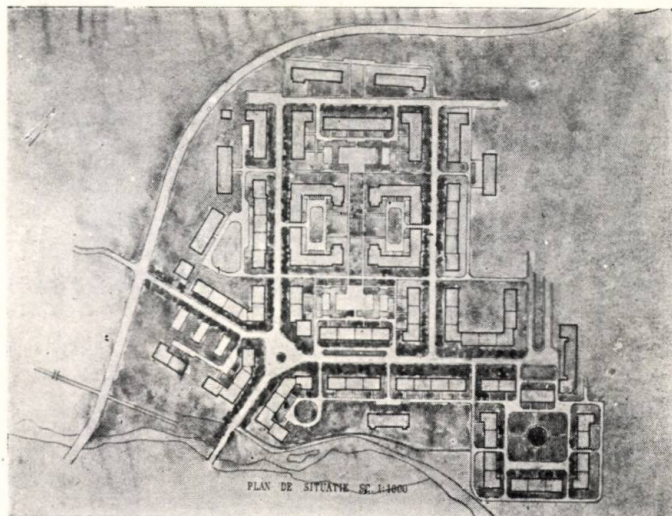
Vatra Dornei — Blocuri de locuințe
Autor. arh. N. Băncescu

Craiova — Blocuri de locuințe (1950—1951)
Autori, arhitecții C. Lăzărescu, Șt. Balș

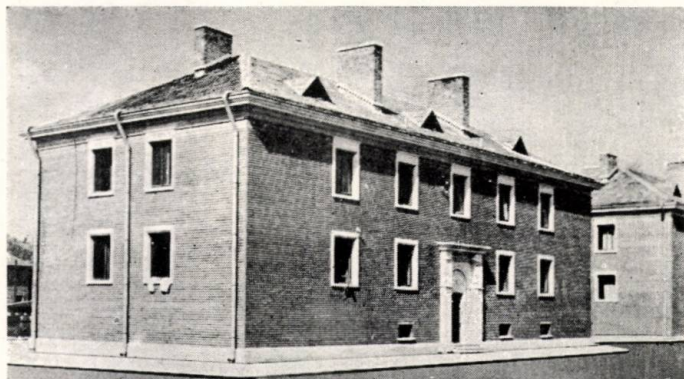

Lupeni. — Bloc de locuințe
Autor arh. I. Silvan

Lupeni — Cvartal de locuințe (1952—1954)
Autori, arhitecții I. Silvan, I. Giurgea, L. Axelrad, Ch. Lewy, C. Mucica, C. Cervino

Petroșani — Bloc de locuințe
Autori, arhitecții L. Axelrad, R. Berindei

rarea unei serii de secțiuni tip prin care s-a încercat înlăturarea deficiențelor sesizate, trecînd la o tot mai temeinică cercetare a principiilor stabilite de experiența constructorilor sovietici. Organizînd un atelier complex de locuințe, încadrat cu arhitecții Gh. Trifu, M. Butculescu, Gh. Sebestyen și inginerii M. Popescu și M. Drimmer, ISPROR a adus o serie de îmbunătățiri secțiunilor de locuințe; au fost redimensionate suprafețele camerelor între 15—19 m², vestibulul a fost lărgit la 1,54 m, s-a prevăzut dulapul-depozit peste degajamentul de serviciu, camera de baie și cămara au fost așezate în interiorul apartamentului, ușile camerelor au fost mărite la 1,00 × 2,25 m (la zidărie). Totuși, numărul de secțiuni elaborate a rămas insuficient, din punct de vedere constructiv nu s-a făcut nici un progres — noul planșeu fiind mai puțin economic din cauza deschiderii mărite — au rămas rezalitele unor coșuri în camere, iar cămara a fost alipită unor masive de coșuri.

Activitatea de proiectare desfășurată în anul 1953 mai este caracterizată și printr-o serie de acțiuni ample, care au urmat Hotărîrilor din 19—20 august 1953, problema locuințelor devenind treptat problema centrală a organului de îndrumare și a organizației de creație a arhitecților.

Astfel, C.S.A.C., în paralel cu creșterea exigenței în avizarea proiectelor de locuințe, a inițiat întocmirea unor studii comparative între ISPROR și Institutul Proiect-București în vederea stabilirii secțiunilor tip pentru anul 1954; Uniunea Arhitecților, pe de altă parte, a organizat o serie de discuții, contribuind la un început de clarificare a acestor probleme.

Cu toate aceste acțiuni, trebuie să recunoaștem că principalele aspecte în care dăinuiau confuzii, precum: gradul de confort, economia prin proiectare, folosirea justă a materialelor cheie și a celor locale, aprecierea stadiului corespunzător de mecanizare și prefabricare, aplicarea metodelor înaintate de tipizare, nu au putut fi lămurite în întregime în cursul anului 1953, din lipsa organizării unor cercetări științifice în acest sector. Academia R. P. R., care avea sarcina să înființeze un institut științific pentru cercetări în domeniul arhitecturii, a subestimat sarcina primită prin Hotărîrile din noiembrie 1952, sarcină care nu a fost îndeplinită efectiv nici pînă astăzi. De asemenea, nici C.S.A.C. nu a depus suficiente străduințe pentru a asigura îndeplinirea acestor sarcini.

Cu toate acestea, este incontestabil că prin acțiunile duse, probleme de o covîrșitoare importanță și care pînă atunci au fost cunoscute de un număr foarte redus de proiectanți, au ajuns să fie cunoscute de cercuri tot mai largi de arhitecți și ingineri. Trebuie să recunoaștem însă, în mod auto critic, că majoritatea proiectanților și în special arhitecților cu experiență s-au mărginit doar să ia cunoștință de probleme, fără a încerca să le cuprindă în toată complexitatea lor și îndeosebi fără a contribui la rezolvarea lor în mod științific.

Datorită acestui fapt, precum și felului necorespunzător în care conducerile celor două institute principale s-au preocupat de justa și activă rezolvare a tematicii lansate de C.S.A.C., rezultatele culese de pe urma studiilor prezentate au fost foarte reduse. Unii proiectanți, în special arhitecți cu experiență din cadrul Institutului Proiect-București, au prezentat soluții rupte de realitate, necorespunzătoare

toare (arh. H. Delavrancea Gibory, T. Niga, O. Doicescu). Alții, mai tineri, în special din cadrul ISPROR, interpretând în mod mecanic principii extrase din documentația sovietică, s-au limitat în preocupările lor aproape numai la aspecte tehnico-constructive, celelalte aspecte fiind neglijate.

Subliniind latura pozitivă a acțiunii C.S.A.C. în vederea studiului științific al locuinței, trebuie să arătăm și o latură negativă, și anume că C. S. A. C. nu s-a preocupat de îndrumarea studiilor, rămânând în așteptarea rezultatelor și limitându-se la recomandări pe măsura primirii acestora.

Aceste lipsuri au întârziat luarea unor hotărâri pînă la începutul acestui an. Astfel, pregătirea primei serii de proiecte s-a început abia în ianuarie 1954, sub presiunea deschiderii șantierelor, ceea ce a contribuit la reducerea calității și la întârzierea predării la timp a proiectelor. La această întârziere au contribuit din plin și discuțiile prelungite dintre institute, foruri de avizare, C.S.A.C. și M.C.I.M.C., în vederea adoptării celor mai indicate sisteme constructive.

Tema pentru noua serie de secțiuni tip pentru 1954 și studiile efectuate au ținut seama cu o atenție deosebită de lipsurile constatate la tipurile de locuințe din anul trecut ale I.P.C. și ISPROR, de criticile oamenilor muncii și ale presei, de rezultatul discuțiilor organizate de Uniunea Arhitecților, precum și de experiența delegației de arhitecți care au vizitat U.R.S.S. în iarna anului trecut.

Iată care sînt rezultatele obținute. O primă concluzie care se desprinde este alegerea ca secțiune de bază a grupării de trei apartamente la scară în secțiunea liniară. Această grupare asigură ventilarea transversală și orientarea favorabilă a tuturor încăperilor, prezintă o bună circulație interioară, posibilitatea de a grupa o parte a coșurilor în zidul median și reducerea lungimii de fațadă. Secțiunea cu trei apartamente a fost preferată secțiunii cu patru apartamente la scară — cu toate că aceasta din urmă realizează o mai bună cuplare a instalațiilor și simplificarea lucrărilor de montaj a prefabricatelor — îndeosebi pentru avantajele de ventilare și orientare arătate de care nu se bucură secțiunea tip cu patru apartamente la scară. Mai precizăm că tipul cu trei apartamente la scară rezolvă mai favorabil și condițiile cerute de seismicitate.

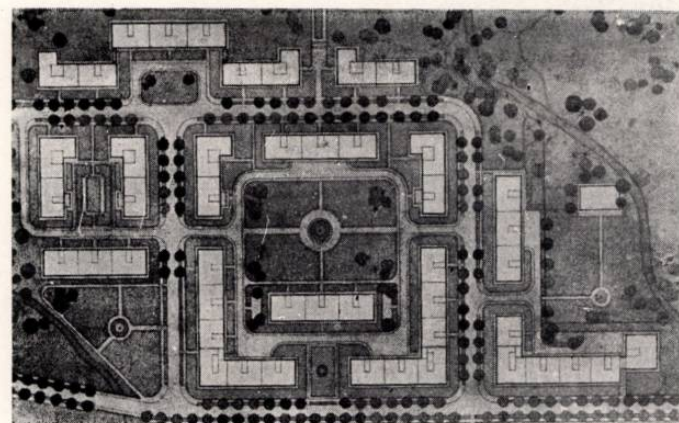
În această serie s-au redactat 6 tipuri de secțiuni, conform temei, socotindu-se acest număr ca suficient într-o primă urgență, în vederea compunerii clădirilor, și urmînd ca seria să fie completată ulterior, ceea ce se și realizează în momentul de față. Tipul de bază de apartament este acela cu două camere și dependințe. Într-o măsură mai mică intervin apartamentele cu trei camere și în mod excepțional apartamentul cu o cameră. Camerele de locuit sînt dimensionate pentru o normă de locuire de cca 8 m² și în mod excepțional pentru 7 m²; camerele fiind în general necomandate, asigură posibilitatea ca într-o etapă de tranziție locuința să fie folosită în comun de două unități familiale, cu cîte doi, respectiv trei membri maturi.

Bucătăriile au suprafața de cca 8 m², în această încăpere putînd lua masa patru persoane.

Cămarile au suprafața de cca 1 m², dispuse cu front lung și adîncime mică. Ele sînt ventilate prin coș, evitîndu-se alăturarea lor de sobe sau de coșuri calde. Grupurile sani-

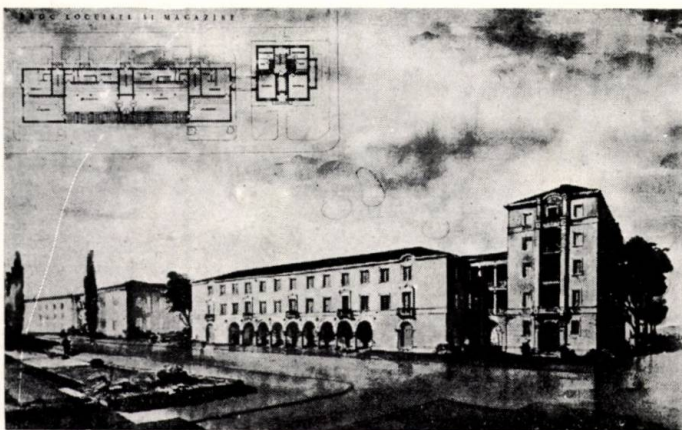
Comănești — Blocuri de locuințe

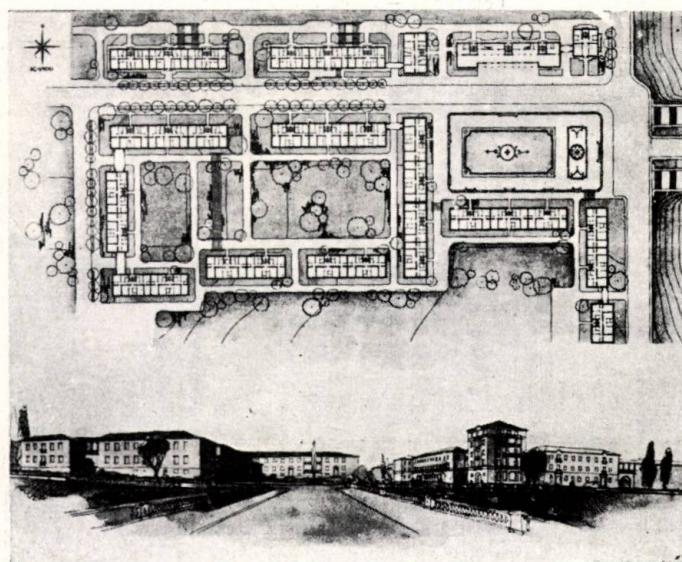
Lonea — Cvartal de locuințe (1951—1954)
Autori, arhitecții V. Sebestyen, N. Gogulescu, A. Toma

Medgidia — Bloc de locuințe (1950—51)
Autori, arhitecții C. Lăzărescu, R. Udriou, M. Dima

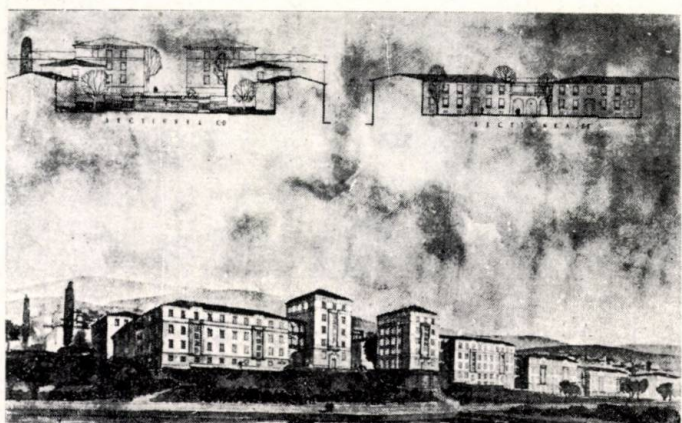

Medgidia — Cvatral de locuințe. Perspectivă (1949—53)
Autori, arhitecții C. Lăzărescu, Șt. Balș, A. Kirschner

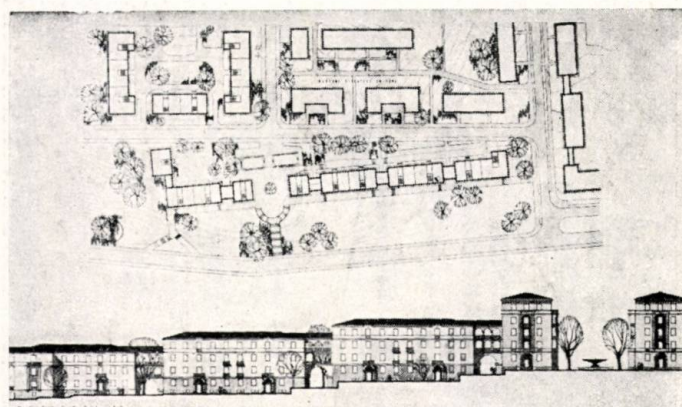

Plan de situație și perspectivă

Medgidia — Cvatral de locuințe
Autori, arhitecții C. Lăzărescu, Șt. Balș, L. Popovici

Plan de situație și secțiune

tare curente au cabina de w.c. separată, fiind de asemenea ventilate prin ecșuri; instalația sanitară este de un singur tip.

În noile secțiuni tip s-a dat o atenție deosebită aspectului interior al apartamentului, urmărindu-se în special asigurarea perimetrului perfect regulat al încăperilor, ceea ce constituie un pas înainte, care va duce în viitor la posibilități mai mari în decorația interioară și în prefabricarea elementelor de finisaj interior.

Din punct de vedere al soluțiilor generale constructive, proiectele pentru 1954 cuprind pentru aceeași serie de secțiuni tip două soluții constructive în variantă, corespunzătoare la două grade de industrializare a execuției, marcate prin limitele capacității utilajului (respectiv 500 și 1 500 kg). Deosebirea față de soluțiile constructive din 1953 constă în aceea că direcția de rezemare a planșului s-a schimbat de la deschiderea de 5,60 pe ziduri longitudinale, la rezemarea pe ziduri transversale cu deschidere de 3,80; în acest fel s-au obținut economii de cca 30% la consumul de fier.

Cu aceste secțiuni s-a început în acest an compunerea cvartalelor în diferite localități: Iași, Petroșani, Roman, Galați, Baia Mare etc. și în raioanele Grivița Roșie și 23 August din București.

În ceea ce privește fațadele clădirilor, trebuie să subliniem, însă, că nu au fost destul de des folosite posibilitățile plastice ce le oferă noile secțiuni tip, în crearea de loggii și bovindouri. Lipsa acestora dă un caracter rece și oficial fațadelor; în climatul nostru excesiv, lipsa spațiilor deschise va fi resimțită de locatari, în special vara.

Paralel cu această serie de secțiuni tip, C.S.A.C. a prezentat spre aprobare forurilor superioare o serie specială pentru locuințele prin cooperare. Proiectele acestor secțiuni și blocuri speciale, întocmite de Institutul Proiect-București, având de asemenea trei sau patru apartamente la scară, au la bază o suprafață locuibilă redusă, de cca 27 m² pentru un total de două camere. Suprafața totală a acestor secțiuni este mai redusă cu 25—30% față de tipurile curente pentru același număr de camere; totuși, nu putem trage nici o concluzie valabilă din această aparentă economie. Dimpotrivă, noi considerăm că ne găsim într-o situație similară cu cea din anul 1951, când se încerca să se stabilească tipul de apartament exclusiv pe baza unui cost fixat arbitrar, ceea ce a împins din nou pe proiectanți la confundarea noțiunii de economic cu cea de ieftin.

Înainte de a trece la analiza lipsurilor care mai persistă, precum și la unele concluzii privind principalele probleme ridicate de proiectarea secțiunilor tip, este necesar să arătăm unele greutăți și deficiențe care au apărut din partea altor factori, și care frânează activitatea de proiectare. Astfel, se poate arăta că unele organe de stat, ca Inspekția sanitară sau Paza contra incendiilor, se opun în mod sistematic directivelor date de C.S.A.C. sau își întocmesc directive proprii necoordonate cu C.S.A.C.; prin avizele lor de respingerea proiectelor, frânează adeseori realizarea investițiilor, creînd confuzii în rîndurile beneficiarilor, execuției și chiar ale unor organe superioare de conducere. Astfel, se poate da ca exemplu faptul că Paza contra incendiilor consideră că la clădiri cu patru caturi nu pot fi folosite sobe, ci numai încălzire centrală, iar Inspekția sanitară de stat stabilește condiții în care se prevede

ca nici o cameră să nu fie orientată la nord. Mai trebuie să subliniem și mult discutata problemă a amplasării băilor în apartament. În timp ce C.S.A.C. a stabilit că poziția justă a băilor este în interiorul apartamentului și nu la fațadă, ventilația făcându-se nemecanizat prin coș — precizare ce se bizuie, atât pe experiența Uniunii Sovietice și a țărilor de democrație populară, cât și pe calculele tehnice economice efectuate — Inspekția sanitară de stat a rămas pe poziție proprie timp de un an de zile, susținând că amplasarea stabilită de C.S.A.C. este necorespunzătoare din punct de vedere sanitar-igienic; această poziție a încurajat atitudinile similare manifestate de unele ministere, cum este de exemplu M.C.I.M.C., al cărui consiliu tehnic-științific a respins de asemenea metodic, la avizare, proiectele de locuințe cu băi interioare ventilate.

Trebuie să arătăm aici deficiența C.S.A.C. care pînă în prezent nu a găsit căile cele mai juste pentru a clarifica această situație cu totul necorespunzătoare. Lipsit de autoritate și de principialitate, C.S.A.C. s-a mulțumit vreme îndelungată să rezolve formal această problemă, prin adrese, evitînd contactul direct cu celelalte foruri. Iar cînd acum o lună, într-o ședință comună, C.S.A.C. a reușit să stabilească împreună cu Ministerul Sănătății o bază principială comună cu privire la noul normativ sanitar pentru locuințe, acest succes nu a fost comunicat nici pînă astăzi institutelor de proiectare sau măcar Direcției generale a clădirilor de locuințe din C.S.A.C.

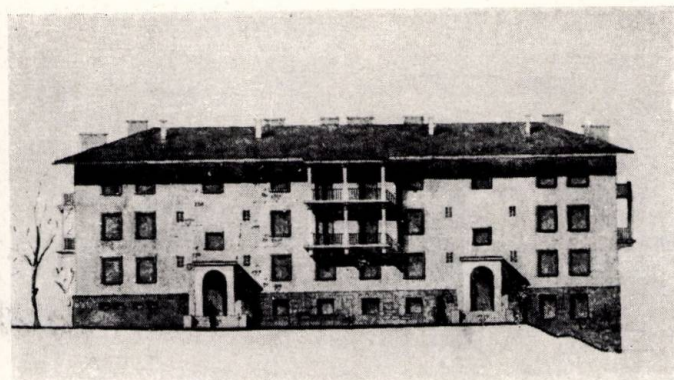
UNELE PROBLEME PUSE ARHITECȚILOR ÎN PROIECTAREA DE LOCUINȚE

Am analizat evoluția proiectării de locuințe și în special a clădirilor cu puține eturi, ce constituie fondul de bază construit în orașele patriei noastre. Schimbările frecvente de teme și de soluții într-un interval relativ scurt au oglindit, de fapt, nu numai lipsa de orientare și de experiență, ci totodată creșterea rapidă a nivelului proiectării în sectorul locuinței.

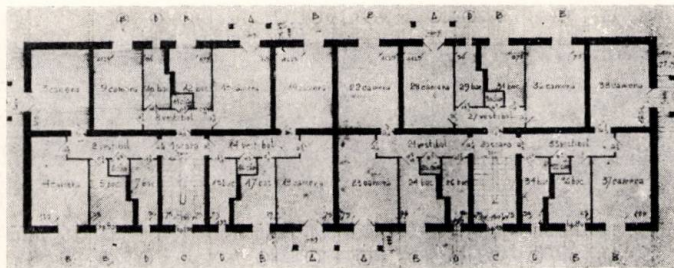
Obiectivul plenarei noastre este de a generaliza această experiență, pentru a găsi răspuns la cele mai arzătoare întrebări ale etapei actuale și pentru a preciza obiectivele ce trebuie să le atingem în etapele ce urmează în procesul construcției locuințelor.

Toate procesele de dezvoltare ale societății noastre sînt determinate de trăsăturile și cerințele esențiale ale legii economice fundamentale a socialismului, formulată de I. V. Stalin în felul următor: «...asigurarea satisfacerii maxime a nevoilor materiale și culturale mereu crescînde ale întregii societăți, prin creșterea și perfecționarea neînteruptă a producției socialiste pe baza tehnicii celei mai înalte.»

Construcția de locuințe este unul din mijloacele ce va contribui atât la satisfacerea nevoilor materiale (prin asigurarea condițiilor de locuire, al căror grad de confort tinde către o permanentă creștere), cât și a nevoilor culturale de asemenea mereu crescînde ale oamenilor muncii (dezvoltarea gustului lor pentru frumos, educația cetățenească și patriotică, prin valoarea artistică a interioarelor și exterioarelor clădirilor, prin valoarea ideologică a compoziției ansamblurilor și a orașului).

Medgidia — Blocuri de locuințe. Fațadă (1952)
Autori, arhitecții Șt. Balș, Ch. Lewy

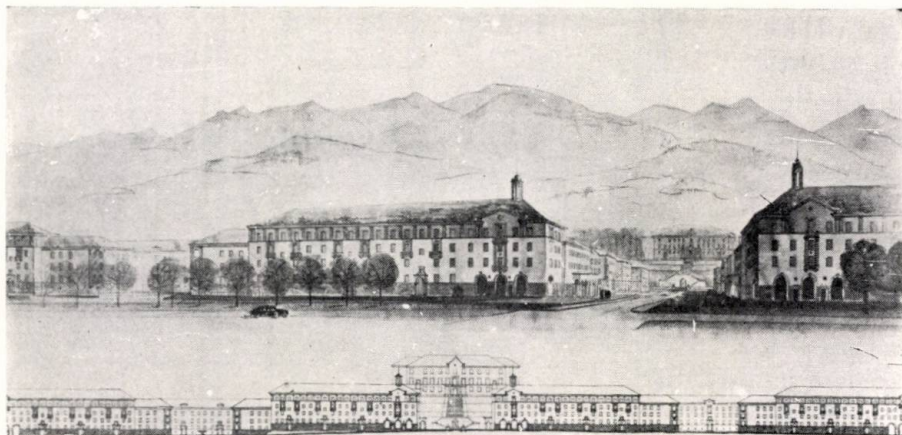
Plan

Hunedoara — Blocuri de locuințe
Autor arh. M. Dima

Hunedoara — Cvatiale de locuințe (1952—1953)
Autori, arhitecții Gh. Petrașcu, N. Porumbescu, R. Udrișu

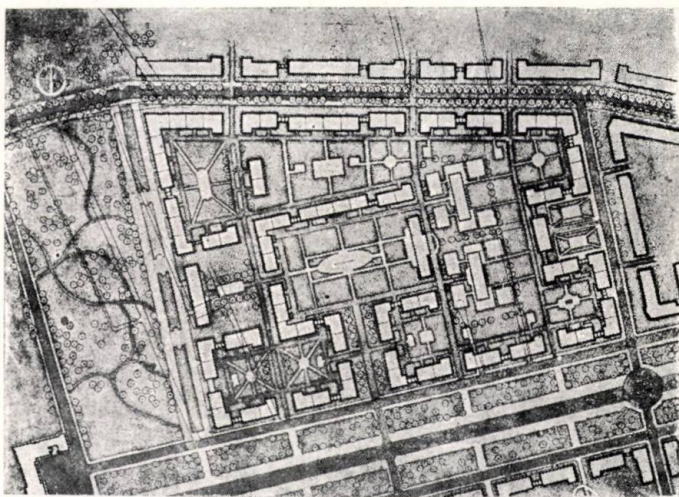

Uricani — Blocuri de locuințe. — Proiect
Autori, arhitecții A. Moiescu, M. Laurian

Uricani — Cvatral de locuințe (1950—1954)
Autori, arhitecții D. Vernescu, C. Cervino, M. Ricci, S. Ungureanu, A. Moiescu

Plan de situație

Ploiești — Cvatral de locuințe (1953—54) — Perspectivă
Autori, arhitecții Gh. Pavlu, S. Daniel

Creșterea în perspectivă a populației orășenești, consecință a construirii socialismului în țara noastră, scoate în evidență caracterul nou, de masă, al construcției de locuințe, fiind necesar de a se asigura treptat satisfacerea nevoilor mereu crescînde de locuire ale întregii societăți. Pentru a se realiza acest caracter de masă al construcției de locuințe, caracter obligatoriu în epoca de trecere spre socialism, se impune părăsirea procedeelelor vechi, meșteșugărești, atît în proiectare, cît și în execuție, adoptînd tehnica cea mai avansată și dezvoltînd mereu știința construcției. Trebuie să subliniem că în

cerințele noi ale construcției de locuințe pentru mase apar și cer a fi rezolvate numeroase probleme complexe tehnico-construcitive, economice și ideologice, sociale și artistice, care cer în special arhitectului, în calitate de autor și coordonator, posibilitatea de a cuprinde, de a se orienta și de a găsi rezolvări juste tuturor acestor aspecte în parte și în ansamblul lor. Fără un nivel corespunzător tehnic și artistic, politic și ideologic la înălțimea acestor cerințe, proiectanții, și în primul rînd arhitecții, nu vor fi în măsură să cuprindă satisfăcător sarcinile ce le revin.

În cele ce urmează vom prezenta cîteva din problemele mai importante, ce se impun a fi clarificate în cadrul discuțiilor plenarei.

A. Singura metodă ce asigură soluționarea justă a problemelor ridicate de caracterul nou, de masă, al construcției de locuințe este elaborarea proiectelor tip. Numai prin tipizarea proiectelor în întregime precum și a detaliilor, noi vom putea asigura creșterea ritmului de proiectare și de execuție și deci realizarea unui volum tot mai sporit în timp al investițiilor; prin tipizare, noi vom putea crea o bază științifică pentru industrializarea procesului de construcții și ca atare vom putea contribui la reducerea costului construcțiilor; în sfîrșit, prin tipizare vom putea ridica calitatea tuturor clădirilor ce se execută, atît din punct de vedere constructiv cît și arhitectural.

În proiectare, tipizarea trebuie să se dezvolte pe două trepte, de la tipizarea secțiunilor la tipizarea clădirilor. Folosirea exclusivă a secțiunilor asamblabile asigură mari posibilități de adaptare, după specificul străzii sau al terenului, și constituie un progres real, pe toate planurile, față de proiectarea «cu bucata», fără secțiuni tip. Totuși,

acest sistem menține încă un volum mare în activitatea de proiectare, fiecare construcție trebuind să fie proiectată din nou, pe baza secțiunilor tip, ca o construcție independentă. În consecință, în afară de cazul proiectării unor clădiri cu caracter de unicat, trebuie să trecem deîndată la tipizarea întregii clădiri, elaborîndu-se ca atare serii de proiecte tip de clădiri de locuit variate ca formă, număr și ca tipuri de apartament.

Sistemul proiectării de clădiri tip prezintă avantajul restrîngerii timpului de proiectare și chiar a aceluia de execuție (brigăzile complexe fiind interesate în repetarea identică a clădirilor), dar succesul aplicării lor este condiționat de elaborarea unor serii corespunzătoare necesităților de ansamblu precum și de preocuparea din partea proiectanților de folosire la maximum și de justă adaptare a acestor tipuri la teren. În acest scop, seriile de clădiri tip trebuie să asigure soluții care să poată fi folosite în diferite împrejurări, în funcție de specificul localității, de caracterul local, de importanța străzilor sau a cvartalelor respective și de felul dotărilor sociale cu care sînt înzestrate la primul cat.

Trebuie să subliniem că tipizarea constituie metoda generalizată de muncă în procesul proiectării locuințelor în U.R.S.S. și în democrațiile populare și unul din mijloacele importante care au contribuit la îndeplinirea sarcinilor mari în sectorul construcțiilor de locuințe în aceste țări. În U.R.S.S. în special, tipizarea constituie una din trăsăturile noi calitative ale arhitecturii sovietice; importanța ce i se acordă se oglindește în faptul că cei mai talentați și experimentați arhitecți și constructori sovietici se preocupă de rezolvarea proiectării complexe a clădirilor tip în ansamblul orășenesc.

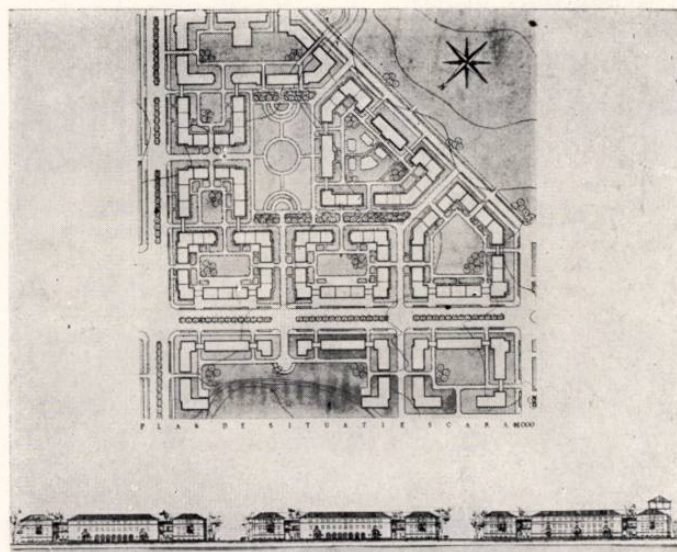
În urma vizitei delegației de arhitecți romîni în U.R.S.S. și din cercetarea materialelor publicate, reiese că tipizarea ultimelor serii de clădiri tip sovietice se bazează pe următoarele principii:

1. O serie de clădiri tip este constituită din gruparea diferită a unui număr limitat de secțiuni tip, comune prin același principiu de distribuție, de confort și cu o aceeași caracteristică constructivă și arhitecturală. Prin urmare, elementul de bază în tipizare este clădirea tip, rezultată din asamblarea secțiunilor tip.

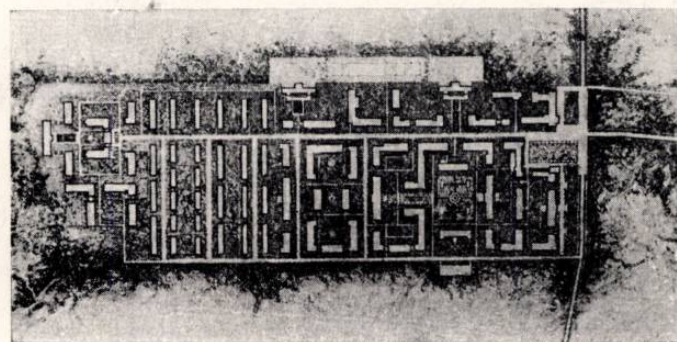
2. Gruparea în ansamblu arhitectural a clădirilor tip prezintă o gamă variată de posibilități de compoziție, datorită faptului că majoritatea clădirilor sînt astfel elaborate pentru a putea fi așezate izolat, alipit sau cu o legătură articulată.

3. O serie tip trebuie să cuprindă o gamă complexă de clădiri pentru a putea satisface nevoile complexe ale compoziției. Astfel, de exemplu, Ghiprogor a redactat o ultimă serie compusă din 22 proiecte de clădiri tip, clădiri ce cuprind chiar un număr diferit de etaje, diferite ca volum, aspect, rol în compoziție, orientare și care au dotări sociale așezate la primul cat.

4. O aceeași serie trebuie să cuprindă, pentru aceleași clădiri tip, diferite variante, atît constructive, cît și ca expresie artistică; aceasta din

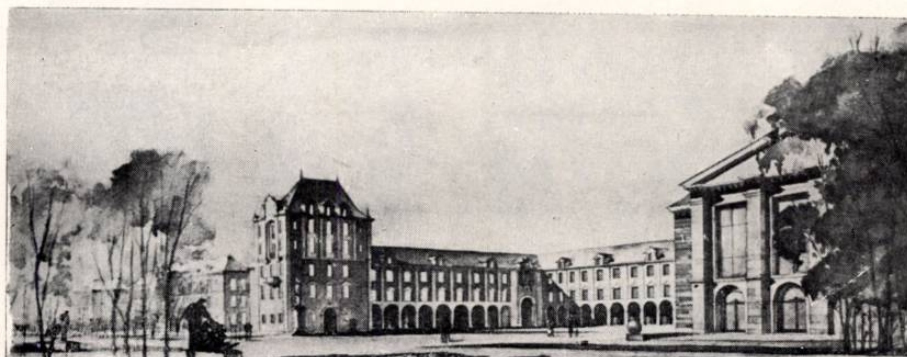

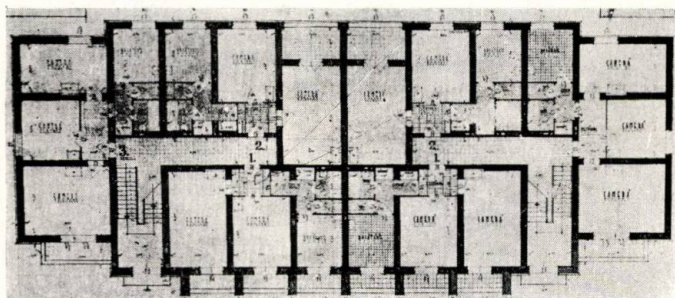
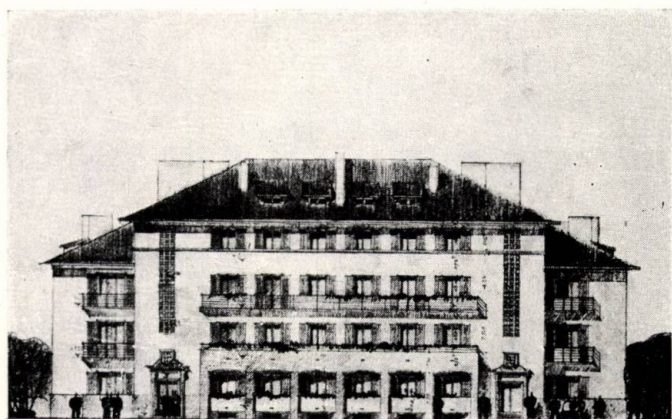
Regiunea Bacău — Cvatrle de locuințe (1952—1953)
Autori, arhitecții M. Silianu, C. Stănescu

Plan de sistematizare

Orașul Stalin — Cartier de locuințe. Perspectivă (1953—54)
Autor arh. Gh. Hussar

București — Cartierul Steaua Roșie — Bloc de locuințe (Proiect 1954)
Autor arh. C. Neagu; colaborator arh. I. Dinescu

Regiunea Cluj — Bloc de locuințe (1954)
Șef de colectiv arh. A. Almaleck, proiectant arh. A. Schlaeffer

Lupeni — Bloc de locuințe. Perspectivă
Autori, arhitecții I. Silvan, I. Giurgea, L. Axelrad, Ch. Lewy

urmă poate fi realizată prin distribuirea diferită a unor elemente sau detalii limitate și specifice seriei (balcoane, bovindouri, vitrine, ferestre) pe fațadă, stabilind chiar variații în repartizarea accentelor clasice ale acesteia.

5. Unitatea arhitecturală și constructivă specifică seriei este obținută prin întrebuințarea unui număr bogat, dar totuși limitat de piese constructive și ornamentale ce fac parte integrantă din serie. În afară de faptul că proiectarea, în special a clădirilor cu puține caturi, se folosește în mod obligatoriu de catalogul unional de elemente și detalii unificate (întocmit de Comitetul de construcții de pe lângă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S.), fiecare serie mai dispune și de un catalog propriu cu elemente și detalii suplimentare speciale. Limitarea numărului acestor elemente și totodată mărirea posibilităților lor de combinare variată constituie o preocupare susținută a arhitecților și constructorilor sovietici.

6. Trebuie însă subliniat că utilizarea seriilor de clădiri tip nu împiedică introducerea în compoziția ansamblului a unor proiecte speciale, cu caracter de unicat, necesare pentru a crea anumite accente deosebite.

În lumina realizărilor constructorilor sovietici pe plan teoretic și practic, trebuie subliniată în mod deosebit importanța trecerii proiectării noastre pe o treaptă mai avansată de tipizare. În acest scop, trebuie stabilite, atât metodologia, cât și formele organizatorice specifice acestui sistem de proiectare. Este necesar a se unifica și organiza eforturile dispersate de astăzi ale proiectanților, prin precizarea profilului institutelor de proiectare și totodată prin întărirea atelierelor de proiecte tip din cadrul institutelor principale, ISPROR și Proiect-București. Pe de altă parte, trebuie urgentată stabilirea planului de muncă științifică și încadrarea cu personal a institutului științific al Academiei R.P.R., care, după câte am aflat, a pus baza ființării legale a acestuia. În toate aceste probleme organizatorice, C.S.A.C. are un cuvânt greu și urgent de spus. În primul rând însă, trebuie înțeleasă și însușită ideea necesității de aplicare masivă a proiectelor tip, de către înseși institutele de proiectare. Trebuie combătută în special atitudinea acelor arhitecți care continuă să ignoreze

o problemă de o astfel de importanță și, în special, trebuie atrase cadre de bază în rezolvarea acestor chestiuni. Din acest punct de vedere, trebuie să criticăm atitudinea conducerii Institutului Proiect-București, care nu a antrenat cele mai calificate forțe, pe cei mai buni maeștri ai arhitecturii, în proiectarea clădirilor tip; din această cauză producția institutului, pe acest plan, este cu totul sub așteptări.

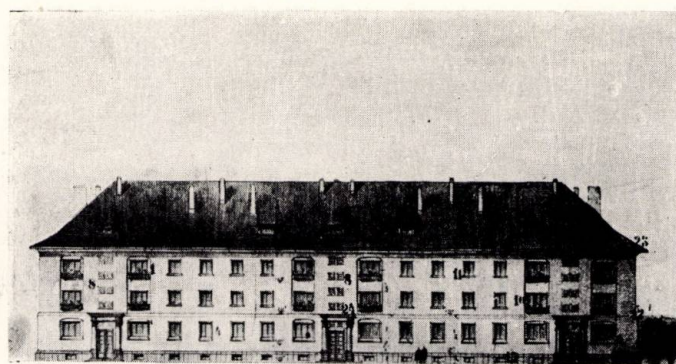
Ajungând în centrul preocupărilor întregii mase de proiectanți, proiectarea tip va contribui la ridicarea calității clădirilor de locuit, devenind un prețios instrument în crearea unei arhitecturi noi, socialiste, cu caracter de masă, care să oglindească realitățile socio-economice și conținutul bogat de idei al societății noastre.

B. O altă problemă, care printr-o justă soluționare poate asigura realizarea cu caracter de masă a construcției de locuințe și care constituie o preocupare în toate domeniile producției, este politica strictă de economii și reducerea permanentă a costului construcției prin proiectare. În sectorul construcției de locuințe, această sarcină trebuie privită sub aspectul reducerii costului pe unitate, prin introducerea pe scară largă a celor mai bune proiecte tip sau re folosibile, care să fie în acord cu tehnica cea mai înaintată a construcției, față de posibilitățile noastre, realizând indicii tehnico-economi ci cei mai favorabili cu puțință. Trebuie lichidată greșeala repetată ca factorul economic să fie privit prin prisma «ieftinătății» de moment, adică a economiei strîmt înțelese, oglindită prin suprafețe prea reduse și o execuție necorespunzătoare, fără privirea în perspectivă a folosinței clădirii.

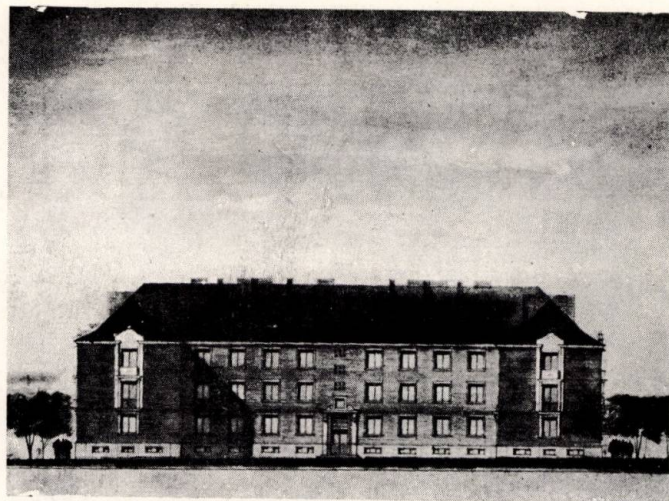
Urmărind acest obiectiv, va trebui să ne preocupe nu numai problema suprafețelor și a distribuției, dar și aceea a sistemului de construcție, a finis: jelor, a lucrărilor tehnico-edilitare interioare și exterioare, gradate în funcție de caracterul clădirii, al cartierului, al localității și al folosinței. Arhitecților proiectanți, în calitate de coordonatori de proiecte complexe, le revine, în primul rînd, o deosebită răspundere în această luptă permanentă pentru reducerea costului construcției de locuințe prin proiectare, pe orice treaptă și bază a activității lor în procesul de elaborare a proiectului.

Astfel, începînd cu programele, este necesar să întocmim feluri corespunzătoare de clădiri tip de locuințe, în conformitate cu necesitățile și posibilitățile noastre tehnico-economi ce. Ținînd seama de caracterul de masă pe care îl capătă construcția de locuințe și de faptul că materialele de bază ajung să totalizeze cantități extrem de mari, rezultă că alegerea sistemului constructiv, și în mod implicit a materialelor principale de construcție, trebuie să fie apreciată cu toată greutatea, în funcție de posibilitățile etapei actuale, privită în dezvoltare.

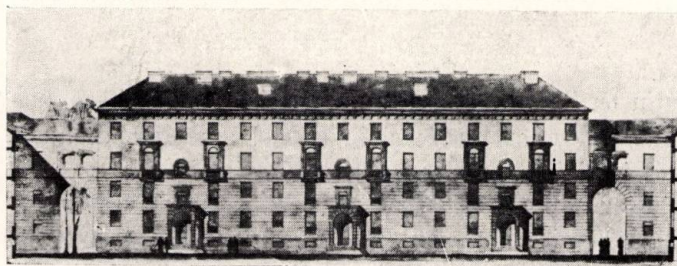
În această privință, trebuie să arătăm că organele de stat de resort, C.S.P., C.S.A.C., M.C.I.M.C. și alte departamente, nu cunosc și nu dau indicații ferme proiectării asupra materialelor de construcție ce se produce, pe categorii, pe cantități și pe regiuni. Au fost cazuri cînd poziții ale planului tehnic nu au putut fi realizate deoarece întreprinderile de execuție nu și-au putut procura materialele prevăzute în planul tehnic și ca atare în proiecte. Aceeași constatare este valabilă și în privința utilajului de mecanizare a șantierelor. Din această cauză, proiectele de execuție au trebuit să sufere modificări după predarea lor; de asemenea, multe proiecte de organizare a lucrărilor avînd încă un caracter formal, nu contribuie ca atare, în mod efectiv, la justa organizare a șantierului și deci la reducerea costului construcției. Mai trebuie relevat și faptul că industria materialelor de construcție se ocupă prea

Regiunea Craiova — Bloc de locuințe (1954)
Autori, arhitecții V. Simionescu, A. Popescu

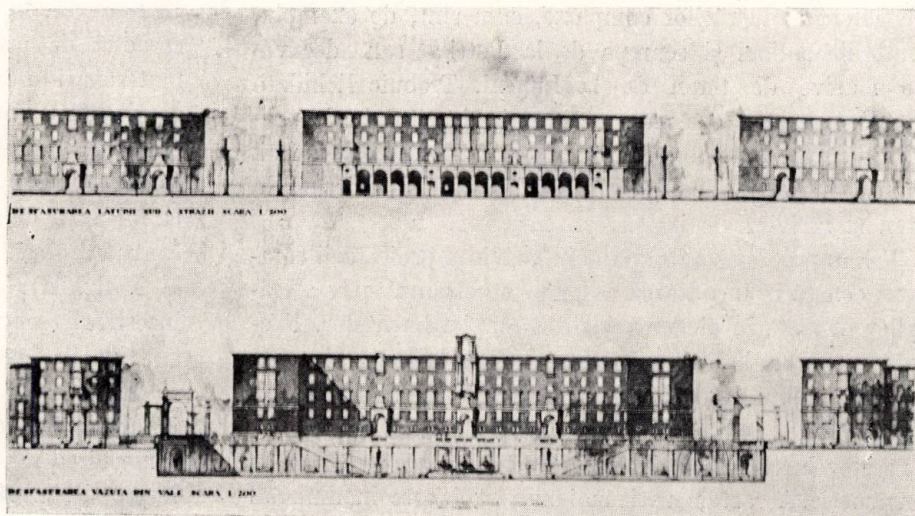

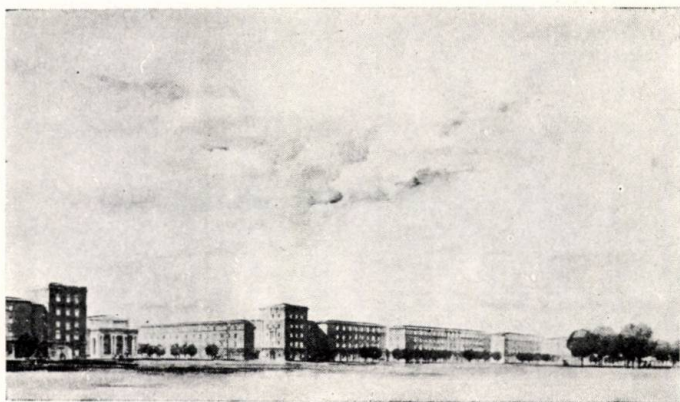
Regiunea Stalin — Bloc de locuințe — Fațadă (1954)
Șef de colectiv arh. T. Săvulescu; proiectanți, arhitecții C. Stanciu, V. Cojoc, I. Milobenski

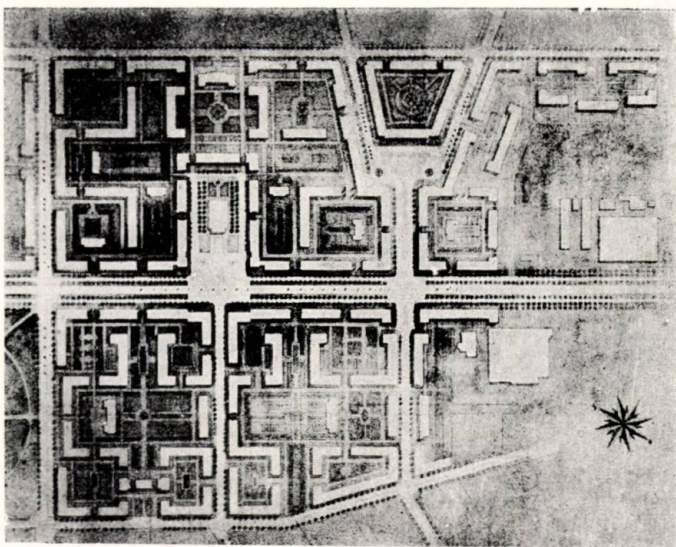
Petroșani — Bloc de locuințe, Fațadă (1954)
Autori, arhitecții A. Moiescu, Z. Papanide

Vulcan — Blocuri de locuințe. Fațade
Autori, arhitecții T. Iconomu, Gh. Hariton, P. Simionescu, M. Machedon

București — Raionul Grivița Roșie. Magistrala Bucureștii Noi (1954)
 Autori, arhitecții P. Miclescu, Al. Iotzu, V. Aslan

puțin cu lărgirea sortimentelor și ridicarea calității materialelor de construcție și în special a acelor destinate finisajului interior și exterior al locuinței.

Studiul și soluționarea justă din punct de vedere economic a proiectelor de locuințe nu se poate limita numai la proiectarea clădirilor tip. Proiectarea complexă, aplicarea proiectelor tip la situații reale, încadrarea în teren și în condițiile locale, sînt factori economici esențiali pentru reducerea costului. Adeseori, din cauza subaprecierii proiectării complexe, unele posibilități de realizare de economie prin utilizarea secțiunilor tip sînt eliminate prin costul ridicat al lucrărilor complexe, eum sînt, de exemplu, fundațiile adînci și scumpe de la Petrila sau decăvirile masive de teren de la Lupeni. Trebuie lichidată practica greșită ce se mai continuă în institutele de proiectare de a se ataca proiecte de execuție din birou, fără a avea în prealabil asigurate date precise referitoare la teren și la lucrările ingineresti necesare.

Prima problemă ce se pune în privința proiectării complexe constă în încadrarea cea mai corespunzătoare a clădirilor în oraș, în alegerea justă a amplasamentelor. Factorul economic hotărîtor în alegerea amplasamentelor este existența și posibilitatea de a folosi lucrări tehnico-edilitare existente, ținînd seama de ponderea extrem de mare a acestor lucrări față de costul lucrărilor propriu-zise de construcție. Aceasta, cu atît mai mult cu cît este inadmisibil

de a se continua darea în folosință a locuințelor, fără a fi fost terminate în prealabil lucrările de deservire minimală tehnico-edilitară (apă, canal, trotuare etc.), cum este cazul la Bicăz, pe platforma Mărceni.

Ținînd seama de aceste considerente, problema încadrării clădirilor de locuit în orașe se prezintă sub două aspecte:

a) cazul orașelor existente, în reconstrucție socialistă și în care pot să apară două situații:

— posibilitatea de a construi pe străzi existente, unde în general există lucrări edilitare în soluție provizorie sau definitivă, contribuind totodată la închegarea și înfrumusețarea orașului. În această situație, însă, este necesar să nu se depășească și chiar să se restrîngă la minimum procentul de dărîmări acceptat prin norme;

— posibilitatea de a construi pe terenuri libere, retrase față de străzi și uneori chiar excentrice, unde în general nu există lucrări edilitare nici în soluție provizorie, în cazul cînd nu dispunem de terenuri neconstruite pe alinierea străzilor. În acest caz se pot evita, ce e drept, dărîmările, dar se contribuie într-o măsură mai redusă la crearea unui aspect nou, socialist, al orașului, clădirile fiind așezate în afara fluxului principal de circulație; totodată, intervine în cost și valoarea sporită a lucrărilor edilitare și a amenajărilor tehnice ale terenului.

Noi credem necesar ca prin studii comparative aprofundate, atît pe plan tehnic economic, cît și pe planul arhitecturii orașului, să se stabilească pentru fiecare caz poziția justă, dîndu-se precădere construcției pe străzi existente, pentru a lichida cît mai grabnic înfățișarea haotică și semirurală a orașelor noastre.

Acestea au fost considerentele pentru care C.S.A.C. a avizat favorabil construirea pe bulevardul Bucureștii Noi și nu pe terenul propus de la Dămăroaia; din acest punct de vedere construcțiile de locuințe din raionul 23 August, ce se execută pe terenul liber de la Vatra Luminoasă, constituie după părerea noastră o greșală, neaducînd orașului o contribuție arhitecturală la scara efortului constructiv. Tot ca exemplu pozitiv cităm clădirile noi de la Vulcan (arh. T. Iconomu) așezate pe strada existentă și lărgită a orașului, clădiri ce aduc o contribuție valoroasă la precizarea noului caracter al orașului.

Tot în această ordine de idei trebuie să ne preocupe problema îmbinării reconstrucției socialiste a centrului orașului cu ridicarea concomitentă a raioanelor marginase. Într-adevăr, în același timp cu construirea de locuințe cu caracter de masă, pentru marile complexe industriale, pe terenuri libere marginase, se impune și executarea concomitentă a unor clădiri de locuit pe străzile centrale ale orașului, completînd astfel golurile existente și contribuind la înfățișarea lui socialistă. În acest fel se va evita ca raioanele de margine ale orașelor să se dezvolte în dauna centrului orașului, aspect adeseori neglijat (cum este cazul la Medgidia); acest considerent va justifica și începerea înzestrării centrului cu clădiri social-culturale și administrative în folosința întregii populații a orașului.

b) În cazul centrelor populate noi ce se construiesc, justa amplasare a clădirilor trebuie să fie rezolvată prin construirea masivă a cvartalelor sau a străzilor și evitarea împrăstierii clădirilor după considerente strîmt departa-

mentale, manifestate uneori de beneficiari. Trebuie să subliniem în această privință rolul tot mai activ ce trebuie să-l joace sfaturile populare, arhitecții șefi ai orașelor și arhitecții proiectanți de orașe, pentru a evita acele situații în care fiecare departament beneficiar în parte se preocupă exclusiv de propriile lui investiții, desconsiderând interesele unitare ale orașului.

Densitatea ridicată de construcție pe teren constituie, de asemenea, un factor important care face posibilă reducerea costului clădirii, ținându-se seama că numai costul lucrărilor edilitare ale unui metru liniar de stradă de 12 m lățime se ridică la cca 3 000 lei. Totuși, trebuie să ne ferim a cădea în greșeala ca în orice localitate și în orice cartier să executăm numai clădiri cu 3—4 caturi, periclitând astfel, atât reconstrucția în întregime, cât și silueta arhitecturală a orașului.

C. O problemă de o mare importanță, care interesează în mod deosebit masa arhitecților, este justa exprimare a conținutului de idei în formele arhitecturale ale clădirilor de locuit. Într-adevăr, sarcina arhitecților nu poate fi limitată doar la rezolvarea problemelor referitoare la locuințe prin prisma confortului și a unei stricte economii. Noi avem obligația de a satisface și nevoile culturale ale locatarilor, dorința de frumos și de intimitate a acestora, contribuind la dezvoltarea sentimentelor cetățenești și patriotice ale oamenilor muncii.

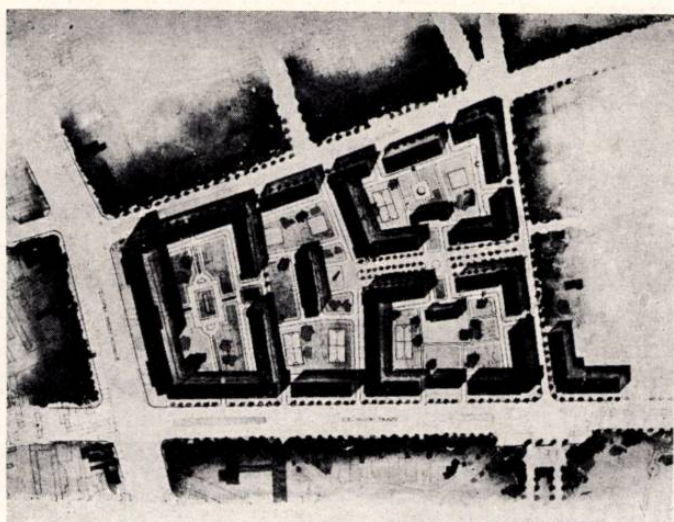
Pentru aceasta trebuie să ne preocupe felul cum înțelegem să creăm ambianța interioară și exterioară a clădirilor de locuit, felul cum compunem și decorăm spațiile de locuit și cele comune, felul cum se exprimă artistic noul conținut de idei, cum se oglindește el într-o formă nouă, realizată pe baza prelucrării critice și creatoare a valorilor arhitecturale naționale, a valorilor clasice și sovietice.

În această privință trebuie arătat că avem lipsuri serioase; deseori, sub pretextul economiei, noi sacrificăm expresia artistică de detaliu și de ansamblu alteori încărcăm proiectele noastre cu un exces de porticuri, turnulețe, profilații, socluri, trepte și terase (ca, de exemplu, la primele studii pentru Roman — arh. V. Sebestyen, sau pentru Vulcan — arh. T. Iconomu). Insușirea profundă a metodei realismului socialist ne va ajuta să ne orientăm pe plan ideologic, pentru a găsi justa măsură, opusă atât sărăciei de expresie cât și exuberanței de forme și ornamente, măsură bazată pe o exprimare artistică sobră și totodată optimistă, care nu renunță la mijloace plastice și caută căile cele mai corespunzătoare pentru a o realiza în cadrul posibilităților noastre tehnice și economice.

În privința creării ambianței exterioare a ansamblurilor de clădiri de locuit, revine arhitecților sarcina de a se preocupa de satisfacerea cerințelor multiple și legitime ale locatarilor și pe acest plan. Introducând în proiecte și devize amenajarea circulațiilor, a spațiilor plantate, a locurilor de odihnă și de joc, a îngrădirilor și a dependințelor gospodărești necesare, ei trebuie să urmărească planificarea acestora și executarea lor, contribuind la lichidarea tristelor situații de pe majoritatea șantierelor noastre, în care clădiri nefinisate sînt date în folosință înconjurate de terenuri degradate și neamenajate, în care locatarii

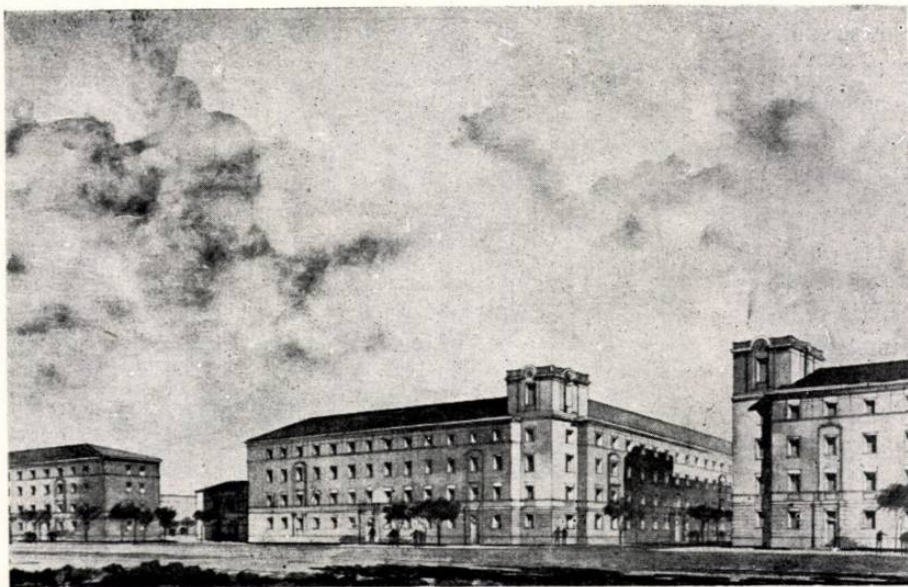
București — Cvarial de locuințe în Raionul 23 August (1954)
Perspectivă spre str. Vatra Luminoasă
Autori, arhitecții N. Sburcu, Z. Grundl, R. Cosma, B. Stoicescu

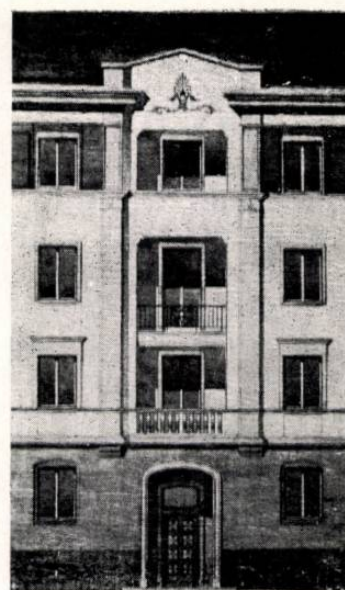
înoată în praf sau în noroaie, organizându-și după priceperea lor locul de joc pentru copii, depozitul de gunoaie și îngrădirea pentru păsări și animale domestice.

D. O problemă ce revine în mai toate discuțiile noastre o constituie stabilirea tipurilor de locuințe pentru etapa ce urmează. Noi considerăm că rezolvarea acestei probleme nu poate fi asigurată numai pe baza unor discuții; ea trebuie să fie rodul unei analize prealabile și științifice a cerințelor și a posibilităților noastre în acest domeniu. Va trebui să stabilim, în primul rînd, că tipul de locuințe nu poate fi conceput după un program unic, deoarece urmează să fie adaptat unor categorii diferite de familii ce-l vor folosi, sau pe regiuni. Aceste categorii de familii diferă, pe de o parte, prin felul lor de viață, iar pe de altă parte, prin numărul de membri din care sînt compuse; prin urmare, tipurile de locuințe ce urmează să le proiectăm trebuie să satisfacă întocmai cerințele acestor două criterii: pe de o parte, trebuie să proiectăm locuințe variate pentru diferite condiții de trai, ca distribuție și înzestrare, iar pe de altă parte, locuințe variate ca mărime și ca număr de camere.

În ce privește variația tipurilor de locuințe după mărime, studiile trebuie să pornească de la precizarea normei de locuire. Față de norma sanitară legal aprobată de

București — Cvartal de locuințe în raionul 23 August (1954). Perspectivă
 Autori, arhitecții N. Sburcu, Z. Grundl, R. Cosma, B. Stoicescu

Detaliu de fațadă

8 m² de persoană, va trebui să analizăm și necesitatea unei coborîri a acesteia, într-o perioadă de tranziție, fără însă a periclitiza confortul locuinței. Propunem ca atare să nu se coboare norma de folosință sub 7,5—8 m² de persoană, trecînd pînă la o normă de 7 m² numai în cazuri excepționale, îndeosebi în cazul unei folosiri în comun a locuinței de către două familii. Totodată, ținînd seama că clădirile pe care le proiectăm pot atinge o durată chiar de 100 ani și mai mult, și ținînd seama de nivelul material ce va fi atins de oamenii muncii în socialism și în comunism, urmează să asigurăm înăuntrul acelorasi clădiri posibilitatea viitoare de a fi folosite cu o normă de locuire de 8 m² și chiar mai mult.

Variația suprafeței între aceste limite și găsirea unui just echilibru între cerințele gradului de confort în creștere și al costului de construcții în coborîre, constituie probleme ce trebuie temeinic cercetate în mod științific. Tot în acest fel, trebuie stabilite procentele în care diversele tipuri de apartamente sînt cuprinse într-un ansamblu.

Considerînd că cel mai frecvent apartament (în conformitate cu experiența sovietică) este cel constituit din două camere și care corespunde familiei medii pe țară și în special necesităților familiilor tinere din centrele industriale, trebuie să adîncim studiul pentru a stabili procentul în care participă în ansamblu apartamentele cu una sau trei camere și care pot fi mai corespunzătoare pentru cazarea, într-o primă etapă, a unor familii puțin numeroase, independent sau în folosință comună.

E. În vederea elaborării proiectelor de locuințe trebuie să mai amintim și unele probleme mult discutate în chestiunea confortului de locuire, dar pe care astăzi noi le considerăm pe deplin lămurite.

a) În chestiunea camerei de baie, experiența constructorilor sovietici, a celor din democrațiile populare cît și calculele întocmite de noi promovează în mod indiscutabil poziția camerei de baie în interiorul apartamentului, ventilația făcîndu-se nemecanizat prin ecș. Aceasta asigură o economie de investiții, o economie de întreținere și o rezolvare mai bună a fațadei. Adoptarea acestei soluții

nu trebuie considerată exclusivă; pot fi considerate anumite condiții speciale, îndeosebi la clădirile cu 1—2 caturi, în care baia direct luminată rezultă din însăși structura apartamentului și poate fi deci acceptată ca atare. În orice caz, problema ventilației prin coș, cu ajutorul deflectorului fix, asigură schimbul de aer chiar și la cele mai reduse și nepermanente mișcări ale aerului. Singura condiție este, bineînțeles, execuția conștiincioasă și corespunzătoare a acestei instalații.

b) În chestiunea atît de discutată a izolării fonice au fost aduse numeroase critici proiectanților. De la început trebuie arătat că industria materialelor de construcție nu s-a preocupat încă de producția în masă a unor materiale corespunzătoare. Pe de altă parte, izolarea fonică perfectă a locuințelor este o problemă de cost, nu numai de tehnică, și nici în U.R.S.S. problema nu este încă rezolvată mulțumitor și cu caracter general. Fără să desconsiderăm importanța primordială a măsurilor tehnice ce trebuie să fie luate, considerăm că în mare măsură izolarea fonică va fi rodul îmbinat între execuția îngrijită a întregii clădiri (cînd vom avea uși care se închid bine, un planșeu sau o pardoseală bine executate, cînd instalațiile de apă și canal nu vor produce zgomot), între creșterea treptată a nivelului material al locatarilor (cînd apartamentul va fi înzestrat cu covoare, perdele și mobilă), precum și între nivelul tot mai ridicat civic al locatarilor, care astăzi adeseori tot mai provoacă ei înșiși zgomote și tulburări în locuințe.

c) În privința aprecierilor diferite asupra formelor camerelor de locuit, trebuie arătat că anumite considerente de distribuție, de construcție, de economie și de locuire impun astfel de forme alungite. Toată documentația sovietică ne furnizează exemple de acest fel și credem că trebuie să renunțăm a preconiza folosirea exclusivă a unor încăperi de formă pătrată. Clădirile executate ne dovedesc, de altfel, că și aceste încăperi lungi pot fi ușor și plăcut mobilate dacă, bineînțeles, proiectanții sau constructorii nu creează greutăți prin poziția greșită a ușilor, a coșurilor, a ferestrelor.

d) În legătură cu confortul locuințelor mai trebuie pusă în studiu problema depozitării și transportului gunoaielor menajere, a depozitării și a transportului combustibilului, precum și problema amplasării și caracterului anexelor gospodărești, ce trebuie să fie rezolvate de proiectant în mod just și principial; altfel, întreținerea clădirilor, organizarea spațiului, cât și nevoile locatarilor vor avea de suferit.

e) Un ultim aspect îl constituie problema intrării în clădire. Faptul că se accede încă pe sub palierul scund al scării, avînd în față aspectul și eventual mirosul necorespunzător al scării ce coboară către pivniță, faptul că nu s-au prevăzut spații afectate depozitării eventuale a unor cărucioare, camere pentru portar sau administrator, constituie lipsuri ale arhitecților în proiectarea locuințelor, lipsuri ce trebuie să fie analizate pentru a fi lichidate în viitoarele proiecte.

Cele prezentate în acest referat oglindesc unele aspecte mai importante în activitatea de proiectare a locuințelor, în clădiri cu puține caturi, aspecte ce necesită a fi clarificate de plenara noastră, pentru stabilirea unor principii care să fie supuse spre aprobare C.S.A.C., asigurîndu-se astfel temele necesare pentru noile serii de secțiuni și clădiri tip.

Justa îmbinare a cerințelor de confort variat și mereu crescînd, încadrate în politica unei continue și stricte economii, ne va da posibilitatea să stabilim aceste principii, ne va da posibilitatea să trecem la rezolvarea problemei locuinței pe un plan complex, cuprinzînd aspectele de exe-

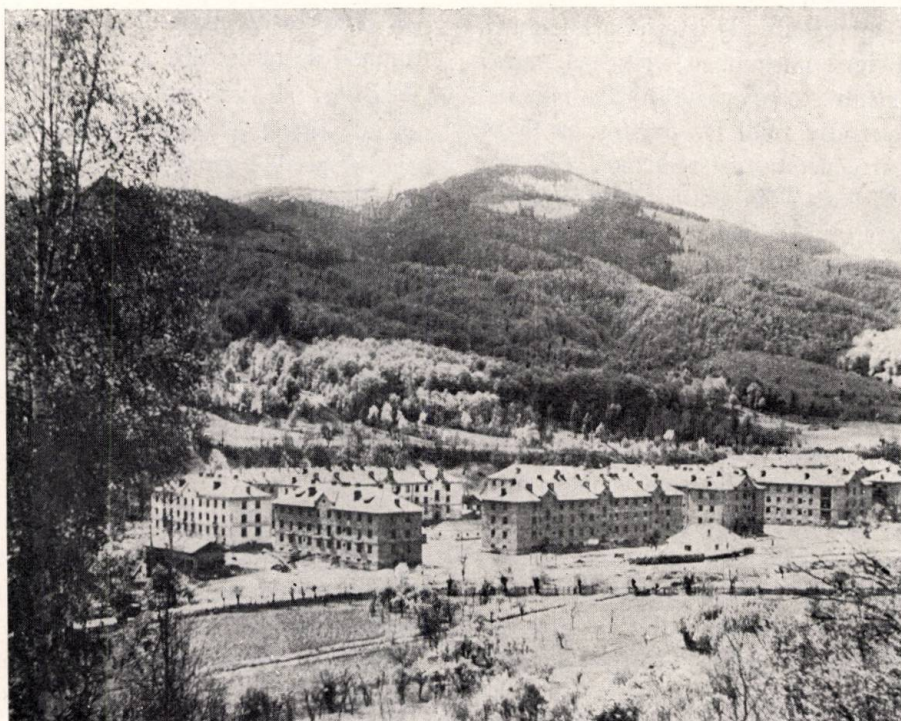
cutie și de expresie ce vor fi analizate în cele două coreferate ce urmează.

Ceea ce trebuie să apară cu hotărîre în discuțiile și concluziile plenarei, este sublinierea cu toată tăria a rolului activ, de cetățean conștient și patriot, precum și de om politic al arhitectului. El trebuie să dea dovadă de inițiativă creatoare, în toate problemele legate de realitățile vieții noastre economice sociale, pe care trebuie să le cunoască în adîncime și să le rezolve în creația lui de arhitectură. Trebuie să subliniem îndeosebi rolul și inițiativa arhitectului în progresul procesului complex al construcției de locuințe, de la cunoașterea aprofundată a terenului și a naturii înconjurătoare, a mijloacelor și posibilităților centrale și locale de execuție, la împingerea înainte a tehnicii și a organizării înaintate a execuției, în vederea sporirii ritmului de construcții, a ridicării continue a calității și a coborîrii permanente a costului.

În sfîrșit, trebuie să mai subliniem rolul arhitectului pe plan politic, ideologic și artistic, rolul lui în îndrumarea și ridicarea nivelului cultural și civic al locatarilor, rolul lui de creator al aspectului calitativ nou al orașelor noastre, rolul lui de luptător pașnic în construcția unei societăți fericite, în consolidarea păcii pe plan internațional, prin întărirea propriei sale patrii.

Pregătindu-ne temeinic și participînd activ la îndeplinirea cu succes a acestor sarcini de înaltă cinste și răspundere, noi vom merita încrederea ce ne este acordată de partid și de popor și vom contribui la înflorirea unei arhitecturi socialiste în conținut și națională în formă, în Republica Populară Romînă.

Uricani — Aștioara — Cvartal de locuințe
Autori, arhitecții M. Ricci, S. Ungureanu, A. Moisescu

Probleme tehnice, constructive și de cost ridicate de proiectarea locuințelor

Coreferat prezentat la Plenara a II-a a Uniunii Arhitecților de conf. arh. M. Alifanti

Problemele tehnice, constructive și de cost constituie aspecte principale ale proiectării arhitecturale care nu pot fi separate de celelalte probleme ale creației arhitecturale.

Această legătură firească nu este deocamdată lămurită; din contra, se poate vorbi de o ruptură între aceste preocupări.

Complexitatea mereu mai mare a problemelor, complicarea și varietatea programelor, mulțimea disciplinelor tehnico-ingineresti, medico-sanitare etc., care vin să ajute sau să contribuie chiar la alcătuirea operei de arhitectură (și ale căror mijloace de lucru trebuie deci cunoscute) pe de o parte; urmele diferitelor școli formaliste și constructiviste de tot felul, care au sărăcit ansamblul de preocupări și posibilități ale unor întregi generații de arhitecți, pe de altă parte, și, în sfârșit, lipsa de informare și de interes, rutina și comoditatea, sînt cauze ale acestei rupturi.

De aceea, problema însușirii conștiente și active a conținutului bogat al meseriei noastre trece pe primul plan în discuție și este în special hotărîtoare pentru lămurirea poziției arhitectului față de aspectele tehnice, constructive și de economie ale proiectării.

În toate perioadele importante ale istoriei arhitecturii, arhitecții au răspuns cu cînstă misiunii ce le revenea, numai cînd au stăpînit realmente toate posibilitățile meseriei lor, cînd au îndeplinit efectiv rolul lor creator, pe baza cunoașterii posibilităților concrete de realizare. Situația aceasta a presupus totdeauna — în afara calităților artistice — priceperea de exprimare a ideilor prin organizarea funcțiunilor, formelor, ținînd seama de materialele ce le aveau la îndemînă și sprijinindu-se pe știința punerii în operă a acestora.

★

Cantitatea uriașă de locuințe necesare a se construi foarte repede, dotarea lor pentru a corespunde unui nivel de confort din ce în ce mai ridicat, precum și nevoia de a răspunde unor cerințe de ordin artistic excepțional de complexe, aduc însă în discuție alte probleme variate și hotărîtoare în practica proiectării arhitecturale.

Această practică a scos în evidență — din ce în ce cu mai multă forță — importanța pregătirii ideologice în desfășurarea procesului de creație arhitecturală.

De asemenea, de multe ori și în situații foarte variate, arhitecții au avut de dezbătut chestiuni în legătură cu industrializarea construcțiilor, prefabricarea elementelor de construcție, reducerea costului etc.

Și mai frecvente sînt discuțiile în legătură cu materialele de construcție, cu importanța lor în procesul de creație, cu necesitatea fabricării unui cît mai larg sortiment de materiale.

În ceea ce privește problemele creației arhitecturale propriu-zise se poate spune că nu a existat conferință sau reuniune mai importantă care să nu programeze și să agite acest subiect.

Insuficient se realizează, însă, legătura dintre toți acești factori, care stau în anumite raporturi unul față de altul, mai ales cînd este vorba de problema atît de dificilă și complexă a construirii de locuințe în masă. Toate acestea trebuie analizate, surprinse tocmai în această legătură organică și cu adevărat creatoare. Tocmai necesitatea acestei legături indisolubile vom încerca s-o explicăm și s-o susținem în referatul de față.

Dacă referatul principal a arătat ansamblul problemelor în construirea de locuințe, primului coreferat îi revine să lămurească și să detalieze unele aspecte speciale ale muncii de proiectare, izvorîte din metodele actuale, caracteristice, de execuție, cît și din însușirile materialelor și fabricatelor care stau la îndemîna constructorilor. Este vorba, pe de o parte, de procesul de industrializare a construcțiilor, cu toate implicațiile și consecințele ce decurg, iar pe de altă parte, de sortimentul materialelor disponibile și cantitățile de materiale pe care se poate conta, de problema materialelor locale, de posibilitățile de a înlocui un material cu altul, fără prejudicii pentru calitatea clădirii și mai ales de trecerea de la materiale de construcție la fabricate de construcție.

★

Trebuie subliniat de la început că în îndeplinirea sarcinii de onoare de a contribui la cazarea în condiții optime a unui număr mereu mai mare de oameni ai muncii, proiectarea trebuie să țină seama de toți factorii amintiți, să-i folosească din plin, contribuind totodată la progresul lor.

Industrializarea construcțiilor pune pe primul plan o serie de premise, de posibilități, care alcătuiesc un nesecat izvor de progres chiar pentru proiectarea arhitecturală, cerînd în schimb să fie înțeleasă.

Industrializarea vizează transformarea șantierului «umed», nesfîrșit, murdar, în atelierul de montaj rapid, simplu, prin care pot fi date în folosință, în termene nebănuite de scurte, un foarte mare număr de locuințe.

Finisajul îngrijit, din care rezultă pereți netezi, îmbinați în muchii precise, vii, intersecții ale unor fețe simple, mari cît dimensiunea unei întregi odăi; ușa care se închide bine, ușor și fără chinuitoare și repetate zgomote, pentru că este gîndită și realizată unitar, din materiale și cu procedee verificate anterior prin alte procedee de fabricație industrială; tavanul plan și pardoseala care încîntă ochiul, atît prin jocul delicat al nuanțelor materialului, cît și prin grija cu care bucățelele de parchet sau gresie sînt tăiate și îmbinate, toate acestea se vor putea obține, chiar în condițiile producției de masă și în termene din ce în ce mai scurte, numai prin producerea industrială a elementelor de construcție, numai prin industrializarea construcției.

Se mai poate spune, de asemenea, că mai numerose și mai izbutite vor fi cornișele strălucitoare împodobite cu zmalțuri, pentru că noile fabrici de elemente de construcție vor livra mari porțiuni de cornișă finisate de muncitori pricepuți, lucrînd în alte condiții decît pe vechile șantiere de piatrărie, cu ochii în soare, cu gîtul strîmb, undeva, la mari înălțimi, pe o schelă nesigură.

Tot așa, se poate spune că mai comodă va fi viața locatarilor cînd diferitele elemente de construcție vor fi fabricate și montate prin alte procedee mai avansate; cînd ei vor putea întreține mai ușor locuințele lor, fără să aibă, de pildă, de înfundat cu hîrtie zeci de metri de pervazuri defectuos montate, pe unde suflă vîntul.

Desigur, mulți gîndesc că procesul de industrializare încurcă treburile proiectării, iar alții consideră posibilitatea realizării celor arătate mai sus într-un viitor atît de depărtat, încît nu se mai simt înflăcărați de el.

Dar în această privință este bine să ne amintim, de pildă, că pînă la echina capitelului Partenonului au fost zeci de încercări mai puțin grațioase, dacă nu chiar urîte și că pe vremuri a zburat ca păsările se numea vrăjitorie.

Este adevărat că presele, vibratoarele, aparatele de sudură etc. nu vor pregăti singure înflorirea aceasta; și tot adevărat este că nici calculul tensiunilor de mii de kg în armături sau complicatele tabele care fac să vorbească solicitările din materiale, nu vor asigura singure ansamblul de soliditate, de frumusețe și de confort care caracterizează o operă de arhitectură.

Munca de a organiza, de a coordona toate aceste activități variate — oricare ar fi materialele și felul de a le pune în operă — revine arhitectului.

Intr-adevăr, Marea Enciclopedie Sovietică, precizînd caracterul complex al profesiei și al răspunderii noastre, definește: «Obiectul unei creații arhitectonice este toată construcția (sau complexul de construcție) în întregime: amplasarea clădirii sau a unui grup de clădiri pe teren (planul de situație), repartizarea diferitelor părți din interiorul clădirii (planul propriu-zis al clădirii), aspectul exterior al întregii clădiri și al fiecăreia din fațade, com-

poziția și finisajul încăperilor (interiorul clădirii), precum și toate aspectele de realizare tehnico-construcative ale construcției.»

★

Unii arhitecți s-au considerat «aruncați» în această complicată «rețea de constrîngere și dificultăți». Ei au fost chemați să utilizeze elemente care îmbogățesc, dar la început complică proiectarea arhitecturală. Ei rămî-nînd încă la marginea preocupărilor de industrializare a construcțiilor, aceasta nu le aduce deocamdată decît o serie de rigori: modul, travee fixă, zidărie portantă pe direcții obligate etc., astfel că ei abia pot să depășească aceste dificultăți; în urgența proiectării ei nu ajung să tragă foloase pentru opera de arhitectură, din condiționările reciproce ale proiectării și execuției în bandă, din fabricarea industrială a elementelor de construcție etc.

★

Industrializarea construcțiilor nu este o modă! Nu este la liberul plac al proiectanților să o aplice sau nu! Noi putem și trebuie să o înțelegem, pentru că opera de arhitectură se va îmbunătăți prin această înțelegere. Noi putem și trebuie să o aplicăm, pentru că numai folosindu-ne de ea vom face față cu cînte sarcinilor grele și mărețe ce ne revin.

Odată apreciată ca atare, însușită ca metodă caracteristică de construcție a epocii noastre, ea trebuie integrată în acea unitate de nedeșăcut a creației arhitecturale: compoziție, materiale, punere în operă.

Tot aici trebuie să subliniem cîteva aspecte legate de problema foarte discutată a economiei în proiectare și execuție și în special asupra unei înțelegeri învechite a legăturii dintre «creație» și economie.

Nevoia de a asigura maselor populare locuințe confortabile și frumoase, corespunzătoare aspirațiilor acestor mase și uriașei lor deșteptări la viață, pune însă pe primul plan și problema economiei în construcție și implicit pe cea a economiei în proiectare.

În aceste condiții, «economia» capătă noi înțelesuri și nu se mai sfiește să stea lîngă luminoasa și adeseori îngîmfata «creație»; de data aceasta ea condiționează și întregeste creația.

Dar aceste două aspecte au încă nelămurite o serie de probleme de amănunt; ele întîmpină piedici de tot felul, pe care referatul de față își propune să le scoată în evidență.

Trebuie arătat, însă, de la început, că numai din nevoia de a studia în amănunt, de a preciza detaliile problemelor, scoatem temporar din legătura lor firească diferitele aspecte ale problemei, prevenind încă o dată asupra pericolului de a le interpreta pe fragmente, altfel decît în legătura lor firească.

Realizările obținute în R.P.R. în domeniul construcției de locuințe sînt foarte importante, dar munca de proiectare, execuția lucrărilor, producerea de materiale și mai ales legătura dintre acești factori — ca o serie de procese în plină desfășurare — prezintă fiecare aspecte diferite, pozitive și negative: fiecare au avut succese și insuccese, au fost ținute în loc de lipsuri și au fost îmbăr-

bătute de realizări; dar toate au fost îmbunătățite prin analiza deficiențelor, prin critică.

Pe acest drum, arătând foarte pe scurt principalele înfăptuiri — care de fapt înseamnă mari prefaceri în gândirea oamenilor și mare efort de muncă din partea tuturor factorilor în discuție — vom analiza mult mai pe larg lipsurile.

Lipsurile arătate aici, în special cele principale, sînt ale proiectării arhitecturale; lipsurile altor factori sînt amintite numai în măsura în care ele au blocat pur și simplu unele rezultate pozitive ale proiectării, iar proiectarea, din cauza pregătirii unilaterale, nu a putut face mare, lucru spre a înlătura din munca colaboratorilor ei firești, prin analize serioase, aceste deficiențe. Alte lipsuri destul de importante, în special cele ale fabricilor de materiale și de fabricate de construcție, sînt enumerate aci pentru a preveni proiectarea și chiar execuția asupra acestor probleme, cărora ambele nu le acordă suficient interes, avînd, din această cauză, ambele, părți importante de vină.

*

Începem prin a prezenta unele realizări ale proiectării pe linia înțelegerii mai cuprinzătoare a rolului proiectantului.

În cursul ultimilor ani, în special datorită însușirii treptate a experienței sovietice, cît și datorită experienței proprii dobîndite pe parcurs, proiectanții noștri au reușit să realizeze economii importante. Astfel, s-a trecut de la clădirile cu 2 niveluri din anii 1949-1950 la clădiri cu 3 niveluri și apoi chiar cu 4 niveluri, ceea ce înseamnă o economie de 10% și respectiv 5%. De asemenea, prin scurtarea frontului secțiunilor tip recomandate de C.S.A.C., prin compoziția mai justă a cvartalelor s-a obținut o creștere a densității și respectiv o reducere a costului lucrărilor edilitare pe cap de locuitor.

Prin tipizarea elementelor prefabricate de planșeu, scară și buiandrugi, începută de M.C.I.M.C. și continuată sub coordonarea C.S.A.C. de ISPROR, I.P.C.I. și I.C.S.C., prin tipizarea unei părți însemnate de elemente de construcție (balustrade, tîmplărie, balcoane, loggii, rafturi de cămară) efectuată de ISPROR, s-au deschis posibilitățile fabricării în serie și deci a reducerii costului acestora. Prin gruparea instalațiilor sanitare s-a redus consumul de țevărie și s-au creat premisele prefabricării și pe acest teren. Introducînd, din inițiativa I.P.C., sistemele de calcul sovietice pentru dimensionarea secțiunilor de beton armat, s-au obținut economii de fier de cca 8—10%, iar prin adoptarea unor soluții adecvate necesităților stringente de reducere a consumului de fier, colectivul de locuințe al atelierului de tipizări din ISPROR a realizat o economie de fier de 22%. Proiectînd șarpante bine studiate, I.P.C.F. și ISPROR au redus consumul de lemn ecarisat al acestora cu cca 20%.

Făcînd primii pași pe tărîmul proiectării științifice, prin elaborarea unor variante comparabile pentru secțiunile tip 1954, colectivul de locuințe al atelierului de tipizări din ISPROR a dat posibilitatea de a se alege soluțiile de principiu cele mai economice, deschizînd totodată perspective noi în proiectarea secțiunilor tip.

Dar lipsurile sînt mult mai numeroase.

C.S.A.C. nu a creat posibilitățile de unificare a punctelor de vedere în legătură cu proiectarea și construirea de locuințe prin întocmirea și difuzarea de normative.

De asemenea, conducerea proiectării de locuințe nu a creat condiții ca majoritatea cadrelor de proiectanți să înțeleagă temeinic principiile de bază, necesitatea colaborărilor, drumurile de viitor în proiectare, în special în vederea obținerii unei priviri cît mai multilaterale a problemelor; de asemenea conducerea proiectării nu a obținut difuzarea unor cunoștințe elementare printre cadrele tinere sau printre cele frîmate de rutină și nici actualizarea sistematică a cunoștințelor proiectanților.

Această necuprindere a problemelor derivă, la rîndul ei, din deficiențele formației tehnice a arhitectului. Într-adevăr, în învățămîntul superior există încă disproporție între atenția acordată problemelor legate de plastică și compoziție, față de atenția dată mijloacelor de realizare tehnică a creației arhitectonice. De aici rezultă concepția cu care iese absolventul din facultate, care-l face nu numai să nu cunoască miezul problemelor tehnice necesare muncii lui, dar chiar să neglijeze completarea cunoștințelor lui pe acest tărîm, considerîndu-le prea puțin legate de problemele de creație ce i se pun.

Proba evidentă a celor afirmate este în primul rînd lipsa totală a lucrărilor științifice, a manualelor și numărul foarte mic al articolelor referitoare la activitatea în proiectarea de locuințe; chiar în aceste puține scrieri se vedește aproape exclusiv preocuparea de aspect și de amplasare a clădirilor, lipsind aproape cu desăvîrșire studiul problemelor de economii, materiale, execuție, legătura dintre acestea și celelalte probleme ale creației etc. Iar în ceea ce privește detalierea acestor probleme, nu se pot cita decît exemple atît de rare, încît trebuie considerate doar ca excepții convingătoare.

Printre lipsurile conducerii proiectării trebuie amintită și insuficienta preocupare pentru ridicarea continuă a nivelului profesional al proiectanților; fie că este vorba de C.S.A.C., fie de conducerea institutelor de proiectare, de șefii de colectiv etc. Din această cauză, poziția proiectantului «talentat» și ideea suplinirii cunoștințelor printr-o revelație inițială atotștiutoare mai frînează încă, atît evoluția normală a cadrelor tinere, cît și posibilitatea celor mai vîrstnici de a se încadra cu forțe sporite în munca de proiectare actuală.

Intr-adevăr, se poate spune că o activitate organizată pentru căpătarea de cunoștințe tehnice nu se duce decît sporadic și că nici proiectanții nu dovedesc suficientă perseverență în dobîndirea acestor cunoștințe.

Urmarea imediată a acestei situații se observă chiar în șovăirile proiectanților în ceea ce privește principalele noțiuni referitoare la standardizare, modulare, tipizare, principii de industrializare a construcțiilor, economia prin proiectare etc.

Este suficient să dăm ca exemplu următoarele:

Deși este foarte mare nevoie să se răspîndească cunoștințele de izolări fonice printre proiectanții de arhitectură, deși prin specificul lor aceste probleme sînt delicate și controversate, deși, în sfîrșit, ele sînt de o importanță cu totul specială pentru problema locuințelor, nu numai

că nu s-au elaborat pînă în prezent anumite studii, normative etc. referitoare la aceste chestiuni, dar discuțiile între C.S.A.C. și ISPROR în legătură cu traducerea normei sovietice de izolații fonice la locuințe a durat atît de mult, încît peste mai bine de un an de la aducerea lucrării sovietice în librăriile noastre, nu a putut apărea la noi decît traducerea unui articol de prezentare a acestei norme.

Tot astfel, deși activitatea de tipizare a locuințelor începe să fie serioasă, elaborarea sistematică de detalii nu constituie încă o preocupare a nici unui institut de proiectare. Fie că se consumă pentru fiecare proiect un număr enorm de ore pentru redesenarea detaliilor (ca și cum de fiecare dată problema ar fi nouă), fie că se utilizează detalii vechi, combătute și evitate de majoritatea proiectanților, pierderea de timp este foarte mare, iar rezultatele sînt la fel de proaste.

Aceeași atitudine de critică sterilă sau de dispreț pentru unele probleme așa-numite «mărunte» se observă și în ceea ce privește standardele de construcție. Nu este proiectant care să nu se înfioare cînd aude de standardele de ferestre, de cele de jgheaburi sau de terase, sau de normele pentru învelitori; tot astfel, nemulțumirile sînt generale în ceea ce privește formele și calitatea fierării pentru ferestre și uși; totodată se simte lipsa altor standarde, în vreme ce «specialiștii» în detalii se mulțumesc să critice sau să aibă surisuri disprețuitoare pentru bieții «întocmitori de stasuri».

În realitate însă, nici C.S.A.C., nici conducerea institutelor, nici șefii colectivelor nu știu să ceară și respectiv să organizeze această muncă migăloasă și plină de răspundere a redactării standardelor, care vor determina aspectul și calitatea produselor livrate în cantități enorme timp de mai mulți ani.

De altfel, una din cauzele nemulțumirilor produse de tîmplăria locuințelor din Valea Jiului este dimensionarea greșită a acestei tîmplării față de calitatea lemnului.

Trebuie precizat că doar colective puternice, compuse din cei mai buni tehnicieni, lucrînd exclusiv în această muncă luni de zile, abia ar face față acestor probleme dificile, căreia astăzi proiectanții nu-i dau nici o atenție.

Tot pe aceeași linie de lipsuri principale trebuie amintită și insuficienta preocupare de a găsi materiale noi, forme noi de fabricate sau elemente de construcție, cît și lipsa cataloagelor de detalii de finisaj tip, a studiilor complete de ansambluri de secțiuni tip pentru diferite regiuni ale țării, caracterizate de aceeași climă, aceleași materiale locale sau aceleași posibilități de aprovizionare cu materiale.

Tot aci mai trebuie amintită lipsa de interes pentru restudierea normelor «C», care, dînd costuri fie prea mari, fie prea mici, falsifică valoarea devizelor, cît și faptul că nu se dă suficientă amploare studiilor științifice în legătură cu ventilarea și luminarea băilor, a execuției unor terase ieftine, a găsirii de materiale de placaj pentru fațade etc.

Pe aceeași linie se încadrează și unele erori importante de proiectare, ca de pildă: plasarea boxelor de combustibil la parterul locuințelor din Valea Jiului, prevederea de motive arhitecturale fondate pe puncte izolate în terenuri

excesiv de dificile pentru execuția fundațiilor, toate acestea cauzate, fie de insuficiența studiului, fie de lipsuri în pregătirea tehnică a proiectanților.

Remediarea deficiențelor amintite, înlăturarea lor treptată cere un anumit climat de preocupări științifice, de luptă contra rutinei și a acceptării primului rezultat obținut; o mare sete de informare; mai cere în plus o foarte precisă cunoaștere a răspunderilor, o ridicare continuă a conștiinței profesionale.

Toate acestea țin, însă, de adoptarea unei poziții juste bazată pe înțelegerea năzuințelor și luptei poporului, pe încadrarea totală în această luptă; nu poate fi, deci, vorba de a înțelege trunchiat problemele, de a ne scuza ascunzîndu-ne îndărătul unei înțelegeri parțiale a problemelor sau al unui interes prea mare acordat problemelor de creație, rupîndu-le de aspectele tehnice, de realitate; această înțelegere nu este la bunul plac al arhitectului; ea arată clar poziția politică a acestuia și înseamnă piatra de încercare a atașamentului lui pentru cauza maselor.

★

Așa cum am precizat anterior, să arătăm acum o serie de aspecte ale muncii celorlalte activități strîns legate de edificarea construcției: execuția, industria de materiale, transporturile.

În ceea ce privește execuția trebuie arătate ca rezultate pozitive, în primul rînd, inițiativele muncitorilor constructori, care au aplicat o serie întregă de metode noi, rapide, în execuție. Astfel, de exemplu, brigada complexă a tov. Craioveanu, compusă din 45 muncitori, care a terminat la Vulcan construcția de roșu a unui bloc de 60 de apartamente în 44 de zile.

Dintre aceste mișcări inițiate de muncitori relevăm în special pe aceea a brigăzii complexe de la Buftea, condusă de tov. Gh. Cioc, desfășurată sub lozincă «să construim mai repede, mai ieftin și mai bine». De asemenea, trebuie subliniată importanța inovațiilor în domeniul construcțiilor (adaptarea pompei de mortar operațiilor de tencuit, mașina pentru îndreptat fierul-beton etc.), cît și utilajele utilizate în lipsa macaralelor, în cursul anilor trecuți, pe unele șantiere.

Ca lipsuri trebuie semnalate următoarele:

Macaralele nu se folosesc din plin, fiind utilizate de cele mai multe ori doar ca bob, cu toate că unele tipuri sînt foarte indicate pentru montaj.

De altfel, în general, nu este utilizată în întregime capacitatea de ridicare a macaralelor din cauza rămînerii la planșeul compus din grinzi și corpuri de umplutură, singura soluție acceptată de execuție din tre cele propuse de proiectare.

Trebuie arătat cu această ocazie că acest tip de planșeu a fost introdus în practică încă din 1951 și că, în afara seriei de locuințe pentru București, el se aplică peste tot în diverse variante.

De asemenea, trebuie arătată folosirea insuficientă a micii mecanizări pe șantier, unde chiar în domeniul containerizării sînt multe de făcut. În această privință inițiativa muncitorilor din construcții poate aduce multe soluții, rămînînd însă ca execuția și proiectarea să stimuleze suficient aceste forțe creatoare.

De asemenea, trebuie relevate unele lipsuri importante în ceea ce privește introducerea în practica execuției la locuințe a materialelor noi, ca de pildă betoane celulare, fișii de planșeu de diferite tipuri, armături sudate, zidării cu goluri, zidărie armată, sticlă spongioasă, fier cu profil periodic obținut din fierul beton cu ajutorul presei Avakov, cât și o întreagă serie de materiale studiate și încercate în prezent.

Creșterea numerică a muncitorilor calificați — în special zidari și betoniști — nu a fost însoțită de o creștere calitativă și nici măcar de menținerea calificării acestora, principala cauză datorindu-se fie faptului că numărul meșterilor, al șefilor de echipă, este insuficient și respectiv calificarea tinerelor cadre suferă, fie datorită faptului că însăși perfecționarea acestor meșteri și șefi de echipă nu progresează proporțional cu creșterea cerințelor.

Lipsuri importante sînt de semnalat în privința organizării șantierelor. Astfel, poate fi amintit faptul că sumele investite pentru baracamente sînt adeseori exagerat de mari. Pentru o lucrare din regiunea Bacău «s-a uitat» să se prevadă în proiect aducerea provizorie a apei pentru șantier, și tot acolo macaralele nu pot acoperi o suprafață de 40% din aceea pe care se construiesc blocurile etc. La amplasarea atelierelor de prefabricate nu se ține suficient seamă de ponderea ce o are costul transportului agregatelor la atelier în costul total al prefabricatelor, neplasînd judicios atelierele mari lângă calea ferată (exemplu, Bărbăteni).

Unele lipsuri semnalate, cât și altele de ansamblu referitoare la execuția lucrărilor sînt subliniate în raportul la Bugetul de stat al R.P.R. pe 1954 al tov. ministru Petrescu, astfel:

«Volumul important de construcții din anul 1953 impune lichidarea lipsurilor care există la întreprinderile de construcții și care duce la scumpirea lucrărilor și la nerespectarea termenelor fixate pentru darea lor în folosință».

«Trebuie să arătăm că față de rezervele mari pe care le conțin devizele lucrărilor, reducerile de costuri în construcții realizate în 1953 sînt nemulțumitoare».

«Situația financiară a întreprinderilor de construcții s-a menținut nesatisfăcătoare în anul 1953 și datorită indisciplinei în decontarea lucrărilor executate și îndeosebi a stocurilor însemnate de materiale aprovizionate peste nevoile reale ale șantierelor.»

Referitor la situația producerii de materiale de construcție și fabricate de construcție trebuie amintite, în primul rînd, unele realizări importante, ca, de pildă, folosirea ca agregat a sterilului ars din Valea Jiului, folosirea zgurii de cazan de la Reșița, executarea blocurilor mari de zidărie de cărămidă la Vulcan, a fișilor de planșeu, a primului bloc sanitar prefabricat executat la Orașul Stalin.

Trebuie arătat, însă, că atît în producția de materiale și de prefabricate, cât și în folosirea materialelor locale, în găsirea de materiale noi etc. lipsurile sînt mari.

Astfel, nu s-au folosit suficient rezervele de materiale locale, neglijîndu-se sterilul din alte regiuni carbonifere decît Valea Jiului; nu s-au folosit deșeurile ceramice sau zgurile termocentralelor de la Comănești, Timișoara, Arad etc.; zgura de cazan depozitată pe lângă centrele regionale C.F.R. (de pildă, cele de la Simeria, Pitești etc.). De ase-

menea, nu s-a dat importanța cuvenită exploatării pietrei brute și găsirii de noi cariere de nisip și pietriș.

Această situație există și în ceea ce privește materialul de finisaj, ca, de pildă: plăcile de beton pentru fațadă încercate la blocurile de la Cernavoda, opaxitul pentru pereții băilor și bucătărilor, cărămida profilată, plăcile de azbociment pentru învelitori, piese ceramice pentru coșuri și ventilații etc.

Tot referitor la materialele de construcție trebuie arătat că deși resursele țării noastre și bazele de fabricație pot asigura un sortiment foarte mare de materiale de construcție, astăzi nu avem în fabricație decît un număr redus de sorturi.

În unele cazuri, organele de resort nu informează unitățile interesate de noile produse realizate, localitatea, întreprinderea etc. Astfel, pentru verificarea informației referitoare la fabricarea plăcilor de azbociment a trebuit să plece un inginer de la București la Oradea, iar pentru a asigura olanele de coșuri necesare construcțiilor din Valea Jiului, Institutul de proiectare a orașelor a trebuit să afle care anume fabrici sînt utilizate pentru această fabricație și care din ele, nefiind în vîrf de producție, ar putea prelua comanda Trustului 7; pentru a afla că în regiunea Baia Mare există o fabrică de elemente de construcție silico-calcare, proiectanții trebuie să vadă filmul documentar respectiv la «Timpuri noi».

În altă ordine de idei trebuie arătată calitatea încă nesatisfăcătoare a materialelor și fabricatelor produse.

Așa este, de exemplu, piatra de var, arsă doar cca 50% din cantitatea livrată, necesitînd stingerea unei duble cantități pentru obținerea necesarului de var pastă (Vadul Criș, Măcin, Orașul Stalin etc.). De asemenea, situația produselor ceramice este pe de-a întregul nesatisfăcătoare; cărămida prezintă serioase defecte: nu este bine arsă și conține numeroase corpuri străine; fabrici numeroase livrează astfel de produse, de pildă: Recașul, Lugoj, Fratelia, Progresul, Lutul (Turda), Tecuci, Victoria Muncii (București). Țigla pentru învelitori este strîmbă, nearsă și fără găuri de legare; fabrici ca Jimbolia, Lugoj, Sighișoara, Urziceni dau trusturilor un astfel de produs.

Ministerul Silviculturii livrează cherestea de proastă calitate, verde, cu noduri și numeroase vicii, care scurtează durabilitatea produselor de tîmplărie.

De asemenea, fierăria anexă tîmplăriei este necorespunzătoare; este cazul atelierelor: Viața Nouă (Bîrlad), atelierele trusturilor 3, 4, 5, 6 M.C.I.M.C., Întreprinderea 23 August, (Orașul Stalin), atelierele nr. 7 Valea Jiului, care au livrat la Vulcan toate broaștele deschizîndu-se cu o singură cheie, obligînd locatarii să-și procure lacăte și anexe pe socoteala lor și să le monteze, deteriorînd tîmplăria.

Parchete strîmbe, neuscate și cu dimensiuni neegale se livrează de diferite ateliere, ca Trafor (București).

De asemenea, trebuie semnalată calitatea proastă a aparaturii electrice și a materialului de instalații, care prin aceasta sînt departe de a asigura confortul locatarilor.

Parte din aceste deficiențe se datorează standardelor în vigoare care nu au fost suficient studiate (broaștele

pentru uși; dimensiunile reduse ale tâmplăriei), iar altă parte neglijenței fabricilor respective. Materialele cu lipsurile semnalate mai sus se pun totuși în operă când reprezentantul beneficiarului nu este destul de vigilent sau când din lipsa materialelor satisfăcătoare, apare pericolul întârzierii termenului de plan. Când nu se întâmplă nici unul din aceste două cazuri, materialele proaste — fără a fi refuzate — devin stocuri supranormative, așteptând altă ocazie favorabilă de a fi utilizate.

*

În sfârșit, proasta manipulare a materialelor și modul adeseori intolerabil de depozitare creează însemnate cantități de deșeuri, care ridică neîncetat prețul materialelor și respectiv al construcției.

Astfel, cimentul se livrează în vrac, fără containerizare, pentru cele mai multe șantiere, procedeu care duce la pierderi însemnate.

*

În privința transporturilor trebuie semnalate următoarele:

Șantierul de la Reșița nu primește fier de la Reșița, ci de la Galați și Iași; în schimb, șantierul de la Iași primește fier de la Cîmpia Turzii și București. Căramida pentru un șantier din regiunea Bacău se aduce de la Cluj, de la o distanță de 400 km, iar cea pentru Livezi (Craiova) 25% de la Jimbolia și 70% de la Poarta Albă, respectiv de la distanțe de 375—418 km. Trustul Sovrom 1 care lucra la București își aducea tâmplăria de la atelierul din Cîmpina, iar Sovrom 3 care lucra la Ploiești o aducea de la București; Trustul de la Roman are atelierul de lăcătușerie la București, iar cel de tâmplărie la Galați.

*

Iată o serie de lipsuri din domeniul unor activități legate de procesul de construcție — lipsuri care duc la reducerea calității construcțiilor, la defectuoasa lor exploatare din punctul de vedere al confortului și, în orice caz, la scumpirea construcțiilor.

Față de toate acestea, arhitecții, datorită calificării unilaterale despre care s-a amintit, nu au putut interveni activ și nici ajuta la înlăturarea greșelilor semnalate; nu au putut ține legătura cu șantierul și cu producătorii de materiale. Nu au știut să găsească — față de lipsurile și de condițiile grele ale execuției — eventualele simplificări ale proiectelor pe baza realităților certe ale șantierului sau să sporească detalierea proiectelor și controlul competent pe șantier.

Din această cauză ei se înscriu cu partea lor de vină în seria de deficiențe semnalate.

*

În concluzie, această lungă înșirare de aspecte, preocupări și lipsuri conturează precis atât necesitatea pregătirii multilaterale a proiectantului, cât și a unei interpretări mai complete, mai cuprinzătoare a noțiunii de economie în construcție; a considerării aspectelor care nu apar în devize, a așa-numitei «economii în exploatare», care de asemenea este greu să fie redată prin calculele devizelor.

Astfel, dacă, în general, prin noțiunea de economie în construcția de locuințe înțelegem multiplele posibilități de reducere a costului sau consumului unor anumite materiale cheie, fără a se impieta asupra calităților de confort sau artistice ale obiectului, prin economia în exploatare se înțelege reducerea acelor cheltuieli care nu sînt și nici nu pot fi redată în devizele lucrărilor, dar care în timpul exploatării construcției se fac simțite din plin.

Astfel, uneori, soluțiile adoptate sub lozinca economiei au doar un cost redus de deviz, dar prin întreținere în timp devin mai scumpe decît alte soluții, care ar fi necesitat o investiție inițială puțin mărită. Așa este situația în ceea ce privește slaba izolare termică a construcțiilor, utilizarea de materiale de finisaj slabe, care se distrug în timp, care se întrețin greu, asigurînd în general doar un confort redus.

Un alt aspect pe care devizele nu-l pot releva este caracteristica unor proiecte de a permite organizarea ușoară a locului de muncă și mărirea vitezei de execuție. Tot așa, nu apar în devize economiile ce se realizează prin proiecte ușor adaptabile condițiilor sau materialelor locale. În sfârșit, trebuie să mai amintim și economiile ce se pot realiza prin justa alegere a unor amplasamente, economii care, de asemenea, nu pot să apară în devize.

*

Este adevărat că aceste preocupări atît de variate, cărora trebuie să le facă față arhitectul, sînt cîteodată complicate și dificile.

Dar peste toate piedicile, adevăratul drum al libertății de creație arhitecturală trece prin cunoașterea, atacarea curajoasă și înfrîngerea tuturor dificultăților.

Conducerea proiectării de locuințe și forțele de proiectare ale institutelor noastre au acumulat în prezent suficientă experiență pentru a trece curajos la lichidarea lipsurilor analizate.

Rezultatele pozitive ale muncii de proiectare, pe de altă parte, afirmă că premisele unei proiectări mai bune există.

Atît de bogata și multilaterală experiență a Uniunii Sovietice în domeniul proiectării de locuințe, pusă la îndemîna proiectanților noștri, trebuie însușită și aplicată. Autorii sovietici, arhitecți, care semnează sute de volume referitoare atît la problemele variate ale practicii arhitecturale, cît și la industrializarea construcțiilor și mai ales la felul cum înțeleg ei să se integreze cerințelor tehnicii actuale, sînt confirmări ale justeței punctelor de vedere prezentate în referat.

*

În vederea îmbunătățirii muncii de proiectare a locuințelor, a legării acestei proiectări de toate aspectele tehnico-constructive analizate anterior și a deschiderii de perspective largi acestei importante activități creatoare a arhitecților, propunem să se discute în plenară următoarele propuneri, grupate pe patru direcții principale de acțiune:

A. — Referitor la conducerea proiectării:

1. Intocmirea unui normativ pentru proiectarea locuințelor.

2. Definitivarea modului specific pentru nevoile construcției de locuințe.

3. Revizuirea standardelor greșite sau necorespunzătoare; elaborarea de standarde noi absolut necesare asigurării calității diferitelor fabricate de detaliu.

4. Intocmirea cataloagelor de detalii tip de către colective puternice, alcătuite din cei mai buni specialiști, care vor munci o perioadă de 6 luni — 1 an exclusiv la această lucrare.

5. Stabilirea de prețuri unice pe țară, la toate materialele de construcție, loco stația de descărcare C.F.R.

B. — Referitor la organizarea proiectării:

1. Întărirea unităților care grupează proiectanții de locuințe. Interesarea celor mai buni proiectanți în munca de proiectare a locuințelor, cât și alcătuirea judicioasă a colectivelor de proiectare, atât în ceea ce privește experiența, priceperea, specificul pregătirii proiectanților arhitecți, cât și referitor la numărul și varietatea specializării celorlalți colaboratori: ingineri, tehnicieni, specialiști de tot felul.

2. Precizarea într-un regulament special a răspunderilor arhitectului în legătură cu supravegherea și recepția lucrărilor.

3. Decalarea lucrărilor de proiectare cu un an sau cu minimum un semestru față de începerea execuției.

C. — Referitor la pregătirea cadrelor:

1. Deschiderea unor cursuri de pregătire specială a proiectanților de locuințe în legătură cu problemele actuale ale proiectării, semnalate în referat, asigurându-se totodată frecventarea și însușirea materialului prin scoaterea din producție, seminare, vizite etc.

2. Organizarea de școli de meșteri, în special pentru principalele finisaje curente, cât și pentru unele finisaje speciale.

3. Analizarea unor aspecte ale învățământului mediu și superior de arhitectură în vederea axării principalului efort pe continuitatea și eficacitatea învățământului, în vederea rezolvării sarcinilor actuale.

4. Găsirea unor procedee mai operative de obținere și difuzare a materialului documentar prin serviciile de documentare existente sau altele nou create, cât și pentru coordonarea diferitelor acțiuni ale cercurilor Uniunii Arhitecților, A.S.I.T. etc.

5. Obținerea unui contact mai strâns al proiectanților cu șantierul.

D. — Referitor la materialele de construcție:

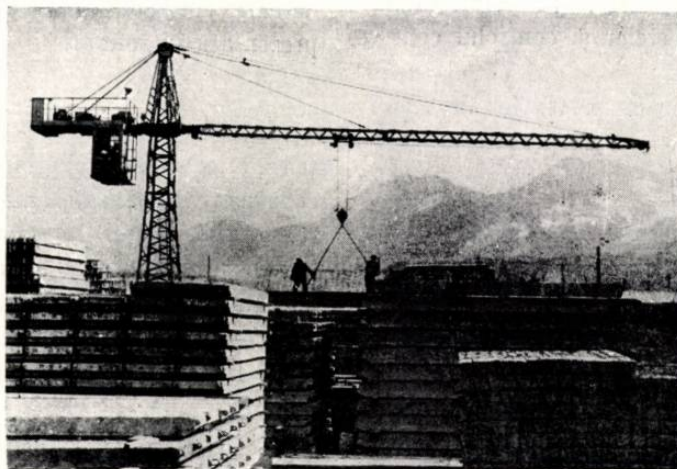
1. Fabricarea de materiale noi pe baza încercărilor reușite, de pildă: sticlă spongioasă, ipsosuri rezistente, diferite piese ceramice etc.

2. Asigurarea posibilității de a crea prototipuri, fie prin înființarea de ateliere speciale pentru această activitate, pe lângă institutele care tipizează clădirile de locuit, fie prin rezervarea unei cote din planul institutelor de încercări în vederea rezolvării nevoilor imediate ale proiectării de locuințe.

★

Discutînd pe larg, în plenară, problemele puse de referate, aprofundîndu-le prin contribuțiile prețioase venite din masa proiectanților, problemele vor avea răsunset în munca de zi de zi a fiecărui arhitect; propunerile se vor simplifica, se vor preciza și vor deveni sarcini, iar activitatea noastră aci va constitui un sprijin real pentru ridicarea calității proiectării, pentru obținerea de noi succese în construirea de locuințe frumoase și confortabile.

Elemente prefabricate la Orașul Stalin

Cîteva probleme de compoziție și plastică în legătură cu proiectarea clădirilor de locuințe cu puține caturi

Coreferat prezentat la plenara a II-a a Uniunii Arhitecților de conf. arh. Gh. Petrașcu

Referatul citit în prima ședință a plenarei noastre anunța că problemele legate de aspectul locuințelor și ansamblurilor formate de ele vor fi expuse separat, corespunzînd unei încercări de sistematizare a materialului pus în discuție. Am ajuns acum la acest capitol. Este important, de la început, să limpezim însăși tema locuinței ce urmează să proiectăm și felul în care trebuie s-o construim.

Ni se pare inutil să încercăm a mai demonstra legătura nemijlocită, care există între conținut și formă, făcînd ca și în cazul locuinței conținutul să se contureze de la program și parti. E deci firesc ca și în cazul locuinței, și poate aici mai mult decît în altă parte, aspectul să depindă, între altele, de factori importanți, ca:

- felul în care tema este concepută și soluționată și modul de viață la care se adaptează și pe care îl condiționează;

- ideologia societății pentru care arhitectul proiectează, gradul în care el o înțelege și o însușește;

- măsura în care școala și experiența l-au înarmat cu reguli de compoziție sigure, sensibilitatea artistică a proiectantului și forța sa creatoare;

- aportul unor colaboratori, tehnicieni și artiști, dintre care, fără să pretindem a-i cita pe toți, vom aminti pe inginerii specialiști și artiștii plastici, chemați să participe, sau care ar trebui chemați să participe, la desăvîșirea proiectului de arhitectură, precum și conducătorii de șantier și meșterii cărora le revine sarcina unei execuții fidele și fără eusur;

- caracteristicile materialelor folosite și sistemul preconizat pentru punerea lor în operă.

O temă antirealistă sau un parti greșit (noi l-am numi conceput fără artă), este imposibil să ne conducă la adevărata frumusețe, după cum o temă justă, generoasă, nu se va manifesta în forme frumoase fără artist și fără măiestrie în proiectare și execuție.

La un moment dat s-a arătat în primul referat că construcția de locuințe este unul din mijloacele prin care se poate face dezvoltarea gustului pentru frumos, educația cetățenească și patriotică prin valoarea artistică a interioarelor și exterioarelor clădirilor, prin valoarea ideologică a expresiei ansamblurilor și orașului.

Acest lucru este incontestabil și, dată fiind importanța lui covîrșitoare pentru dezvoltarea societății și construirea

socialismului noi trebuie să facem locuințe, cartiere și orașe frumoase, găsind formele de arhitectură în care să se manifeste acea frumusețe care corespunde ideologiei clasei muncitoare. Aceasta este una dintre sarcinile noastre prezente una dintre cele mai importante sarcini și îndeplinirea ei cu succes va constitui aportul nostru substanțial la construirea socialismului în țara noastră.

Credem chiar necesar să adăugăm la observația citată din primul referat, că o locuință frumoasă, un cartier sau un oraș frumos sînt nu numai un mijloc pentru educarea gustului cetățenilor, ci formează chiar mediul necesar unui trai mai bun, calitatea lor estetică face parte din confort, ajutînd ca oamenii să devină muncitori mai buni, elemente mai prețioase ale colectivității și că se adună ca o valoare pozitivă pe lîngă un somn liniștit, o masă pregătită și servită în bune condiții, o cultură completată zi de zi. Noi nu putem separa frumosul de bine; pentru noi, o locuință frumoasă este o locuință bună.

De aceea, ni se pare că nu putem trece mai departe fără ca să precizăm ce înțelegem prin locuință bună.

Locuința bună, către care tindem, este mediul elementar în care omul poate trăi fără ca sănătatea lui să sufere, în cadrul familiei sale, după obiceiurile lui, avînd însă posibilitatea să și le modifice în mod treptat, pentru a ajunge la o formă de existență superioară. O locuință care nu ține seama de natura omenească și de nevoile și aspirațiile ei legitime, care nu-i oferă posibilitatea pentru dezvoltarea facultăților ei, nu e o locuință bună și deci nu e o locuință frumoasă, pentru că în cazul de față nu ne ocupăm de măști sau decoruri, satisfăcătoare atunci cînd creează o iluzie, ci de realitatea cea mai plină și cea mai vie, în care omul este prezent în toată complexitatea lui.

Discutînd problema locuinței pe plan general și căutînd să-i stabilim tema, trebuie să pornim de la acest punct de vedere.

În aprecierile noastre să nu uităm însă că într-o operă atît de vastă cum este dotarea cu locuințe bune a țării noastre, binele nu poate fi atins decît în etape și că deci critica primelor noastre realizări trebuie să țină mereu seama de nivelul foarte scăzut atît cantitativ cît și calitativ, de la care s-a pornit.

Sîntem chemați să proiectăm și să construim pentru socialism, o lume nouă crește în jurul nostru și conștiința

noastră se modifică și se formează împreună cu ea. Cu cât înțelegem mai bine această lume nouă, care a făcut din muncă, etică socială, libertate folositoare tuturor, progres general și pace, idealul său cel mai scump, cu atât cresc încrederea în viitor și devotamentul pentru colectivitate și patrie.

Arta epocii socialiste, ca mijloc de cunoaștere a realității, trebuie să înfățișeze, prin imaginile pe care le creează, aspectele esențiale ale procesului pe care-l reprezintă existența în momentul de față, indicând drumul constructiv pe care această existență se poate perfecționa. Pentru a fi realistă, arta trebuie să fie veridică, pentru a fi constructivă ea trebuie să fie convingătoare, adică lipsită de afectare și grandilocvență.

Viața este totodată simplă și complexă; pentru a o oglindi just, arta trebuie ca, prin imagini simple, ușor accesibile, să-i redea trăsăturile esențiale. Creația artistică reclamează o adâncită înțelegere a lumii; de aceea, în formația artistului, deci și a arhitectului, educația ideologică și aplicarea ei în profesiune capătă o importanță deosebită.

Materialismul dialectic este singura concepție științifică despre lume. Adâncind studiul materialismului dialectic, artistul, în cazul nostru arhitectul creator, va ajunge să gândească just, să se orienteze bine în efortul de înțelegere a realității înconjurătoare pe care se preocupă s-o reprezinte în opera sa.

Arta valoroasă trebuie să oglindească realitatea în mișcare, ea trebuie să anunțe prin imaginile ei și ceea ce este și ceea ce va fi, pentru că ceea ce va fi există de fapt în germen, născând din ce este. Rolul artistului, pe care Gorki l-a numit simțurile lumii, este să înțeleagă mai curînd și mai limpede ce va fi, decît omul obișnuit, pentru că el vede realitatea în mod mult mai ascuțit. Dar ceea ce simțurile observă, gîndirea interpretează. Artistul își exprimă gîndirea în imagini artistice, deci imaginile artistice caută să fie realitatea gîndită într-un anumit fel. Pentru noi, realitatea cea mai semnificativă este destrămarea lumii capitaliste și societatea socialistă care se construiește pe baze cu totul noi, dar preluînd în mod critic de la lumea veche, ca pe o moștenire prețioasă, valorile cultural-artistice create în decursul vremii. Pentru noi, realitatea imediată este patria și poporul nostru cu creațiile lui cultural-artistice pline de farmec, este munca acestui popor pentru construirea socialismului în propria lui țară, contribuția lui la menținerea și apărarea păcii. Pornind de la înțelegerea acestei realități noi putem da operelor noastre acel conținut de idei despre care se vorbește adesea fără ca noțiunea să fie totdeauna bine precizată.

Conținutul de idei se reflectă în modul în care noi trecem de la temă la tematică, în felul în care ne gîndim să o realizăm constructiv, cum să inseriem obiectul proiectat în natură sau într-un cadru de arhitectură și este în legătură cu părerea noastră despre frumos și despre gustul oamenilor cărora ne adresăm, cu ceea ce știm că poate să-i intereseze, să-i miște sau chiar să-i entuziasmeze, ajutîndu-i în îndeplinirea sarcinilor lor.

Conținutul de idei se axează pe ceea ce considerăm noi mai expresiv în subiectul nostru, putînd fixa caracterul, fără de care știm că nu există frumusețe.

Care poate fi în cazul locuinței, în privința aspectului unității considerată izolat și în ansamblu, obiectivul pe care ni-l propunem în proiectare ?

Răspunsul ni se pare destul de simplu.

Locuința să aibă caracter de locuință, imaginea ei exterioară și interioară să degajeze simpatia și intimitatea necesare vieții de familie, relaxării și studiului individual. Se înțelege că aceste calități nu pot fi obținute fără un minimum de confort necesar, asigurat de spații corespunzătoare dispuse judicios și înzestrate cu instalațiile și mobilierul cerut de traiul zilnic.

Însă, după cum se știe, nevoile spirituale completează în mod firesc nevoile materiale ale omului. Locuința trebuie deci, ca și celelalte producții ale arhitecturii, să sugereze prin aspectele ei concepția noastră despre lume, imaginile create determinînd idei și emoții estetice corespunzătoare.

Fiecare societate are propria ei ideologie. Aceasta se reflectă și în arhitectură.

Unitatea istorică între conținut și formă, care se naște și se dezvoltă cu cultura unei epoci istoricește determinată, devine stilul epocii, adăugînd la caracterul propriu al fiecărei categorii de lucrări, caracterul general care distinge arhitectura grecească de cea romană, cea a renașterii de cea a barocului, etc.

Locuințele pe care le proiectăm și construim noi trebuie să poarte, pe lângă acea trăsătură de simpatie și intimitate de care am amintit și pe care o regăsim de-a lungul vremii la toate exemplarele valoroase de locuințe, pecetea societății noastre, trebuie să fie locuințe ale oamenilor care construiesc socialismul și care, prin acest fapt chiar, încep să ducă un mod de viață diferit.

În orînduirea socialistă vom găsi, ca trăsătură caracteristică pentru locuințe, îmbinarea armonioasă a vieții de familie cu viața în colectiv. Bogata experiență sovietică în domeniul construcției de locuințe ilustrează foarte bine acest fapt. Apartamentele grupate în clădiri colective și aceste clădiri grupate în cvartale dotate cu magazine, creșe, grădinițe, școli, terenuri de sport și parcuri comune, cvartale constituind vaste compoziții unitare, au devenit în U.R.S.S. soluția curentă pentru rezolvarea locuinței oamenilor muncii. Istoria arhitecturii se îmbegățește astfel cu un aspect inedit în domeniul locuinței, calitativ superior și care nu era posibil decît în orînduirea socialistă. Ideea cvartalului desfășurat pe mai multe hectare ca o compoziție organizată după toate regulile artei, reunind numeroase clădiri cu volum monumental, ne apare grandioasă în ea însăși, mai ales dacă ne gîndim că pînă la socialism, cu locuințe s-au realizat cel mult străzi, rar interesante ca aspect, sau grupări monotone fără început și fără sfîrșit, fără o dominantă și care în cele mai bune cazuri aveau ca singură calitate o ordine nediferențiată, obținută prin simplă înșiruire și aliniere.

Este imediat evident că am recurs la o comparație avantajoasă pentru arhitectura vechilor orînduiri sociale, deoarece exemplele puse în paralelă sînt relativ rare. Și selavagismul și feudalitatea și capitalismul, acesta mai ales, au creat mai multe străzi coridor sumbre și anodine decît străzi pitorești și mult mai multe îngrămădiri mizere și haotice decît grupări monotone.

Concepția locuinței reunite în clădiri colective și a cvartalului, vastă compoziție gradată și unitară, stă la baza orașului de tip nou, socialist.

Deși socialismul nu exclude locuința joasă de tip unifamilial, izclată sau grupată, pe care în cazuri justificate o practică pe scară întinsă, clădirea colectivă și cvartalul sînt realizările sale cele mai caracteristice și mai masive. Acesta este motivul pentru care și plenara noastră dezbate acum problemele proiectării și construirii clădirilor colective. Experiența noastră de dată relativ recentă în această direcție și condițiile obiective în care ea se înfăptuiește ne limitează deocamdată la construcția cu puține etaje.

În Uniunea Sovietică, clădirea cu multe etaje, de la 6 la 12, a devenit o temă curentă. Conținutul și dimensiunile ei prilejuiesc rezolvări originale și deosebit de interesante.

Ideea măreață a cvartalului, corespunzînd de fapt noului mod de viață socială, care prin eliminarea exploatarei și antagonismului de clasă se avîntă îndrăzneț spre bunăstarea obștească, reclamă și pentru locuință forme monumentale. Imaginea acestui monument al trebuia să fie însă alta decît cea a vechilor palate aristocrate, fastuoase și distante, sau a clădirilor oficiale, pe care s-a exersat academismul rece al secolului trecut.

În general, sarcina noastră este să creăm o arhitectură monumentală, caldă și măreață, dar totodată la scara omului, reunind în chip armonios vigoarea cu gingășia, podoaba spirituală și prețioasă cu simplitatea nobilă.

Poate că nicăieri mai mult decît în cazul locuinței, problema acestei noi expresivități nu se pune arhitectului din țările socialiste într-un mod mai acut și mai original. Dacă problema este pasionantă, rezolvarea ei nu este de loc ușoară. Dacă din punct de vedere tematic și ideologic rezolvarea problemei locuinței pentru mase s-a pus în U.R.S.S. și de cîțiva ani se pune și la noi la un nivel calitativ net superior celui din trecut sau de astăzi în țările capitaliste, găsirea acestei noi plastici monumentale are nevoie de o experiență susținută și atent analizată, mai lungă decît cea posibilă pînă azi, întemeiată pe o teorie științifică a artei și compoziției artistice, folosită cu inteligență și talent.

Dacă privim realizările din ultimii 5 ani în domeniul locuinței în țara noastră, ne impresionează și amploarea inițiativelor și conținutul nou de idei pe baza căruia au fost concepute. Arhitecților noștri li s-a dat prilejul să conceapă și să realizeze mari ansambluri de locuințe, în care muncitorii vor duce o viață mult mai bună, atît din punct de vedere material, cît și spiritual, decît în cocioabele pe pe care le-au părăsit.

În Valea Jiului, la Hunedoara, în valea Troțușului sau la Bicăz s-au construit mii de apartamente în blocuri formînd cvartale, care reprezintă prin însăși existența și concepția lor o realitate valoroasă.

Nu trebuie să uităm acest lucru mai ales în timpul acestei plene care, preocupată fiind de progresul proiectării, va pune accentul mai curînd pe lipsurile noastre decît pe succesele noastre.

În privința problemelor de compoziție și plastică, analizînd realizările noastre în domeniul locuinței și în special al clădirilor cu puține etaje, putem spune și bune și

mai puțin bune și chiar rele. Nici nu ne putem aștepta să fie altfel.

Ca fapt pozitiv vom semna progresul incontestabil făcut în cîțiva ani, atît în rezolvarea și aspectul apartamentului tip, cît și al arhitecturii exterioare, al construcțiilor și mai ales al compoziției cvartalelor. Realizările din 1952 și 1953 din Hunedoara depășesc, din aceste puncte de vedere, realizările din 1950 și 1951.

Constatarea unui progres continuu și relativ rapid este cea mai bună dovadă a înfloririi în orice domeniu de activitate omenească și garanția că drumul pe care se merge este just, avînd o bază solidă.

Care sînt lipsurile și calitățile principale în cazul exemplelor citate? Ca lipsuri observăm, pentru locuințele din 1950 și 1951, încăperi subdimensionate, cu forme neregulate (băi, bucătării), cu ferestre scunde așezate de multe ori prea la colțul camerei sau mascate cu traforuri care reduc mult luminozitatea (de aceste traforuri s-a făcut un mare abuz în prima parte a proiectării noastre), cu sobele dispuse în mijlocul peretelui sau în fața ușilor; consecința este confortul scăzut al apartamentului și aspectul său neprimitor sau de-a dreptul urît. Clădirile sînt de obicei scurte, cu raporturi nehotărîte între lungimea, lățimea și înălțimea lor, ceea ce face ca, deși mici, volumele să pară greoaie. Detaliile sînt schematici, fără stil, eclectic. Compoziția cvartalului este săracă în idei, s-a mers aproape constant numai pe dispoziții perimetrice, delimitînd un spațiu interior prea larg (80 — 100 m între fronturile clădite), greu de amenajat în locuri pentru anexe gospodărești laolaltă cu grădina comună a cvartalului și în care dotările necesare, creșe, grădiniță, etc. se înscriu anevoie din punct de vedere compozițional. Construcțiile scurte și de obicei distanța prea mare lăsată între ele nu reușese să creeze nici un front încheiat pentru stradă, nici separația netă între stradă și interiorul cvartalului, nici marcarea acceselor acestuia. Privirea scapă necontrolată în interiorul cvartalului, pătrunzînd pînă în strada paralelă care trece la 100 sau 200 de metri sau chiar în cvartalul următor. Cînd terenul este în pantă, adaptarea la teren este iluzorie, simetriile din plan fiind dezorganizate de jocul neritmice al soclurilor și cornișelor. Rezultatul este un aspect de dezordine care obosește și dezorientează. Lipsa străzilor pavate, a aleilor interioare și mai ales a plantațiilor dezvăluie toate stîngăciile proiectării.

Aceste observații critice sînt generalizarea celor mai importante defecte, pe care le găsim, total sau în parte, la fiecare din primele realizări de la Poarta Albă sau Medgidia, de la Hunedoara și Uricani. Citarea acestor localități limitează exemplele analizate la cele care reprezintă totuși o cotitură față de linia anterioară a proiectării funcționaliste și formaliste. În momentul în care ele au fost proiectate, autorii proiectelor respective începuseră să dezbată problema conținutului de idei în arhitectură, și studiînd clădiri și cvartale se preocupau de compoziție. Începuse să se cerceteze documentația sovietică.

Din acest moment se renunță la volumele nesfîrșite pe care ferestrele și balcoanele reunite în benzi orizontale sau verticale la fel de nesfîrșite, se întind obositoare și nexpresive, și la înșiruirea clădirilor zisă în tîghel sau helio-

termică, în dinți de ferăstrău. Dacă mai vrem să ne amintim de această etapă depășită, nu avem decât să privim în expoziția din sediul Uniunii Arhitecților fotografiile construcțiilor realizate în Capitală în 1947, în raionul 23 August pe str. Maior Coravu sau ale celor din cartierul Ferentari. În aceeași expoziție, planul cvartalului uzinei Steagul Roșu din Orașul Stalin ne înfățișează, alături de un studiu recent, armonios compus, dispoziția rigidă și seacă a părții realizate în 1948 — 1949, în care clădirile de tip bară stau aliniate una după alta ca șirele de paie pe o arie.

Totuși, așa cum am arătat, părăsind linia decadentă și reacționară a formalismului cosmopolit, care sterilizase concepția, răpind arhitectului orice contingență cu arta adevărată, proiectanții nu au reușit de la început să se orienteze just în problemele arhitecturii. Noțiunile de forță, elan, optimism și-au găsit, chipurile, expresia în volume greoaie, turnuri posace, frontoane meshine, care rup cornișele în mod nejustificat, loggii și balcoane disproporționate și înzorzonate pretențios cu o decorație barocă de o vulgaritate ieftină.

Asemenea mostre putem vedea la Hunedoara, Petrila, Lupeni, etc.

Compoziția cvartalului, departe de a fi încă o compoziție de ansamblu, se rezumă în această etapă la un joc de retrageri ale clădirilor pe stradă, care îi distrug unitatea, înlocuind monotonia cu dezordinea. Exemple: Hunedoara, Uricani, etc.

Cum se explică aceste rezultate urâte, bazate de astă dată pe intenții bune?

Ele se explică prin slaba pregătire ideologică a proiectanților, prin neînțelegerea și cercetarea superficială a exemplelor sovietice și mai ales prin necunoașterea legilor compoziției, a arhitecturii clasice universale și a vechii noastre arhitecturi pămîntene.

Nu este însă drept ca să vorbim numai de proiectanți, cînd facem acest bilanț al greșelilor. Trebuie să amintim că proiectele după care s-au executat respectivele clădiri au fost îndrumate de șefi de atelier, de arhitecțișefi și directori de institute de proiectare, și că au fost avizate de comisii care întruneau pe arhitecții noștri cu cea mai mare experiență. Dacă greșelile sînt inerente oricărui început, cu greșelile arhitecților trebuie să fim cît mai severi, pentru că sînt monumentale și imposibil de tănuț.

E cazul să menționăm aci că secția VI a Academiei R.P.R., constituită pentru ca să se preocupe cu problemele de creație artistică, nu a dus și continuă să nu ducă încă nici o activitate în legătură cu creația în arhitectură.

Greșelile au fost însă curînd constatate și criticate de proiectanți, de forurile de avizare și de locatari. Ele au putut fi în parte lichidate în anii 1952 și în 1953. Cele trei exemple citate, care reprezintă un progres, Hunedoara etapa II și III, Lupeni și mai ales Vulcan în Valea Jiului, nu sînt singurele cu care putem susține această teză, dar ele ni se par cele mai concludente.

Calitățile lor principale, reieșind dintr-o comparație avantajoasă, sînt apartamente mai bine studiate, cu încăperi și degajamente mai spațioase; ferestre cu o proporție mai plăcută și uneori uși-ferestre dispuse astfel în

zidul fațadei, încît colțurile camerei rămîn disponibile pentru așezarea mobilierului; pe alocuri apar balcoane și loggii care măresc confortul apartamentului și animă fațadele cu elemente de arhitectură tratate în volum, creînd jocuri puternice de umbră și lumină și ritmînd categoric compoziția. Detaliul are caracterul mai bine precizat, este mai des inspirat de formele arhitecturii naționale interpretate ținînd tot mai mult seama de regulile compoziției clasice, proporția este mai plăcută, gustul se rafinează.

Lungimea clădirilor a fost sporită, atîngînd 50—60 m și uneori chiar mai mult. Acest fapt a permis introducerea așa-numitului tronson de colț, care a transformat capătul blocului într-o fațadă importantă, uneori cu o axă de compoziție proprie, care se leagă cu fațada principală prin raportul de mărime și regăsirea formelor de detaliu caracteristice ale ei. Construcțiile au căpătat monumentalitate, contrastul dintre lungimea lor și spațiile care le separă contribuie ca strada să se închege, volumele de arhitectură devenind net dominante.

Pentru cvartale s-a trecut la compoziția mixtă, așezînd clădirile perimetral și interior, ceea ce a permis o zonificare a teritoriului, o gradare a spațiilor interioare, realizarea de planuri de arhitectură principale și secundare suprapunîndu-se în perspective controlate și incinte cu dimensiuni plăcute, dispunînd în jurul lor de trena arhitecturală necesară pentru punerea lor în valoare. În sfîrșit, adaptarea la teren este mai corectă, proiectanții devenind din ce în ce mai convinși de importanța satisfacerii acestei condiții și dînd, în consecință, mai multă atenție sistematizării verticale.

Din această apreciere favorabilă nu trebuie să deducem că am atins perfecția în materie de compoziție și plastică în proiectarea clădirilor colective și a cvartalelor, dar după cum lipsurile recunoscute ne arată ce nu trebuie să mai facem, tot așa succesele obținute ne arată direcția în care trebuie să perseverăm.

Sînt multe chestiuni la care noi nu am reușit încă să răspundem mulțumitor.

De pildă, scara clădirilor și chiar a cvartalului față de aglomerația urbană respectivă rămîne încă pentru noi o problemă deschisă, pentru că nu am realizat încă nici un oraș. Din experiența noastră fragmentară în această privință putem însă trage de pe acum unele concluzii. Complexul de la Uricani ne dovedește că pentru aglomerațiile mici, cvartalul devine prin el însuși o unitate prea importantă, care ne împiedică să facem o compoziție urbană valabilă, să stabilim un centru civic în jurul căruia să graviteze cartierele de locuințe, să gradăm străzile și să dăm orașului o siluetă armonios încadrată în peisaj. În asemenea cazuri, ca și atunci cînd avem de-a face cu terenuri cu pantă pronunțată, pare că soluția mai justă este compoziția considerînd strada ca unitate, cu dotările grupate într-o piață și cu o grădină publică și sportul situate într-o margine, făcînd legătură nemijlocită cu natura înconjurătoare.

Din experiența de pînă acum rezultă că trebuie să ne preocupăm să realizăm străzi încheigate și că formula cvartalului nu trebuie adoptată mecanic, oricînd și oriund. Ceea ce impresionează plăcut la Vulcan este, în primul

rînd, faptul că vedem o porțiune de stradă gîndită ca atare și construită pe ambele laturi.

Am citat realizarea de la Vulcan ca un exemplu reușit. Și aici însă, ne putem întreba dacă scara compoziției și ținuta hotărît monumentală a fragmentului realizat nu distonează violent cu restul orașului existent, care este evident că nu va dispărea curînd și dacă prevederile proiectanților, în ceea ce privește dezvoltarea ulterioară a aglomerației, nu vor fi contrazise de realități. În cazul acesta, proiectul lor cu calități indiscutabile ar putea să apară avînd un viciu fundamental, pentru că impozantul devine emfatic, cînd nu e la locul lui.

Cunoaștem punctele de întrebare nerezolvate din proiectarea orașelor în stadiul nostru de dezvoltare și incertitudinea care rezultă din ele pentru proiectanții de locuințe.

În această situație, măsura și prudența devin recomandabile.

O altă chestiune deschisă este forma națională în arhitectură și deci și în proiectarea locuințelor. Cu 5 — 6 ani în urmă funcționalismul și constructivismul constituiau încă, după cum am mai spus, linia obișnuită pe care mergea această proiectare. Deși metoda realismului socialist începuse să fie cunoscută de arhitecți, desprinderea de practica înrădăcinată părea dificilă în cazul unei teme considerate minore. Proiectanții nu întrevădeau cum poate fi

exprimat conținutul socialist într-o locuință pe care o concepeau încă după tipul așa-zisei locuințe ieftine burgheze și cum se poate adapta forma națională la un bloc liniar cu parter și două etaje. Este necontestat că slabele manifestări ale unui clasicism românesc în arhitectură, consecința condițiilor istorice vitrege pentru poporul românesc în secolele XVIII și XIX, și mai ales necunoașterea puținelor exemple existente au făcut ca sarcina arhitecților din țara noastră să apară mai grea decît a celor din U.R.S.S. sau celelalte democrații populare.

În expoziția din sediul Uniunii Arhitecților figurează o casă în stil clasic de o surprinzătoare frumusețe. Este o casă din Buzău pe care aproape nimeni nu a cunoscut-o pînă acum.

De asemenea, lipsa aproape totală a unei vechi arhitecturi civile de mari proporții se adaugă ca un factor important la sporirea dificultăților. Părea că singurul lucru care ne stă la îndemînă este un repertoriu restrîns de forme secundare, ca: brîie și cornișe, coloane scunde și capiteluri înflorate.

Numai cu asemenea accesorii este puțin probabil că se va ajunge vreodată să se imprime formelor principale de arhitectură un specific național. Mai trebuie observat că detaliile la care ne referim nu se potrivesc nici cu staturile de uși și ferestre în vigoare, încît atunci cînd sînt adoptate apar desfigurate grotesc, nici cu caracterul general

Buzău — Locuință în stil clasic

Minăstirea Horezu — Foișorul lui Dionisie

al arhitecturii noi, rezultat din temele actuale. Este absurd ca prin portalul mănăstirii de la Argeș să intri în casa scării unui bloc de locuințe, trecînd pe sub un palier scund și avînd în față un dos de scară prefabricată și accesul spre subsol, de unde exală miros de spălătorie. În treacăt fie z'is, va trebui să renunțăm la această soluție meschină și urîță, care ne impresionează defavorabil chiar de la intrarea în clădire. Un mic vestibul în dreptul intrării nu este neeconomic, dacă prin economie nu înțelegem urîtul cu orice preț. De asemenea, este absurd ca traforurile de la Cozia să mascheze ferestre de camere sau băi, sau ca în ancadramele de fereastră de tip mănăstirea Văcărești să vedem scos la aer așternutul dormitoarelor. Din nefericire, în proiectarea locuințelor din anii trecuți și încă de azi nu ne-am ferit totdeauna de asemenea absurdități.

Trăsăturile principale ale unei arhitecturi constau, în primul rînd, în concepția spațială a volumelor, în predicția pentru anumite raporturi și proporții caracteristice, pentru anumite cadențe și ritmuri, pentru anumite dispoziții de plan care izolează sau apropie omul de natura sau de semenii săi, pentru sobrietatea sau exuberanța decorului, etc. Acestea toate la un loc contribuie la crearea imaginii arhitectonice sugestive într-un fel sau altul.

Dacă vom analiza arhitectura noastră națională din acest punct de vedere vom constata că volumele sînt centrate și învăluite în fațade subordonate unei fațade principale, dar valabile și prin ele însele. Centrarea realizează echilibrul calm și odihnitor pe care toți l-am simțit, fie în fața palatului din Mogoșoaia, fie în fața culei din Măldărești sau în incinta mănăstirii din Horez sau Cozia. Proporțiile caracteristice sînt viguroase fără exagerare, cu o eleganță discretă și naturală; formele sînt simple, ample și clare, concepute după modul pătratic, aspectul lor stimulează plăcerea de a trăi; misticismul este absent; pridvoarele bisericilor noastre sînt un loc minunat de odihnă și taifas; cadența este armonioasă, vioaie și susținută, întreruptă pe alocuri de aparente neregularități, care, ca glumele din graiul poporului, uimesc și captivează în același timp; dispozițiile de plan par cele mai fireșci, sînt primitoare fără ceremonial, decente, libere; lipsește totdeauna windfangul, dar aproape niciodată prispa sau pridvorul; lipsesc degajamentele întortochiate și întunecoase, dar niciodată colțul ferit unde să te retragi de unul singur, ca să citești, să te reculegi sau să tragi un somn binecuvîntat; există scări exterioare și galerii deschise; le admirăm peste tot unde se găsește și au mai mult de 100 de ani

la Horezu, la Măldărești, la casa din Cartiu — exemplu minunat care ne arată cum monumentalul se poate îmbina cu pitorescul — dar ezităm să le mai adoptăm combătîndu-le cu argumente cu iz funcționalist; decorul și culorile apar în locurile unde pot fi văzute fără efort; sursa lor de inspirație este natura înconjurătoare, realismul lor spiritual amuză și instruește totodată; meșterul arhitect a recurs la decor pentru că avea ceva mai mult de spus decît puteau exprima un zid neted sau un lintou de piatră; dar ceea ce are de spus e scump pentru el și de aceea decorul apare totdeauna în locuri onorabile, cu linie elegantă, fin, plin de vervă, fermecător.

Desigur, se pot spune încă multe despre arhitectura noastră națională, populară prin esența și manifestările ei. O considerăm mult mai bogată de conținut, mai plină de omenesc autentic și sensibilitate, decît barocul provincial și pseudorenașterea adoptate ca o haină de toate zilele și purtată fără convingere, în multe ocazii, din momentul în care am înțeles și am părăsit sărăcia funcționalismului îngust. În proiectarea clădirilor de locuințe și compoziția evartalului vom putea crea forma națională a timpului nostru (pentru că creația este necesară dacă vrem să evităm contradicția stridentă dintre conținut nou și formă veche), prin înțelegerea trăsăturilor caracteris-

tice ale propriei noastre arhitecturi din trecut, care pot fi continuate în ceea ce au mai valoros, adică omenescul lor, măsura, inventivitatea rezonabilă, finețea fără afectare, interesul pentru natură izvorât din dragostea de viață simplă și liberă. Credem că aceasta ar fi o metodă de valorificare critică a propriei noastre arhitecturi naționale, pe care o prețuim, dar de care, în majoritatea cazurilor, nu ne-am apropiat poate cu înțelegerea necesară. Cu puține excepții care și ele sînt discutabile — și între care opera arhitectului Ion Mincu deține locul principal — înaintașii noștri de la începutul veacului nu au reușit atunci cînd au vrut, și mulți dintre ei nici nu au vrut să pornească pe acest drum. Dacă pe ei îi explică împrejurările politico-sociale în care au creat și confuzia ideologică cultivată intenționat de orînduirea capitalistă în declin, condițiile în care creăm noi astăzi ne obligă să criticăm hotărît faptul că încercările

în această direcție sînt încă puține, timide și neconcludente. Clădirile de la Vulcan, citate de noi cu aprecieri favorabile, au detalii voind să fie inspirate de arhitectura națională, dar care sînt greoaie și reci. Detaliile studiate de Proiect-București pentru noul cartier din Vatra Luminoasă sînt serbede și disproporționate, amintind anumite administrații financiare din Capitală.

Călăuza noastră cea mai sigură spre succesul pe care-l dorim este, după cum am mai spus la începutul acestui referat, însușirea ideologiei noi și adîncirea de zi de zi a cunoștințelor noastre prin îmbinarea teoriei cu practica. O școală bună trebuie să ne deprindă a gîndi problemele arhitecturii, să ne înarmeze cu acele reguli ale compoziției care, departe de a fi o stavilă în creație, ne ferește de erorile inerente ignoranței.

Regulile compoziției în arhitectură sînt generale. Se poate chiar vorbi de anumite reguli de compoziție care sînt general valabile pentru toate creațiile artistice.

Cu multă ușurință se poate arăta că un roman, o simfonie și un edificiu sînt bine compuse pe baza acelorași reguli, interpretate cu egală măiestrie de autorii lor.

Regulile de compoziție general valabile pentru toate creațiile artistice au fost extrase din experiența milenară a omului, pe măsură ce se descopereau legile dialectice ale naturii și se precizau care trebuie să fie calitățile esențiale pentru toate creațiile artistice.

S-a simțit nevoia, aproape totdeauna, ca forma de exprimare să corespundă cît mai bine conținutului de idei, de care dacă se rupe, forma devine arbitrară, și în primul rînd s-a simțit nevoia să existe idei. Această exigență se modifică numai în perioadele de decadență și reacțiune.

Ordinea și unitatea ansamblului, claritatea, reliefaarea ideii principale pe fondul celor secundare subordonate ei și convergente spre ea, procurarea unor emoții și sugestii de o anumită categorie și intensitate, sînt condiții principale pentru orice creație artistică. Îndeplinirea lor im-

Casa din com. Cartiu

pune studiul schemei de organizare după axe și direcții, impune căutarea contrastelor și justa lor dozare pentru acuzarea dominantei; în consecință, studiul rapoartelor și proporției impune adoptarea acelor dispoziții și forme, fie că e vorba de forme verbale, sonore sau arhitectonice, acelor mărimi și culori, acelor raporturi între mărimi și culori etc., cu potențialul expresiv, de preferință cu cel mai înalt potențial expresiv, în legătură cu un caracter determinat.

Dar fiecare artă în parte își are și trăsăturile ei proprii și care sînt numai ale ei. De aceea, există și reguli de compoziție aplicabile numai unei anumite arte.

Arhitectura îmbină tehnica și arta pentru că are sarcina ca, pe lîngă satisfacerea nevoilor materiale ale omului (și satisfacerea acestor nevoi constituie un titlu de noblete pentru arhitectură), să oglindească prin formă, mărime și culoare caracteristica civilizațiilor, să înfățișeze în imagini arhitectonice ideologii determinate, făcînd parte din acest punct de vedere și ea din suprastructura creată ca să-și susțină baza materială, adică relațiile de producție existente la un moment dat în sînul societății.

Formele arhitectonice, exprimînd frumosul etic prin cel estetic, trebuie să corespundă unei anumite concepții despre frumos, conformîndu-se legilor dialectice ale naturii. Decorul, culoarea, pot face forma mai expresivă, o nuanțează, precizînd și uneori chiar explicînd ideile din care ea s-a născut.

Arhitectura se realizează cu materiale după anumite procedee de construcție, se așază pe soluri cu configurație felurită, se înscrie într-un peisaj arhitectonic sau natural, dimensiunile ei sînt în general considerabile, încît problemele de scară capătă o importanță deosebită.

O lucrare de arhitectură poate fi rareori opera unui singur; de obicei ea este rezultatul unei colaborări multiple de proiectanți și executanți, coordonată de un autor principal.

O lucrare de arhitectură nu poate fi valoroasă decât atunci când un conținut frumos este exprimat prin formă frumoasă. Credem că e inutil să explicăm de ce genul satiric nu poate exista în arhitectură.

Consecința acestei trăsături proprii arhitecturii este că în cazul ei compoziția trebuie să transforme utilitatea corect satisfăcută în valoare expresiv artistică; forma elementelor constructive și ritmul asamblării lor să fie logice și artistice; fiind destinate să folosească ca orice obiecte utile, edificiile se uzează, așa cum nu se uzează celelalte opere de artă; de aci decurge nevoia ca frumusețea lor artistică să fie prezervată, materialele din care se execută să fie durabile, procedeele de punere în operă stabilite în consecință; soliditatea edificiului, capacitatea lui de a dura, poate fi exprimată devenind o calitate estetică. Din aceste condiții de bază, la care mai adăugăm adaptarea la teren, inserierea în natură, scara relativă a elementelor care constituie un ansamblu, raportarea la scara umană etc., decurg problemele caracteristice ale compoziției în arhitectură, a căror soluționare depinde de observarea justă a unor reguli specifice.

Așadar, pentru ca o lucrare de arhitectură să fie artistică, corespunzând în acest fel unei concepții superioare pe care o avem despre acest domeniu de activitate omenească, compoziția trebuie să țină seamă, atât de regulile general valabile pentru toate creațiile artistice, precum și de regulile proprii creației arhitectonice.

Ne putem întreba cum și în ce măsură regulile compoziției au fost aplicate de proiectanți la realizările noastre de pînă acum. Sumarele noastre critici și aprecieri favorabile făcute mai înainte asupra cîtorva exemple concrete răspund, cel puțin în parte, la această întrebare. Dacă stîngăcea exprimare a unui conținut de idei încă sărac reflectă insuficienta cunoaștere a regulilor compoziției, exemplele pe care le-am considerat mai reușite și în general progresul constatat la realizările cele mai recente se datorează și adîncirii problemelor compoziției și aplicării ei mai consecvente. În această privință însă, inegalitatea între proiectanți ni se pare mai mare decât în efortul exprimării aceluiași conținut de idei.

Recurgem încă odată la exemple, limitîndu-ne de astă dată numai la clădiri.

În expoziția din sediul uniunii sînt prezentate alături, poate întîmplător, locuințele de la Lupeni și locuințele de la Vulcan. Prilejul este bun ca să le comparăm.

Una din clădirile de la Lupeni, cea expusă în partea de jos a panoului, are parter și două etaje și prezintă șapte travee cu ferestre egale suprapuse, dintre care cele intermediare, adică de la etajul I, s-a încercat să se facă mai importante prin introducerea unor oglinzi decorate sub solbanc.

Fațada se încheie în dreapta cu încă două travee mai înguste cu ferestre tratate de astă dată toate la fel, separate de primul grup printr-un plin mai mare perforat de trei traforuri de o banalitate perfectă, iar în stînga cu o loggie cu dublă arcadă, peste care găsim o loggie mai scundă cu lintou, amîndouă decorate cu pilaștri cu profilatură schematică. Peretele lateral al loggiei este opac și bate într-un zid plin, pe care apar însă șase traforuri de

aceeași factură ca primele menționate. Clădirea nu are soclu; în schimb, are o cornișă foarte greoaie. Fațada este cenușie și albul de var al ancadramentelor, brîielor, și pilaștrilor loggiilor nu face decât să-i accentueze tristețea.

Această clădire nu place și noi susținem că nu poate să placă pentru că este greșit compusă. Elementul dominant, loggiile, sînt tratate meschin și stîngaci, iar decorul aplicat pe ele apare totodată pretențios și sărac. Poziția elementului dominant, ca element de încheiere, este arbitrară și dezechilibrează fațada. Vecinătatea celor șase traforuri urite este nefericită, prin contrastul prea mare ce se constată, atât între conținutul planului—cămări sau băi lîngă loggii—cît și de tratare, arcade încadrate de pilaștri alături de niște mărunte grătare de beton. Faptul că aceleași ferestre, plasate la același nivel, sînt cînd decorate cu oglinzi sub solbancuri, cînd fără oglinzi, ne apare de asemenea arbitrar și supărător. Lipsa soclului, urmată de o degradare timpurie a zidului în partea de jos, vizibilă pe fotografia din expoziție, conduce la impresia că clădirea este îngropată în teren, în timp ce cornișa butucănoasă atîrnă nesusținută și încă odată într-un contrast prea mare cu lungile profiluri orizontale exagerat de subțiri.

În rezumat, defectele acestei compoziții constau în confuzia care există între ce este aci principal sau secundar, loggiile sau cele 7 travee cu ferestre care devin dominante prin gruparea lor, dar care nu sînt prin tratarea lor, raporturile generale nehotărîte sau într-un contrast prea mare, detaliile grosolane și prea schematice, culoarea urîță. Totala lipsă de armonie trădează o gîndire șovăitoare și uitarea faptului că principala calitate a unei compoziții este expresivitatea și unitatea ansamblului.

În contrast cu acest exemplu, proiectele clădirilor de la Vulcan ne impresionează plăcut de la prima vedere. Atît latura de sud a străzii, cît și fațada construcției principale privită din vale ne apar echilibrate, armonioase, bine gradate. Imaginile sînt simpatice și odihnitoare.

Dacă analizăm cauzele acestei impresii favorabile constatăm că toate construcțiile au subasmente tratate viguros, că prin legarea pe verticală a cîte două ferestre s-a obținut un registru expresiv dominant; că fațadele sînt centrate și că partea principală este acuzată și pe verticală, compoziția ei înălțîndu-se de la bază în triunghi; că între partea principală și între cele secundare ferestrele mai mici ale scărilor introduc pauzele necesare; că motivul de bază al compoziției, grupul de patru travee este constant menținut, deși uneori amplificat cu îndemînare; că motivele de încheiere rezultă din divizarea simplă a motivului principal; în sfîrșit, că proporția generală, detaliul și culoarea avantajează compoziția și-i accentuează expresivitatea.

Concluzia la care ajungem în mod logic este că în cazul proiectării de la Vulcan autorii stăpînesc mai adînc regulile compoziției și înțeleg mai bine ce înseamnă a compune în arhitectură.

Pentru că titlul acestui referat anunța probleme de compoziție și plastică în legătură cu proiectarea clădiri-

lor cu puține etaje, ne mai putem întreba dacă există probleme de compoziție și plastică proprii numai unei anumite teme, după ce am afirmat că regulile de compoziție sînt generale.

În adevăr, după cum regulile compoziției sînt generale și problemele ei sînt generale în enunțarea lor, însă datele fiind mereu variabile, există o infinitate de probleme de compoziție, fără să existe o infinitate de reguli de compoziție.

Fiecare orînduire socială, fiecare epocă, a pus arhitectului sub un aspect nou temele proiectării și din această schimbare de aspect rezultă și trăsăturile originale ale problemelor respective.

Nu ezităm să repetăm că nu există temă care să ofere astăzi o mai mare noutate, în comparație cu trecutul, decât tema locuinței.

Pentru a înțelege acest lucru, e destul să ne gîndim ce a însemnat ea pentru societățile anterioare în care existau o clasă de exploatare și o clasă de exploatați. Pînă la noi, tema locuinței a deținut un rol minor între preocupările arhitectului. Dacă palatul prințului sau vila burghezului avut reprezentau subiecte interesante cu care s-au izbutit uneori realizări valoroase, aceste subiecte și realizări au avut un caracter de unicat. Ele contribuiau numai în mică măsură ca să fixeze aspectul arhitecturii unei epoci. Mormintele, templele, clădirile publice erau din acest punct de vedere mult mai semnificative.

Încă și astăzi, în țările capitaliste tema locuinței continuă să constituie o problemă minoră, majoritatea locuințelor realizîndu-se fără arhitect sau cu arhitecți care nu reușesc să obțină comenzi mai « interesante », la un nivel de confort foarte coborît și cu un aspect unde arta își pune foarte rar pecetea. Ele ilustrează contradicțiile sociale și condiția inferioară a clasei exploatate. De aceea, orașul capitalist este în marea lui majoritate sărăcăcios, monotonic, rău construit. Chiar capitala noastră mai este încă un trist exemplu de ce au fost condițiile arhitectului în capitalism și în primul rînd condițiile în care era rezolvată tema locuinței. Mai curînd putem afirma că, din punct de vedere arhitectonic, această temă a rămas pînă la noi practic nerezolvată. Abia în orînduirea socialistă construcția de locuințe ia un caracter de masă și devine preocuparea majoră a arhitecților.

Ea se înfăptuiește în cea mai mare parte din inițiativa statului, care, reprezentînd clasa muncitoare, urmărește satisfacerea crescîndă a nevoilor și aspirațiilor ei.

Construcțiile de locuințe reprezentînd un volum impozant din totalitatea realizărilor arhitectonice în cadrul unui oraș, putîndu-i astfel fixa fizionomia, orînduirea socialistă situează și în țara noastră proiectarea locuinței pe un plan din ce în ce mai înalt, care reclamă din partea noastră soluționarea ei la un nivel corespunzător. Așa cum observam la început, frumusețea compozițiilor noastre,

atît interioară, cît și exterioară, valoarea lor ideologică, sînt trepte hotărîtoare pentru satisfacerea acestui deziderat.

Faptul că analiza problemelor de compoziție și plastică în legătură cu proiectarea clădirilor de locuințe cu puține etaje s-a făcut la urmă, nu înseamnă că acesta este locul unde ele trebuie să apară în mod firesc în procesul de creație al arhitectului.

Înceind acest studiu, care nu putea fi decît incomplet din cauza disproporției dintre subiect și timpul în care a trebuit să fie expus, găsim necesar să formulăm în felul următor concluzia logică a celor înșirate pînă aci:

Caracteristicile temei program, adică tipul de apartament, gradul de confort, modul de grupare în secțiunea tip, materialele și procedeele de construcție, condițiile în care se fac proiectarea și execuția, etc. au o importanță incontestabilă pentru soluționarea problemelor de compoziție și plastică în legătură cu proiectarea clădirilor de locuință cu puține etaje, după cum datele de aceeași categorie sînt importante pentru toate proiectările. Caracteristica lor trebuie să fie « artistică », pentru a permite arhitectului să creeze o imagine frumoasă, veridică, în care forma frumoasă să fie expresia unui conținut frumos.

Tipizarea proiectelor și industrializarea construcțiilor de locuințe nu pot constitui o piedică pentru realizarea unor compoziții valoroase, cu condiția ca ele să fie făcute în vederea obținerii acestui rezultat. Cel care studiază planul tip și tipizarea elementelor constructive trebuie să fie el însuși artist, să cunoască și să aplice în proiectare regulile compoziției, pentru a pune la îndemîna celor ce le vor asambla elemente suplimentare și frumoase în ele însele. După cum toate sunetele unui cîntec trebuie să fie muzicale, tot așa toate părțile tipizate ale arhitecturii trebuie să fie arhitectonice.

Dar înainte de toate conținutul de idei, pe care arhitectul creator știe să-l extragă din tema raportată la realitatea vie, imaginînd astfel tematica creației sale, rămîne factorul prim al tuturor operelor valoroase. Imaginația și măiestria exprimării sînt însușiri necesare oricărui artist. Dacă imaginația se naște, măiestria se cultivă. Graiul formelor are și el gramatica lui ca și vorbirea. Gramatica se învață și de aceea noi trebuie să învățăm gramatica artei noastre.

Dacă este evident că arhitectura locuințelor noastre va avea stil atunci cînd modul de viață al noii societăți în creștere va ajunge la un stil propriu, care deocamdată este în formație, nu e mai puțin adevărat că arhitecții, prin proiectarea la un nivel tot mai înalt, a locuințelor, pot contribui foarte mult la precizarea acestui nou stil de viață, în concordanță cu trăsăturile socialismului. Credem că nu mai este necesar să argumentăm cît de importantă este această sarcină și ce aport prețios va însemna apropiata ei rezolvare, atît pentru colectivitate, cît și pentru munca noastră de creație.

Concluziile plenarei a II-a a Uniunii Arhitecților din R.P.R.

Prezentate de prof. arh. P. Macovei

Construirea socialismului în țara noastră se desfășoară în conformitate cu cerințele legii fundamentale a societății socialiste, avînd ca scop ridicarea neîncetată a nivelului de trai, a bunăstării materiale și culturale a poporului nostru. Oamenii muncii din Republica Populară Romînă duc cu hotărîre și fără întrerupere lupta pentru îndeplinirea socialismului; în această luptă se înscriu zilnic noi succese: se dezvoltă industria și agricultura noastră cu ajutorul multilateral al Uniunii Sovietice, crește productivitatea muncii pe baza folosirii tehnicii celei mai înaintate și a metodelor sovietice, se realizează mereu acumulări și economii noi, crește volumul de mărfuri de larg consum, se dezvoltă și se ridică la viață nouă orașele și satele noastre. Lupta pentru socialism a poporului nostru înseamnă în același timp lupta pentru pace. În contrast cu eforturile imperia- liștilor îndreptate spre noi războaie și distrugerî, noi mun- cim pentru a face mai frumoasă viața oamenilor. Succesele în muncă ale fiecăruia dintre noi contribuie la întărirea țării noastre, iar progresele realizate de țara noastră con- tribute la întărirea lagărului păcii și socialismului în frunte cu marea Uniune Sovietică, contribuie la zădărnicierea planurilor agresive ale ațîțătorilor la război conduși de impe- rialistii americani, contribuie la promovarea principiului coexistenței pașnice a tuturor popoarelor de pe glob.

Activitatea de proiectare și de construcție de la noi formează o parte din lupta pentru socialism și pace a poporu- lui nostru. Cu cît vom proiecta și construi mai bine și mai repede fabrici, clădiri pentru agricultură, locuințe, clădiri social-culturale etc., cu atît noi vom contribui mai puter- nic la creșterea prosperității țării noastre, la întărirea ei.

Plenara lărgită a Comitetului Central al P. M. R. din august 1953, analizînd, pe lîngă succesele realizate, și lip- surile dintr-o serie de sectoare, a trasat sarcini precise pentru îndreptarea acestor lipsuri, în vederea ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii. Printre acestea, în fața proiectanților și constructorilor noștri stă sarcina construirii pînă la sfîrșitul cincinalului și darea în folosință de locuințe pentru peste 50 000 de familii.

Din dezbaterile plenarei a II-a a Uniunii Arhitecților a apărut cu deosebită claritate importanța ce o capătă pentru munca arhitecților și constructorilor din R. P. R. construcția de locuințe, ca o parte din politica partidului și guvernului nostru ce are la bază grija pentru om.

Acțiunea de construire în masă a locuințelor, ale cărei începuturi apar în anul acesta, oferă posibilități nelimitate

activității creatoare a arhitecților noștri. Desigur că odată cu rolul important pe care-l capătă arhitectul în statul nostru, crește și răspunderea sa. Este limpede că pentru a corespunde sarcinilor ce le stau în față în domeniul constru- irii de locuințe arhitecții vor trebui să lupte cu hotărîre împotriva mentalității înapoiate moștenită de la burghezie, de dispreț pentru locuința destinată maselor largi, locuință considerată ca un obiect de creație minor, lipsit de frumu- sețe și confort, menit să asigure profitul maxim. Arhitecții noștri cei mai valoroși trebuie să considere ca o datorie de onoare să aducă contribuția lor creatoare la construirea locuințelor, din care se compun de fapt cvartalele, străzile și magistralele orașelor noastre. În slujba acestei sarcini, arhitecții trebuie să îmbine experiența în proiectare și execuție cu munca neîncetată pentru creșterea nivelului lor ideologic și politic, pentru cunoașterea și însușirea temeinică a experienței și a principiilor ce stau la baza marilor succese obținute de arhitectura sovietică în dome- niul construirii locuințelor.

Tovarăși,

Desfășurarea lucrărilor plenarei noastre a scos și mai mult în evidență importanța ei deosebită în viața noastră a arhitecților. Încă nu se pot prevedea toate rezultatele pe care dezvoltările plenarei le vor aduce în îmbunătățirea muncii de proiectare a locuințelor, a muncii institutelor de proiectare, a C. S. A. C. și a altor organe de stat, activității Uniunii Arhitecților, de schimbare a creației arhitecturale. Dar putem spune de pe acum că rezultatele vor fi mari și importante. Plenara a contribuit la o serioasă dezvoltare a problemelor locuințelor în clădiri cu puține etaje. Pre- gătirea plenarei însăși, elaborarea minuțioasă a referatelor (cu toate lipsurile pe care le-au avut), discuțiile în cercuri și filiale pentru pregătirea plenarei au contribuit la o mai bună cunoaștere a problemelor, la lămurirea unora dintre ele. Discuțiile care s-au desfășurat ieri și azi au fost deosebit de fructuoase. Numărul mare al celor înscriși la cuvînt dovedește interesul ce-l poartă arhitecții și inginerii acestei probleme. În general, putem aprecia că cele mai multe luări de cuvînt au ridicat probleme interesante, dintre care unele contribuie la clarificarea poziției juste pe care trebuie să o adoptăm, iar altele formează un material de studiu pentru conducerea Uniunii Arhitecților, pentru C. S. A. C. și alte organe și institute interesate.

Trebuie să relevăm totuși că sînt și unele lipsuri în desfășurarea plenarei noastre. Astfel, remarcăm mai ales

insuficienta combativitate a discuțiilor. Noi încă nu am învățat destul de bine cum să desfășurăm arma criticii de jos. Nu s-au criticat cu suficientă tărie lipsurile diferitelor foruri de răspundere în arhitectură și astfel ele nu au fost suficient ajutate în îmbunătățirea activității lor. De asemenea, autocritica noastră, atât a celor cu munci de mai mare răspundere, cât și a celorlalți, nu a fost suficient de puternică — critica și autocritica trebuie ridicate la un nivel mai înalt în activitatea noastră.

Tot așa o lipsă a discuțiilor a constat și în faptul că multe dintre ele nu au fost suficient de principiale, că nu au îmbrățișat problemele mai larg, că au fost de multe ori tehniciste. Noi nu putem să uităm nici o clipă că facem parte din armata oamenilor muncii care construiește socialismul în țara noastră și luptă pentru pace și că deci trebuie să privim problemele de creație prin prisma politicii de construire a socialismului, prin prisma luptei pentru pace pe care o duce poporul muncitor condus de Partidul Muncitoresc Român.

De asemenea, este regretabil faptul că unele organizații și ministere direct interesate în problema locuinței nu au participat așa cum se cuvine la lucrările plenarei noastre, atât prin faptul că nu și-au trimis reprezentanții lor cei mai autorizați care să ia cunoștință de punctele noastre de vedere, și prin faptul că nu și-au expus, la rîndul lor, poziția pe care o au în diferitele chestiuni discutate.

De altfel, participarea la plenară nu a fost considerată cu seriozitate nici de unii dintre tovarășii arhitecți membri ai uniunii, prin nerespectarea programului sau chiar prin absențare.

Cu toate acestea — subliniem din nou — considerăm această plenară ca un însemnat succes al activității noastre și rămîne ca o sarcină importantă a noastră, a tuturor, și îndeosebi a Comitetului de conducere al Uniunii Arhitecților, să asigurăm eficacitatea lucrărilor plenarei, punerea în aplicare a concluziilor ce se desprind.

Tovarăși,

Așa cum a reieșit din referatele și dezbaterile plenarei, din practica proiectării și construirii de locuințe desfășurată în țara noastră în ultimii 4—5 ani se desprind o serie de învățăminte de care trebuie să ținem seama cu grijă în activitatea noastră viitoare.

Înainte de aspectele de detaliu pozitive și negative, trebuie să subliniem ca pe un factor de cea mai mare importanță faptul că, datorită eforturilor proiectanților și constructorilor, în țara noastră s-au realizat în ultimii ani un număr însemnat de apartamente, care au permis cazarea a numeroase familii de muncitori în condiții de confort și de igienă incomparabil mai bune decît în vechile locuințe în care trăiau aceste familii. De asemenea, se desprinde faptul că proiectarea a mers pe o linie continuu ascendentă, îmbunătățind cu fiecare an secțiunile tip și clădirile de locuit, atât din punct de vedere tehnic, cât și plastic.

Ca urmare a condițiilor create de regimul nostru democrat-popular s-a produs un adevărat salt în concepția arhitecților noștri, trecîndu-se de la locuința izolată, expresie a bunului plac al clientului, la ansambluri unitare din ce în ce mai mari — cvartale, raioane, orașe — în care elementele se leagă între ele și se subordonează unei idei centrale. Cvatartalele au forme din ce în ce mai variate, sînt studiate

mai îngrijit, pentru a realiza și densități economice, au prevăzute dotări social-culturale și spații interioare amenajate. Odată cu aceasta trebuie remarcat efortul conștient de a se părăsi curentele formaliste și decadente și de a se folosi cu din ce în ce mai multă pricepere și convingere minunata metodă de creație a realismului socialist, îmbunătățindu-se continuu aspectul plastic printr-o prelucrare a formelor arhitecturii naționale corespunzătoare conținutului nou, socialist. În sfîrșit, în domeniul tehnico-construc-tiv au început să se introducă pe scară tot mai largă, elementele prefabricate precum și unele materiale noi care reduc timpul de execuție și economisesc mîna de lucru calificată.

Pe lîngă aceste aspecte generale pozitive se mai pot semna și alte realizări, de detaliu, dar nu de mică importanță.

Astfel sînt:

— aplicarea tot mai largă a principiului proiectării tipizate, realizîndu-se serii de secțiuni tip de locuințe perfecționate pe baza unei experiențe proprii de 4—5 ani, în care sînt adoptate pe o scară din ce în ce mai largă formule mai economice, atât în ce privește înălțimea clădirilor (de la 2 caturi s-a trecut la 4 caturi), cât și în ce privește numărul de apartamente într-o secțiune (de la 2 s-a trecut la 3—4) și în care s-au îmbunătățit continuu indicii tehnico-economici de folosință;

— studierea unor secțiuni tip cu posibilități mai mari și mai suple de cazare care permit folosirea provizorie a apartamentelor de către două familii, obținîndu-se astfel o scădere a costului pe locatar și pe m² de construcție;

— adoptarea pe scară largă a secțiunii liniare cu 3 apartamente la scară, care asigură ventilația transversală a apartamentelor, circulații reduse, gruparea convenabilă a coșurilor, maleabilitatea și compoziția cvartalelor și o mai mare stabilitate la manifestări seismice;

— realizarea de noduri sanitare de un tip unic, grupate, așezate în interiorul construcțiilor și ventilate prin coșuri, ceea ce, împreună cu dimensionarea în adîncime a încăperilor de locuit, duce la reducerea frontului de fațadă al clădirilor, deci la soluții mai economice și mai potrivite condițiilor noastre climatice, dînd și posibilități mai bune de rezolvare plastică a fațadelor.

— Aspectul interior al apartamentelor este din ce în ce îmbunătățit prin realizarea unui perimetru regulat al camerelor, fără ieșituri, prin lărgirea vestibulurilor de intrare, mărirea dimensiunilor ușilor, dispoziția regulată a ușilor, ferestrelor și sobelor.

— Adoptarea pentru această epocă a sistemului de construcție pe ziduri purtătoare transversale, care deși nu reprezintă o soluție tehnică avansată, reduce consumul de oțel-beton cu 33% și de alte materiale.

— Introducerea metodelor de calcul sovietice pentru dimensionarea secțiunilor de beton armat, care a dus la economii de oțel-beton de 8 — 10%.

— Introducerea pe o scară din ce în ce mai largă a prefabricării elementelor de construcție, elementelor de planșeu, scări, buiandrugi, balustrade, pardoseli, tîmplărie, balcoane, etc. la care sînt folosite unele materiale locale, ca sterilul în Valea Jiului, zgura la Reșița sau silico-calcare la Baia Mare.

— Introducerea pe șantier — datorită inițiativelor unor muncitori constructori înaintați — a multor metode noi, rapide, de execuție, realizarea de inovații, de utilaje corespunzătoare.

— Așa cum s-a văzut și din discuțiile plenarei, un număr crescând de arhitecți proiectanți sînt interesați în problema tipizării proiectelor de locuințe și nivelul lor tehnico-profesional crește sensibil și continuu.

Dezbaterile plenarei au arătat însă că din practica de pînă acum reies și unele *lipsuri importante*, astfel: din punct de vedere al organizării și conducerii proiectării

— Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții nu a avut o poziție suficient de activă și nu s-a preocupat în mod permanent și organizat de îndrumarea și dezvoltarea studiului problemei locuințelor. C. S. A. C. nu a îndrumat studiul problemei locuințelor pe baza unei documentări largi și științifice, nu a trasat decît tîrziu o linie principală clară și hotărîtă și nu a elaborat normative care să stea la baza activității institutelor de proiectare. De asemenea, C. S. A. C. nu a găsit metodele cele mai juste pentru îndrumarea practică și operativă a proiectării și nu s-a preocupat în egală măsură de toate institutele de proiectare ce se ocupau de problema locuinței.

— Lipsa unei profilări clare a institutelor de proiectare a dus uneori la atacarea concomitentă a aceluiași probleme și astfel la risipirea forțelor ce se ocupă cu proiectarea de locuințe tip.

— Institutele de proiectare nu au o preocupare permanentă susținută și organizată pentru proiectarea pe baze științifice a locuințelor tip, iar proiectele nu se întocmesc pe baza unor studii comparative adîncite, care să justifice din punct de vedere tehnico-economic alegerea soluțiilor.

— Temele-program nu sînt întotdeauna întocmite pe baza cunoașterii structurii și preocupărilor specifice ale populației, pe ramuri de producție, pe regiuni și pe categorii de familii.

— În institute nu s-a ajuns încă la o proiectare cu adevărat complexă, iar între proiectanții principali și institutele de specialitate nu există o legătură organizată, continuă și operativă.

— Organele de planificare nu au prevăzut timpul necesar studiilor și proiectării, pentru a se asigura o decalare suficientă față de execuție. De asemenea nu s-au prevăzut sarcini concrete pentru proiectanții de specialitate și nu s-au luat suficiente măsuri pentru dezvoltarea unor ramuri de proiectare de specialitate.

— Unele din multiplele organe de avizare nu au o poziție principală, întemeiată științific, iar obținerea avizelor și aprobărilor cere un timp prea mare, uneori mai lung decît însăși proiectarea.

Lipsuri ale proiectării:

— Seriile de proiecte tip existente constituie o gamă încă foarte redusă și sînt incomplete, în special ca proiecte de execuție.

— Nu există încă proiecte complete de asamblare a secțiunilor tip în funcție de condiții asemănătoare de climă, materiale și utilaj.

— În elaborarea proiectelor tip nu au fost încă atrase, decît în foarte slabă măsură, cele mai bune forțe creatoare; mulți proiectanți avînd o atitudine nejustă, de desconsi-

derare a proiectării tip de locuințe, nu fac toate eforturile pentru ridicarea ei la un nivel înalt. Conducerea institutelor a lăsat de cele mai multe ori problema proiectării secțiunilor și ansamblurilor de locuințe pe seama unor proiectanți tineri și lipsiți de experiență, fără a le asigura sprijinul și condițiile necesare.

— Unii proiectanți, bizuindu-se cu îngîmfare pe posibilitățile «talentului» propriu sau ale «inspirației», nu au făcut eforturi pentru însușirea cunoștințelor tehnico-constructive necesare și nu au căutat să introducă în proiecte materiale și metode noi de execuție, care să contribuie la progresul industrializării și să împingă cu un pas înainte execuția.

— Nu s-au întreprins încă eforturi și studii susținute pentru tipizarea detaliilor de arhitectură, nu există cataloage de detalii tip.

— Nu se ține seama întotdeauna de calitatea materialelor la dimensionarea formelor respective (tîmplărie prea îngustă, din lemn de calitate necorespunzătoare, etc.).

— Mulți proiectanți au proiectat din birou, fără a se documenta în prealabil și fără a cunoaște situația locală concretă în care se construiau clădirile respective; condițiile social-economice legate de caracteristicile specifice de trai, relieful, peisajul, orientarea, materialele de construcție — în special cele locale — utilizarea și posibilitățile întreprinderilor executante, etc.

— Proiectele care se trimit pe șantier sînt de multe ori incomplete, au multe lipsuri, neconcordanțe sau chiar greșeli, împiedicînd buna desfășurare a lucrărilor de execuție.

— Cei mai mulți proiectanți nu urmăresc mersul lucrărilor pe șantier și nu fac uz hotărît de dreptul lor de autor, ceea ce dovedește că nu-și cunosc suficient răspunderile și nu și-au însușit o concepție socialistă despre conștiința profesională.

— Construcția de locuințe este încă foarte scumpă. Proiectanții nu au suficiente preocupări pentru reducerea costului locuințelor prin proiectare, deși acest lucru este o sarcină de bază a proiectării.

— Uneori s-a confundat noțiunea de economie cu cea de ieftin și în loc să se urmărească reducerea costului prin introducerea unor metode avansate în proiectare și execuție, s-au proiectat locuințe strîmte, sărace, cu dimensiuni insuficiente, înălțimi mici ale încăperilor, uși prin care nu se putea introduce mobila.

— Proiectanții nu s-au preocupat suficient de aspectul interior al apartamentelor, nu au dat indicații concrete cu privire la finisaj, nu s-au preocupat de problema atît de importantă a mobilierului apartamentelor.

— Proiectele de organizare a șantierelor, nefiind întocmite în colaborare cu întreprinderile executante și pe baza cunoașterii posibilităților acestora, sînt de multe ori incomplete, superficiale și conțin soluții nerealizabile, chiar greșeli, contribuind la costul ridicat al construcției de locuințe.

— Datorită nivelului politic-ideologic scăzut, mulți proiectanți înțeleg greșit problema libertății de creație, în sensul de a ignora necesitățile dictate de politica economică a statului, încălcînd deseori disciplina de plan.

— Rămășițele atitudinii formaliste și constructiviste nu au dispărut cu totul, aspectul multor ansambluri și

clădiri de locuit păcătuiind prin monotonie, grupări schematice și rigide sau tratări uscate, neinteresante și neprimitoare.

Calitatea încă slabă a unor realizări stă și în insuficienta însușire a bazelor compoziției clasice arhitecturale, în necunoașterea pe plan teoretic a problemelor compoziției orașelor, în neutilizarea cu suficientă convingere a tezaurului creației populare.

Experiența atât de bogată a arhitecturii sovietice în proiectarea de locuințe nu este folosită încă în suficientă măsură de proiectanții noștri. Unii proiectanți se mulțumesc cu frunzărirea superficială a revistelor, alții caută să reproducă mecanic sau formal un tip sau altul care le cade la îndemână, fără să se documenteze în ansamblu asupra acestei probleme, fără să caute să cuprindă în adâncime toate aspectele, atât de multiple și de variate, ale realizărilor arhitecturii sovietice și să-și însușească metodele ei de studiu și de gândire. Există apoi, la unii tovarăși, tendința de a aplica direct, imediat și exclusiv tendințele sau propunerile ce se desprind din unele articole din presa sovietică în problema proiectării de locuințe, fără a ține seama de faptul că noi sîntem într-un stadiu diferit, nu numai în ce privește construirea de locuințe, dar și ca dezvoltare și posibilități generale. Noi trebuie să folosim în primul rînd acele exemple din experiența sovietică ce corespund unor etape asemănătoare celei în care ne găsim noi astăzi și posibilităților noastre, ținînd seama, bineînțeles, de toate îmbunătățirile ce au fost aduse prin experiența ulterioară și să le adaptăm la condițiile specifice din țara noastră.

Institutele de proiectare trebuie să organizeze în mod sistematic aplicarea creatoare și curajoasă a uriașei experiențe sovietice, ca mijloc principal al asigurării progresului rapid al proiectării noastre arhitecturale și tehnice.

Unii proiectanți dovedesc o serioasă rămînire în urmă în unele probleme de bază, situîndu-se pe o atitudine conservatoare și neștiințifică, ca în problema luminării directe în orice condiții a grupului sanitar, sau de ostilitate față de norme, standarde, față de prefabricare și industrializare.

*

Analizîndu-se lipsurile proiectării, în discuțiile plenarei a mai apărut că la rezolvarea încă nesatisfăcătoare a unor probleme legate de construcția clădirilor de locuit au contribuit și unele lipsuri care nu se datoresc proiectării.

Astfel:

— Numărul redus de sortimente și în special calitatea nesatisfăcătoare a unor materiale cum ar fi lemnăria de calitate inferioară și de multe ori încă neuscată pentru tîmplărie, parchete, piese metalice și mecanisme (ivăre, broaște, chei, balamale, închizători), piese sanitare și robinete, chiar cărămida, lipsa coloranților, a cimentului alb și a altor materiale în special pentru finisaj. La aceasta se adaugă manipularea și depozitarea neîngrijită a materialelor.

— Materiale sau procedee produse și experimentate în țara noastră nu se introduc pe scară largă, ca betoane celulare, fișii de planșeu de diferite tipuri, armături sudate, zidării cu goluri, zidărie armată, sticlă spongioasă, fier cu profilul periodic, plăci de beton pentru fațadă, opaxitul pentru finisaje interioare, plăcile și tuburile de azbociment, cărămidă profilată, coșuri și tuburi de ceramică, etc.

— Calitatea proastă a execuției:

Ziduri strîmbe care trebuie încărcate cu tencuială și reduce astfel dimensiunile încăperilor măbind costul construcției și slăbind stabilitatea tencuielilor;

— prefabricate ce ajung în operă cu colțurile și muchiile rupte, tencuieli, detalii și profiluri prost făcute și care nu respectă detaliile proiectelor, etc.

Folosirea insuficientă a marii și a micii macanizări pe șantier; macarale de 1500 kg construite pentru montaj sînt folosite de multe ori doar ca ascensoare de materiale din cauza tipului de planșeu prefabricat cu grinzi și corpuri de umplutură la care s-a rămas de multă vreme.

Transporturi neraționale de la distanțe prea mari.

Creșterea cadrelor calificate pentru execuție nu este proporțională cu creșterea nevoilor, în special din punct de vedere al calității.

Darea în folosință înaintea terminării complete a clădirilor, fără trotuare sau amenajări edilitare, uneori fără a asigura posibilitatea funcționării instalațiilor, din lipsa apei sau a curentului electric, fără amenajări și plantații.

Lipsa unei bune administrări gospodărești care să asigure întreținerea imobilelor și efectuarea la timp a reparațiilor, reglementarea raporturilor dintre locatari, etc.

Lipsa de preocupare a organelor locale pentru educarea locatarilor în spiritul respectării avutului obșteșc și al conlocuirii colective.

C. S. A. C. nu a reușit să îndeplinească prevederile Hotărîrii Consiliului de Miniștri nr. 2447 din 1952, să coordoneze și să îndrumeze operativ și eficace sectoarele de studii și cercetări, proiectare și execuție, datorită și faptului că unele departamente, ca M. C. I. M. C., nu au avut o atitudine justă față de rolul și sarcinile C. S. A. C. C. S. A. C. nu a știut, de asemenea, să utilizeze mijloacele de acțiune și mobilizare create prin existența Uniunii Arhitecților și să colaboreze mai strîns cu aceasta.

Academia R. P. R., deși avea, prin Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 2447/1952, sarcina de a înființa în cadrul său un institut științific de arhitectură a cărui activitate ar fi putut contribui în mod eficace la ridicarea nivelului științific al proiectării de locuințe, nu a adus nici pînă acum această sarcină la îndeplinire.

Trebuie semnalat, de altfel, că problemele arhitecturii, fie cele pe plan teoretic ideologic, fie cele pe plan tehnico-construcțiv, nu au constituit nici o preocupare, nici pentru secția de artă și literatură, nici pentru secția de tehnică a Academiei R. P. R.

Uniunea Arhitecților, la rîndul său, pe lîngă lipsurile serioase pe care le are pe plan general în munca de îndrumare a creației, nu a dat importanța cuvenită nici problemei locuințelor. S-au organizat, prin uniune, discuții în luna noiembrie 1953 asupra studiilor făcute în institutele de proiectare sub îndrumarea C. S. A. C., s-au organizat discuții în cercurile uniunii din institute și principalele instituții pentru pregătirea plenarei a II-a, s-au făcut excursii pentru studierea locuințelor realizate în Valea Jiului, O. așul Stalin și Hunedoara, s-au publicat articole în revista « Arhitectura R. P. R. » asupra problemei locuinței. Aceasta, însă este prea puțin pentru a constitui un aport efectiv în rezolvarea problemei. Uniunea Arhitecților nu s-a îngrijit să asigure o activitate organizată pentru cunoașterea

și înțelegerea multilaterală de către arhitecți a problemelor complexe ale proiectării de locuințe, prin prelegeri, cursuri de actualizare și completare a cunoștințelor necesare, nu a căutat să stimuleze și să ajute în mod organizat și continuu, prin cercuri, activitatea institutelor de proiectare, nu a asigurat publicarea de material suficient, în special original, asupra unor probleme importante ca economia și reducerea costului locuințelor, asupra necesității și posibilităților de prelucrare creatoare a moștenirii artistice naționale, pentru cunoașterea materialelor și a posibilităților de execuție etc. Una din cauzele slabei activități a uniunii este și insuficiența participare a unor arhitecți la activitatea obștească. La acțiunile organizate prin cercurile uniunii pentru pregătirea plenarei a doua, participarea cantitativă și calitativă la ședințe și discuții a fost în multe cazuri nesatisfăcătoare, iar excursiile organizate nu au fost suficient valorificate practic.

★

Tovarăși,

În referate și discuții s-au făcut foarte multe propuneri, unele de o deosebită importanță, care pot constitui, prin însușirea lor, un sprijin serios în munca de creație a arhitecților, în activitatea organelor de stat, institute și întreprinderi, pentru îmbunătățirea continuă a proiectării și execuției de locuințe.

Ele se referă la diferitele aspecte pe care le îmbracă activitatea atât de complexă a realizării de locuințe.

În primul rând a apărut necesitatea unei mai largi dezvoltări a activității de documentare, studii și cercetări, care trebuie să stea la baza muncii, atât a colectivelor și institutelor de proiectare, cât și a întreprinderilor de execuție.

Măsura cea mai importantă trebuie s-o constituie înființarea și punerea în funcțiune fără întârziere a Institutului de arhitectură al Academiei R. P. R. care să aibă ca una din sarcinile principale în această etapă, întocmirea, pe baza unui plan de durată, de cercetări științifice privind construcțiile de locuințe în R. P. R. Între primele sale sarcini ar trebui să fie prevăzute:

Intocmirea de statistici pentru cunoașterea structurii populației și familiilor pe regiuni, a specificului traiului în diferite regiuni și medii.

Studierea și elaborarea unui modul unic valabil pentru toate categoriile de construcții, de normative pentru proiectarea de locuințe, precum și teme-program verificate prin studii și proiecte concrete.

Păstrarea evidenței surselor de materii prime și a producției de materiale de construcție, studiarea de materiale noi, executarea de prototipuri, probe și încercări în cadrul unei baze experimentale proprii.

Studierea și propunerea de caracteristici pentru utilajul de șantier.

Strângerea, traducerea, multiplicarea și difuzarea de material documentar privitor la experiența sovietică și a țărilor de democrație populară, precum și a propriilor realizări din republica noastră, în domeniul proiectării și construirii de locuințe.

Alte propuneri au fost făcute în ce privește activitatea de proiectare:

Profilarea și specializarea institutelor de proiectare în problema locuințelor, pentru a se acoperi toate nevoile, evitându-se paralelisme și risipa de forțe și organizarea unui schimb de experiență între institute.

Realizarea în cadrul institutelor a proiectării complexe, atât pentru studiul secțiunilor tip cât și pentru proiectarea clădirilor și mai ales a ansamblurilor. Pentru aceasta trebuie să se asigure existența în cadrul institutelor respective de colective organizate complex, care să poată rezolva principial, să găsească soluțiile generale în toate problemele, urmînd ca proiectele de specialitate să fie adîncite în institute de specialitate.

Mărirea capacității creatoare a colectivelor de proiectare de locuințe prin atragerea celor mai calificate forțe de proiectare.

Întărirea și dezvoltarea grupelor de proiectare de organizarea șantierelor în cadrul institutelor.

Revizuirea stasurilor defectuoase sau necorespunzătoare prin institutul științific de arhitectură și C. S. A. C.

Intocmirea de cataloage de detalii tip, de prefabricate și de materiale pentru arhitectură și construcție, cu colaborarea celor mai buni specialiști și tehnicieni.

Trecerea mai hotărîtă, în cel mai scurt timp, la întocmirea de proiecte tip pentru clădiri întregi, pe baza secțiunilor tip, fără de care nu se poate vorbi de o adevărată tipizare.

Planificarea din timp a studiilor și proiectării, pentru a se realiza o decalare de cel puțin 6 luni în prima etapă și apoi de un an, între proiectare și execuție și pentru a avea proiecte aprobate la începutul anului în care construcțiile urmează a se realiza.

Precizarea atribuțiilor și competenței diferitelor organe de avizare și reglementarea termenelor necesare și a procedurii pentru eliberarea avizelor în vederea scurtării termenelor prin avizare complexă sau alte măsuri.

La amplasarea și elaborarea ansamblurilor de locuințe trebuie îmbinate în mod just interesele reconstruirii socialiste a orașelor cu adoptarea soluțiilor celor mai economice, a reconstrucției centrului orașelor și a arterelor centrale cu ridicarea concomitentă a raioanelor periferice.

În orașele noi, construcțiile, chiar aparținînd unor beneficiari diverși, trebuie grupate pentru a se obține o construire masivă și complexă a magistralelor și a cvartalelor și a se utiliza cu deplin randament lucrările tehnico-edilitare.

Ansamblurile de locuințe trebuie să se dezvolte conform unui plan concret de perspectivă pe 3—4 ani, să stea la baza planificării proiectării, a producției de materiale de construcție și care ar face ca lucrările de organizare a șantierului să poată deveni economice.

Discuțiile plenarei au mai arătat că de importantă este rezolvarea problemelor numeroase legate de aspectul interior, mobilarea, finisarea și echiparea locuințelor, pentru a face ca ele să servească cât mai bine oamenilor muncii prin ridicarea confortului și crearea unui cadru cât mai demn și mai plăcut.

În acest scop, între sarcinile proiectării stau:

— completarea secțiunilor tip cu studiul amănunțit al aspectului interior al clădirii, apartamentelor și al fiecărei camere, stabilindu-se precis finisajele interioare, materialele și culorile;

— preocuparea de a se realiza loggii, balcoane sau terase;
— prevederea în cât mai mare măsură posibilă de dulpuri înzidite și mobilier fix;

— revederea stasurilor de mobilă populară, îmbogățirea și asigurarea producției de mobilă la un preț din ce în ce mai scăzut, paralel cu ridicarea calității;

— constituirea sau întărirea colectivelor de proiectare de mobilier în institute și antrenarea de specialiști în industria de artă, crearea unei unități specializate în cadrul M.I.L.;

— organizarea de concursuri și discuții de creație în jurul problemelor arhitecturii de interior, finisajului, mobilierului și echipării interioare a clădirilor de locuit.

O calitate din ce în ce mai înaltă a proiectelor nu poate fi asigurată decât prin ridicarea nivelului politic-ideologic al arhitecților, prin demascarea și lichidarea hotărâtă a rămășițelor concepțiilor formaliste și cosmopolite, prin stimularea studiilor pentru o valorificare mai vie, critică și creatoare a arhitecturii naționale, prin studierea în adâncime și preluarea experienței arhitecturii sovietice.

C. S. A. C. și conducerea institutelor de proiectare trebuie să asigure o îndrumare care să stimuleze eforturile creatoare și să contribuie la dezvoltarea personalității proiectanților, întărind în același timp răspunderea și disciplina de stat. Organizarea, eventual cu concursul Uniunii Arhitecților, de concursuri, discuții în care să se dezvolte cât mai larg lupta de opinii, critica și autocritica în special asupra proiectelor ce nu au fost încă supuse aprobării, vor contribui și ele, desigur, la ridicarea continuă a calității proiectelor din punct de vedere ideologic-artistic și tehnico-economic.

În discuțiile plenarei s-au mai făcut, de asemenea, propuneri cu privire la producția de materiale de construcție și la execuția construcțiilor de locuințe:

Realizarea unei unități care să aibă misiunea de a centraliza datele privind producția de materiale de construcție, de fabricate de construcție, precum și evidența materialelor cheie și posibilitatea repartizării lor reale pe diferite perioade.

Asigurarea lărgirii neîncetate a sortimentului de materiale de construcție, și finisaj pe bază de experimentări și prin utilizarea unor surse noi de materii prime, cum ar fi ceramica, produse pe bază de sticlă, mase plastice, azbociment, etc.

Stabilirea de prețuri unice pe țară la toate materialele de construcție, loco stație de descărcare C. F. R.

Trecerea hotărâtă și curajoasă a sectorului de execuție la metode industriale mai avansate, cum ar fi realizarea de zidării din blocuri prefabricate, panouri mari, planșee din elemente prefabricate din ce în ce mai mari, lărgirea neîntârziată a sortimentelor de materiale noi, strict necesare pentru construcție și finisaj.

Profilarea rațională a întreprinderilor de construcție și crearea de trusturi specializate în construcții de locuințe pe regiuni, dotate și utilizate în mod corespunzător, pentru a reduce costul construcțiilor.

Constituirea unui organ central de stat care, pentru a putea contribui efectiv la reducerea costului construcțiilor, să aibă evidența utilajelor de șantier și să asigure justa lor repartitie între diferite întreprinderi, după nevoi.

La atacarea ansamblurilor să se înceapă execuția numai după ce s-au executat drumurile și celelalte lucrări edilitare necesare ansamblului și care vor deservi șantierele în perioada de execuție.

Adoptându-se metoda construirii în lanț, clădirile gata de roșu dintr-un ansamblu trebuie să servească, cu un finisaj apropiat, pentru cazarea lucrătorilor de pe șantier și să fie finisate definitiv și date în folosință pe măsura deplasării lucrărilor, economisindu-se în felul acesta construirea de baracamente.

Odată cu terminarea construcțiilor trebuie să se asigure și terminarea completă a tuturor amenajărilor exterioare și a dotărilor necesare (magazine, creșe, grădini, plantații, trotuare, etc.).

Executarea de prototipuri sau clădiri experimentale pentru verificarea unor formule de program, a unor materiale sau sisteme de construcție și finisaj.

Organizarea unor școli de meșteri sau de calificare, în special pentru principalele finisaje curente, cât și pentru unele finisaje speciale.

Constituirea de întreprinderi care să asigure execuția tuturor lucrărilor auxiliare (drumuri, alimentare cu apă, canalizare, energie electrică).

Revizuirea analizelor de prețuri, care nu diferențiază suficient munca artistică a unor muncitori, cum ar fi ipsoarii, cioplitorii în piatră, în comparație cu a altora, a zidarilor.

De asemenea, din discuții a apărut necesar ca în învățământul superior, în Institutul de arhitectură « Ion Mincu », să se dea o mai mare atenție pregătirii complexe a tinerelor cadre pentru rezolvarea sarcinilor ce le vor reveni în proiectarea de locuințe, prin introducerea mai frecventă în studiul de atelier a unor teme corespunzătoare judicios alese și tratate, prevăzând condiții cât mai apropiate de realitate.

Una dintre concluziile cele mai importante ale dezbaterilor este necesitatea asigurării coordonării efective și autoritare, pe linie de stat, de către C. S. A. C., a sectoarelor de studii și cercetări, proiectare și execuție, întărirea disciplinei de stat.

Un rol de seamă în îmbunătățirea activității în sectorul construcțiilor de locuințe îl are organizația de creație a arhitecților, căreia îi revin sarcini importante:

1. Uniunea Arhitecților din R. P. R. trebuie să se preocupe mai activ de problemele legate de construcția de locuințe, atât în domeniul proiectării, cât și al execuției, să organizeze studierea lor și să înainteze studiile și propunerile organelor de stat, lărgind aceste preocupări și asupra celorlalte categorii de locuințe: individuale, cu parter și etaj și cu multe etaje.

2. A apărut necesar să se înființeze o secție de creație specială pentru problemele legate de construcția clădirilor și a ansamblurilor de locuit, care să îndrumeze și să organizeze dezbateri și acțiuni pentru a contribui la rezolvarea principalelor probleme din acest sector.

3. Date fiind cerințele mereu sporite în ceea ce privește nivelul politic, ideologic, teoretic și profesional al arhitecților față de sarcinile pe care le au de îndeplinit, revine

Uniunii Arhitecților rolul de a mobiliza masele de arhitecți în vederea atingerii următoarelor obiective:

a) asigurarea ridicării nivelului politic, ideologic și teoretic al arhitecților și organizarea de studii și discuții asupra unor probleme concrete, cum ar fi pregătirea de dezbateri pe plan teoretic asupra folosirii moștenirii artistice a poporului nostru pe baza unor studii organizate și metodice asupra locuinței populare, organizarea unor prelegeri asupra politicii economice a statului nostru și a reflectării acesteia în sectorul nostru de activitate și altele;

b) asigurarea ridicării nivelului de pregătire profesională a arhitecților prin studierea problemelor legate de proiectarea și execuția construcțiilor de locuințe, după un plan concret legat de necesitățile planului de producție;

c) întărirea activității din cercurile institutelor de proiectare de locuințe și dezvoltarea discuțiilor de creație prin mobilizarea proiectanților și a celor din alte institute care nu au în profilul lor proiectarea de locuințe, la discuții vii și active în jurul unor probleme concrete asupra proiectelor întocmite în atelierele institutelor pentru a ajuta proiectanții înainte ca proiectele să fie înaintate spre aprobare;

d) popularizarea, expunerea și supunerea proiectelor de locuințe și ansambluri discuțiilor și criticilor publice;

e) organizarea unei mai bune folosiri a materialului documentar existent atât în biblioteca uniunii, cât și în bibliotecile institutelor, popularizarea materialului sovietic imediat după apariția sa și urmărirea însușirii și aplicării acestui material.

4. Biroul Uniunii Arhitecților, pe baza propunerilor și discuțiilor din plenară, va înainta C. S. A. C. — pentru a fi studiate în vederea aplicării lor la proiectarea locuințelor ce urmează să se execute în anul 1955 și următorii — temele - program elaborate de către ISPROR și Institutul Proiect - București, propuse prin referate.

Tovarăși,

Din dezbaterile ample, din participarea largă a maselor de arhitecți la discuții, în cercuri și în plenară, apare clar că această importantă problemă care în condițiile construirii socialismului este o problemă de stat cu un profund caracter politic social, factor activ în ridicarea nivelului de trai al maselor, ocupă astăzi o poziție centrală în creația de arhitectură.

În opera de construcție și reconstrucție socialistă a orașelor noastre, locuințele constituie masa dominantă a realizărilor, ca element constitutiv al marilor ansambluri de străzi și magistrale, prin ele se exprimă viața nouă ce se construiește sub ochii noștri, viața de muncă, libertate și bunăstare a poporului ce își afirmă puterea lui de creație pe drumul păcii și progresului. Prin destinația lor, locuințele trebuie să răspundă celor mai înalte năzuințe ale omului nou, ele constituind cadrul în care își petrec viața oamenii ce și-au cucerit dreptul muncii libere și creatoare, căminul copiilor care cunosc viața nouă, fericită. În această măreață operă de construcție de locuințe a vieții noi, arhitecții patriei noastre înțeleg frumusețea și importanța sarcinii ce le revine, prin afirmarea unei poziții active, de muncă și creație.

Plenara a II-a a Uniunii Arhitecților din R. P. R. analizând și dezbătând problema clădirilor de locuințe cu puține etaje a scos la iveală lipsurile principale și a făcut o serie de propuneri menite a contribui la rezolvarea acestei probleme atât de vaste și complexe.

Pentru ridicarea continuă a nivelului de trai al oamenilor muncii pe linia trasată de plenara lărgită a C.C. al P. M. R. din 19-20 august 1953, este necesară ridicarea la un nivel mai înalt a proiectării și execuției construcției de locuințe.

Această problemă trebuie să stea permanent în centrul preocupărilor Uniunii Arhitecților din R. P. R., ale masei de arhitecți strânși în jurul C. S. A. C. și ale organelor de stat cu sarcini în domeniul arhitecturii și construcțiilor.

Pentru a asigura condițiile de rezolvare a problemelor ridicate în referate și discuții la nivelul cerințelor actuale, se pun în fața arhitecților sarcini noi și de răspundere:

— În primul rând proiectantul trebuie să fie în miezul problemelor social-economice, să cunoască legile de dezvoltare ale societății pentru făurirea căreia el însuși trebuie să fie un luptător activ, să cunoască condițiile concrete politico-economice ale etapei respective, să fie factor activ în îndeplinirea sarcinilor pe care e chemat să le rezolve.

— În al doilea rând, proiectantul trebuie să-și însușească o profundă cunoaștere a tehnicii avansate, cuprinzând problemele atât de variate din domeniul construcțiilor, stăpînind noile metode ale industrializării construcțiilor, folosirea justă a materialelor, întregul proces de execuție și organizare a lucrărilor, pentru a putea îndeplini rolul de coordonator al întregului proces și a putea soluționa proiectarea în mod realist și cu o deosebită grijă pentru economie și confort. Stăpînind aceste mijloace, proiectantul nu trebuie să uite nici o clipă că în centrul preocupărilor lui trebuie să fie omul cu nevoile și aspirațiile sale.

În al treilea rând, proiectantul trebuie să reflecte în creația sa realitatea în dezvoltarea ei revoluționară, să cunoască profund valorile de artă și arhitectură clasică, tezaurul creației populare, pentru a putea, prin prelucrarea lor critică și creatoare, să exprime în forme noi conținutul de idei al epocii noastre.

Folosind în mod creator multilateralitatea experienței sovietice, desfășurînd fără rezervă toate posibilitățile de care dispune, proiectantul trebuie să atingă măiestria artistică care să-l ajute să se exprime în forme de o cît mai înaltă valoare artistică. Realizarea acestor sarcini principale care stau astăzi în fața arhitecților trebuie să constituie o preocupare permanentă a fiecăruia dintre noi și a uniunii noastre. În felul acesta, arhitecții din țara noastră vor putea dovedi mai deplin capacitatea și elanul cu care au pășit la îndeplinirea sarcinii de a contribui la realizarea culturii materiale și spirituale a societății noastre.

În cadrul minunatului efort creator desfășurat de întregul nostru popor pentru construirea socialismului sub conducerea înțeleaptă a Partidului Muncitoresc Român, arhitecții patriei noastre nu-și vor precupeți eforturile pentru a se dovedi demni de dragostea și încrederea pe care le-o acordă oamenii muncii din țara noastră.

Unele aspecte din activitatea atelierelor de arhitectură ale Institutului de arhitectură «Ion Mincu»

Arh. C. ALIFANTI
Arh. M. CAFFE

Cei zece ani care au trecut de la eliberarea țării noastre de către glorioasa armată sovietică reprezintă o perioadă de adânci prefaceri politice, economice și sociale. În cadrul revoluției culturale înfăptuite de orînduirea democrat-populară, un rol însemnat îl joacă școlile de toate gradele în care pregătirea de specialitate se împletește armonios cu educația comunistă.

Ca și pentru toate instituțiile de învățămînt superior trecerea acestor zece ani a constituit și pentru Institutul de arhitectură o perioadă de intense frămîntări, de lupte și de victorii în opera de formare a viitorilor arhitecți. Rezultatele acestor frămîntări încep astăzi să se vadă; ele apar cel mai clar în activitatea de proiectare, disciplină de bază a învățămîntului de arhitectură, reprezentînd o sinteză a tuturor cunoștințelor dobîndite în școală.

Urmărind evoluția proiectării în școala noastră și analizînd rezultatele, înțelegem mai bine drumul parcurs și putem desprinde mai ușor unele concluzii pentru viitor.

★

Din 1944 și pînă astăzi, învățămîntul superior de arhitectură a străbătut un șir de etape caracteristice, atît sub raportul conținutului, cît și sub cel al structurii organizatorice.

În primii ani după eliberare, învățămîntul arhitecturii s-a desfășurat pe baza aceluiași concepții și programe din anii precedenți. Atît conținutul cursurilor, cît și cel al proiectelor era pătruns de concepții formaliste și cosmopolite a căror influență se manifesta fără nici un fel de opoziție. În scurtă vreme însă, datorită îndrumării partidului, datorită cunoașterii tot mai temeinice a arhitecturii sovietice, prin vizitele organizate în U.R.S.S. și apariția primelor traduceri din materiale sovietice de arhitectură, s-a pornit lupta pentru combaterea și înlăturarea manifestărilor formaliste și cosmopolite. Această luptă a fost deosebit de grea, pentru că pregătirea teoretică și documentația erau totuși destul de slabe, pentru că concepțiile formaliste erau înrădăcinate. Munca partidului pentru răspîndirea ideilor înaintate, a științei marxist-leniniste, a ușurat clarificarea caracterului reacționar și antipatriotic, de aservire față de imperialism, al formalismului și cosmopolitismului și a permis trecerea la o ofensivă hotărîtă pe frontul ideologic. În această acțiune, reforma învățămîntului din 1948 reprezintă un jalon însemnat. Reforma învățămîntului a permis ca un număr din ce în ce mai mare de fii ai oamenilor muncii să

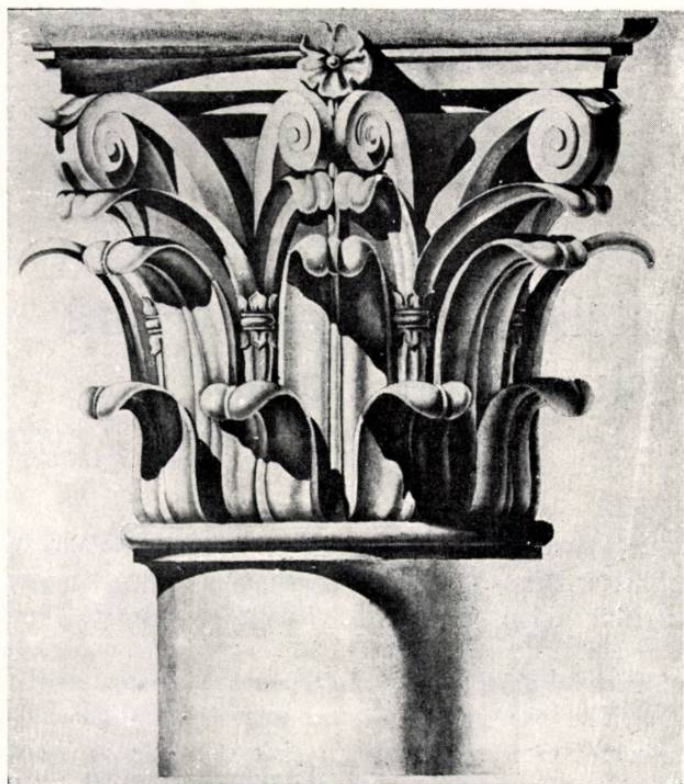
între ca studenți în facultate; ea a transformat învățămîntul arhitecturii dintr-un învățămînt scump și de lux, într-unul accesibil și larg democratic. Paralel cu acordarea unui mare număr de burse, locuri la cămine și cantine, asigurarea materialului didactic, s-au creat premisele pentru restructurarea în spirit științific a unor cursuri. Pe această linie, înființarea catedrei de științe sociale constituie un factor deosebit de însemnat, contribuind la pregătirea ideologică marxist-leninistă, la educația cetățenească a viitorilor arhitecți.

Legat de sarcinile concrete ale construirii socialismului, bazat pe prelucrarea creatoare a moștenirii clasice și naționale, folosind din ce în ce mai mult experiența sovietică, învățămîntul de arhitectură marchează în anii 1948—1952 o cotitură hotărîtoare pe calea însușirii metodei realismului socialist, o creștere vizibilă a nivelului predării și asimilării cunoștințelor. În această perioadă apar importante lucrări ale arhitecților noștri: Casa Scînteii, Teatrul de operă și balet, construcțiile social-culturale realizate în București, în vara anului 1953, numeroase ansambluri de locuințe, etc.; aceste lucrări dau un puternic impuls proiectării în școală.

Hotărîrea C. C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri din 13 noiembrie 1952 a dus, printre altele, la înființarea Institutului de arhitectură «Ion Mincu» ca unitate de învățămînt de sine stătătoare.

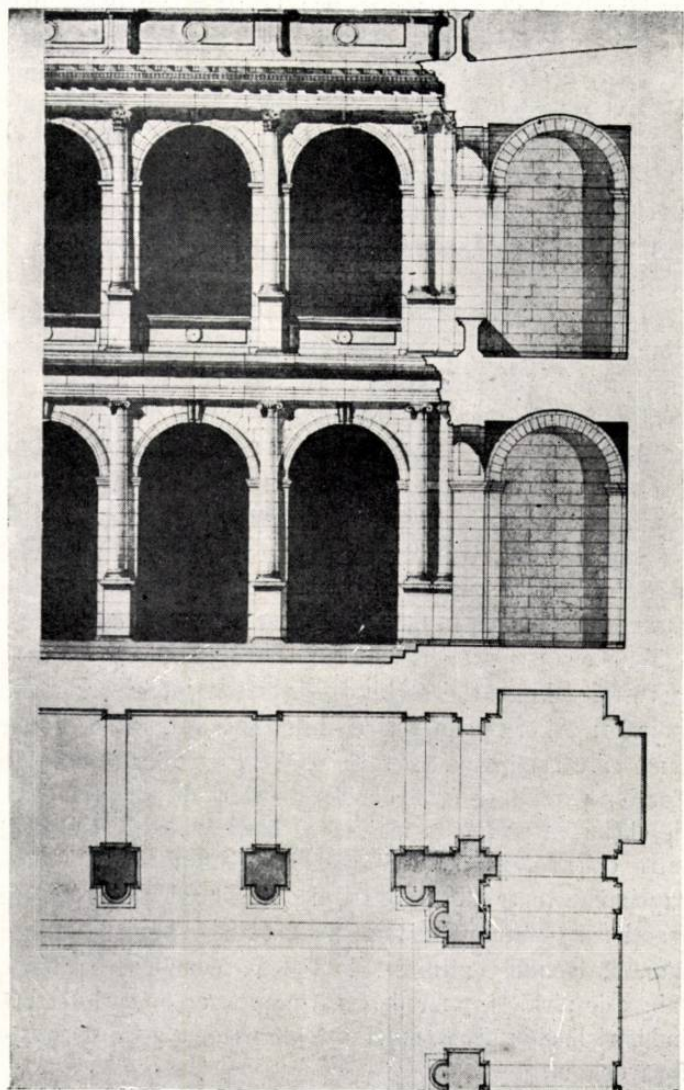
Acesta este, în linii mari, drumul străbătut de institutul nostru în cei zece ani care au trecut de la 23 August 1944 și pînă azi; pentru a scoate în evidență succesele importante ale luptei pentru realismul socialist în această perioadă, socotim că ar fi util să arătăm pe scurt cum s-a desfășurat această luptă în diferitele aspecte ale proiectării.

Temele și programele, factorul determinant în proiectare, au suferit schimbări deosebit de importante, corespunzătoare transformărilor revoluționare din ultimii ani. În locul unor teme care urmăreau, fie satisfacerea gusturilor și nevoilor claselor parazitare (vile de lux, localuri de noapte, etc.), fie obținerea profitului maxim pe baza exploatării (clădiri între calcane, blocuri de speculă, locuințe «ieftine») — exprimînd toate ideologia de clasă a burghezo-moșierimii reacționare — au apărut teme noi, locuințele pentru oamenii muncii, cămine culturale, biblioteci, complexe sportive, tabere de pionieri, teme de construcția orașelor, arhitectură industrială și agricolă, purtînd toate pecetea grijii socialiste față de om.

Studiu ordinul corintic — Student Andronescu A. (anul I)
Atelier prof. arh. N. Lupu

Ordine suprapuse — Student Stănescu A. (anul I)
Atelier prof. arh. N. Lupu

Indrumarea teoretică care înainte se făcea mai mult pe baze eclectice, influențate de concepțiile formaliste, se sprijină acum din ce în ce mai puternic pe știința marxist-leninistă, pe cunoașterea și utilizarea teoriei arhitecturii, a legilor compoziției, a proiectării complexe. Intre cursurile de teorie predate și audiate formal în vechea școală de acum zece ani și cursurile de azi, e o deosebire radicală. Dintr-o « dexteritate » inutilă și plictisitoare, fără legătură cu proiectarea, cursurile teoretice se preocupă să pună la îndemîna studenților experiența generalizată a celor mai buni arhitecți și constructori ai omenirii.

Studiul și analiza arhitecturii clasice stau la baza formării profesionale a viitorilor arhitecți.

De la copierea servilă și mecanică a unor modele, care se făcea numai în primii ani de școală și care era privită de majoritatea studenților ca un lucru plictisitor și inutil, azi ne îndreptăm în mod tot mai hotărît spre un studiu aprofundat al arhitecturii clasice, spre folosirea creatoare a compoziției și elementelor clasice, urmărind în mod permanent indicația leninistă că « pentru a-i întrece pe clasici trebuie întâi să-i ajungem ».

Moștenirea arhitecturii naționale a început să fie prețuită cu totul altfel. Formalismul și cosmopolitismul, în afară că excludeau aproape cu desăvîrșire arhitectura românească din proiectarea curentă, dar se manifestau în școală prin tendința de a o transforma într-un studiu arheologic (proiectul de « romînesc »), de a trata sumar arhitectura civilă din trecut, de a ignora cu desăvîrșire arhitectura minorităților naționale. Azi putem spune că, din ce în ce mai mult, vechea arhitectură românească iese din dosarele releveelor și arhivelor, pătrunzînd în proiecte cu toată bogăția ei de forme și decorații, cu adîncul său caracter uman și popular. Trebuie spus, însă, că această schimbare nu s-a făcut dintr-o dată și că nici acum ea nu este fără lipsuri. Tendințele formaliste și reacționare s-au camuflat cu timpul în forme arhaizante sau în folosirea exagerată și neprelucrată a anumitor stiluri regionale (baroc, gotic).

În sprijinul cunoașterii vechii noastre arhitecturi s-au organizat din ce în ce mai des excursii de studii, campanii de relevée cu un mare număr de studenți, asistenți și profesori. Azi putem constata în mod evident, între studenții și profesorii noștri, o creștere a conștiinței patriotice și socialiste, a dragostei și mîndriei pentru valorile arhitecturii naționale.

Rezolvarea problemelor economice și constructive constituie o trăsătură importantă a metodei realismului socialist în arhitectură. În această privință s-au obținut succese însemnate. În proiectele realizate de studenți în ultimii ani se manifestă o grijă din ce în ce mai accentuată pentru a da temelor o tratare constructivă cît mai realistă.

Cursurile tehnice s-au îmbunătățit. S-au înlăturat suprapuneri la diferitele discipline ale catedrei de construcții. Se predau metodele de calcul și noi sisteme constructive ale tehnicii sovietice. Dar studenții noștri nu acordă încă un interes egal cursurilor teoretice, în special celor tehnice, față de activitatea de atelier.

Măiestria artistică a studenților a crescut în perioada analizată, în mod simțitor. Cu ajutorul prețios al catedrei de desen și acuarelă, proiectele noastre apar azi îngrijit desenate, cu rendu-uri realiste în tehnici variate. Un drum

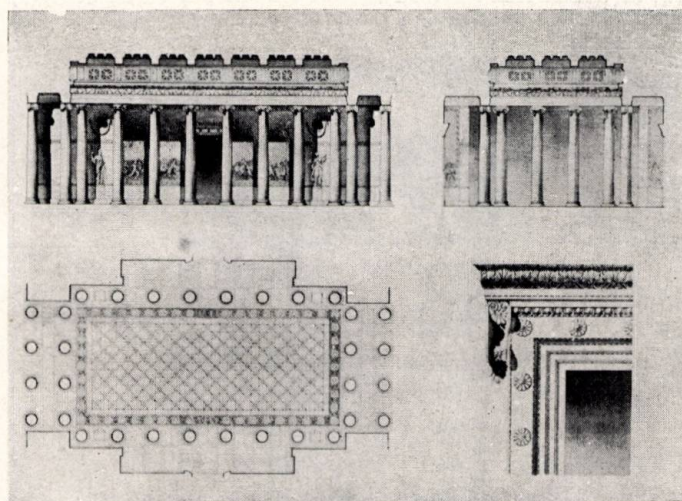
anevoios și greu a fost străbătut de la prezentările cu efecte ușoare ale unor «vedete» izolate, la o producție de masă, cu înaltă valoare artistică, care se poate vedea și în ultima expoziție a institutului. În proiectele, desenele după natură și — ceva mai puțin — în schițele de 12 ore, se poate observa un progres continuu al posibilităților de exprimare.

Sub îndrumarea partidului, învățământul nostru de arhitectură a dobândit succese însemnate. Ele se datoresc în mare măsură activității și atașamentului pentru școală al profesorilor și asistenților noștri. Prezența în școală a unora dintre cei mai eminenți practicieni, a unor buni cunosători ai teoriei și istoriei arhitecturii, atragerea în jurul lor a numeroase cadre tinere cu o bună pregătire profesională și ideologică, constituie una din verigile principale ale progresului învățământului. Corecturile, discuțiile în ședințele de catedră, judecățile, cu toate lipsurile care persistă — mai ales în utilizarea unei critici și autocritici principiale — se desfășoară la un nivel tot mai înalt, cu o exigență sporită. Legați de problemele practice ale proiectării, membrii corpului didactic au folosit în îndrumarea studenților experiența și rezultatele obținute în producție. Putem spune că în frământarea și clarificarea problemelor metodei realismului socialist în arhitectură, activitatea cadrelor didactice din institutul nostru a avut un rol de frunte.

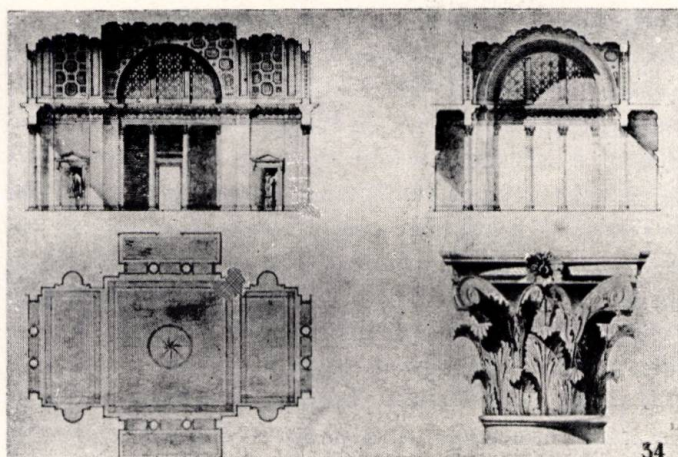
★

Tradiționala expoziție de sfârșit de an deschisă în sălile Institutului de arhitectură la sfârșitul anului școlar 1953—1954 constituie expresia vie a succeselor despre care s-a vorbit, precum și a unor lipsuri serioase despre care nu s-a vorbit încă și din analiza cărora vom încerca să desprindem unele sarcini pentru viitor. De aceea vom examina pe scurt proiectele executate în cursul ultimului an în atelierele institutului.

Lucrările anilor I și II care, urmărind în ansamblu însușirea arhitecturii clasice, alcătuiesc un prim ciclu de proiectare, relevă faptul că succesiunea temelor nu a fost destul de bine gradată. După însușirea de elemente care au format baza studiilor din anul I, proiectul de fine de an, «Vestibulul unui muzeu de antichități», a pus o seamă de probleme de compoziție greu de rezolvat față de nivelul de pregătire al studenților. Astfel au trebuit rezolvate bolți cu penetrații, luminarea pe sus a sălii și tratarea pereților într-un caracter cât mai adecvat. Și deși proiectele obținute au avut soluții variate, iar execuția a fost foarte bună — după cum se vede din proiectele studenților Săulescu R., Măneucă T., Răuță R., Ludvich M., Miclescu S. — considerăm că ar fi fost mai nimerit ca tema să fie mai simplă. Acest lucru era cu atât mai necesar, cu cât în activitatea din timpul anului s-au păstrat în mare măsură metodele de însușire mecanică a elementelor arhitecturii clasice. Așa cum se arată într-o analiză făcută de catedra de arhitectură în cursul semestrului al doilea, în desenele la planșetă, studenții anului I reproduc planuri, secții și elevații fără a înțelege prea bine corelația între ele, fără a avea o viziune spațială completă. La seminariile de teorie, aceiași studenți care la atelier desenează îngrijit și cu îndemânare ordinele clasice, nu sînt capabili să reproducă din memorie aceleași elemente corect proporționate.

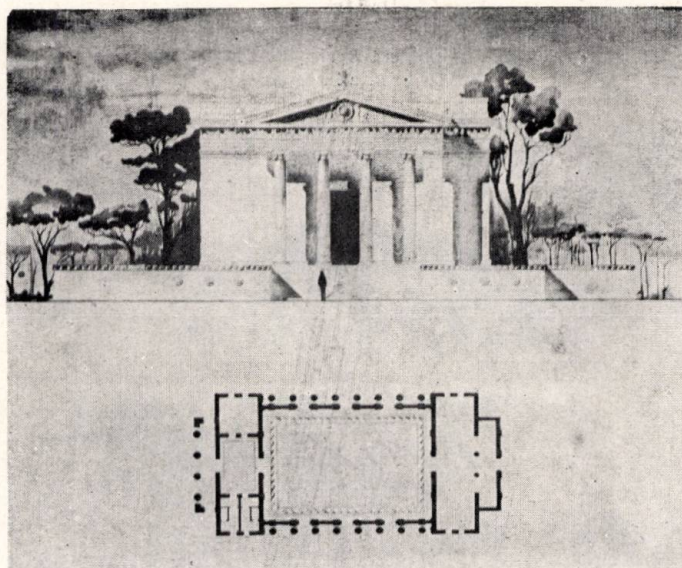

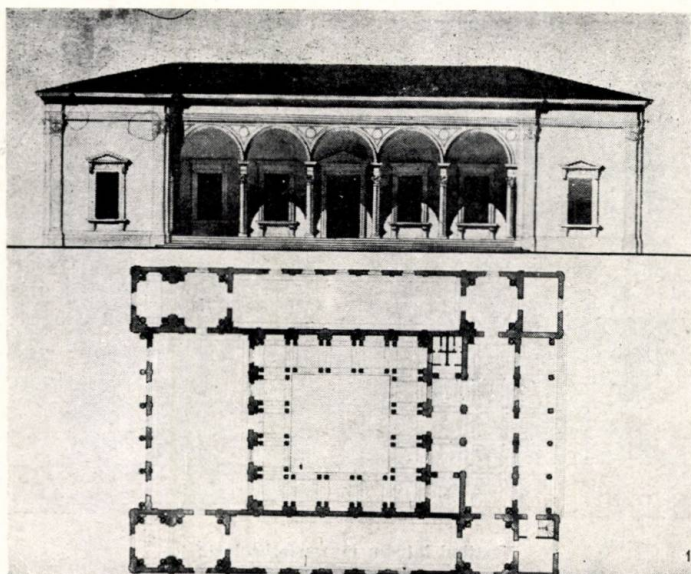
Vestibul într-un muzeu arheologic
(Proiect de promovare anul I) — Student Măneucă T.
Atelier prof. arh. N. Lupu

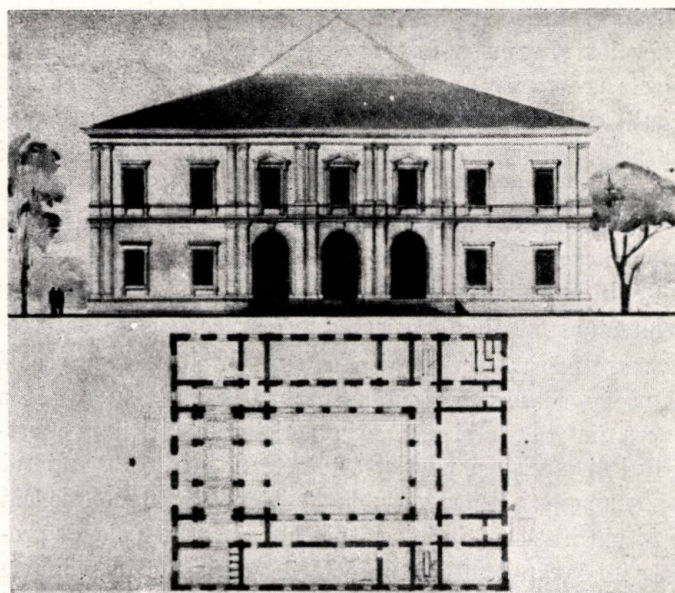
Vestibul într-un muzeu arheologic
(Proiect de promovare anul I) — Student Miclescu N.
Atelier prof. arh. N. Lupu

O bibliotecă într-un parc — Student Enache M. (anul II)
Atelier prof. arh. D. Marcu

Un muzeu — Student *Paicu I.* (anul II)
Atelier prof. arh. *H. Stern*

Un oficiu poștal — Student *Wiesel G.* (anul II)
Atelier prof. arh. *H. Stern*

Această lipsă de gradatie a temelor este cu atît mai evidentă cu cît primul proiect al anului II, «Un portic într-un parc», a fost egal ca dificultate sau chiar mai simplu decît proiectul anului I. Celelalte teme ale anului II, «O sală de lectură într-un parc», «Un mic muzeu» și «O poștă», deși gradate satisfăcător ca dificultate, au avut deficiențe în ce privește cerințele funcționale. Primele două programe au condus studenții către rezolvări foarte asemănătoare. Cel de al treilea program, pentru «O poștă», foarte complicat din cauza funcțiunilor și servituților impuse, a întrecut posibilitățile studenților de anul II, care, absorbiți de rezolvarea planului, au neglijat expresia plastică.

Fațadele acestui oficiu poștal pentru un mic orașel au fost tratate asemănător cu cele ale unor mari edificii publice (proiectul studentei *Sandici V.*). Unele proiecte au reușit însă să realizeze o fațadă corespunzătoare programului (proiectul studentului *Wiesel G.*).

Tot în ce privește redarea caracterului s-au ivit dificultăți și la primele proiecte citate — cum ar fi de pildă la «Sala de lectură», unele dintre ele avînd un caracter prea sobru de monument funerar sau templu (proiectele studenților *Enache M.*, *Opreanu N.*).

În general la anii I și II, dintr-o greșită înțelegere a

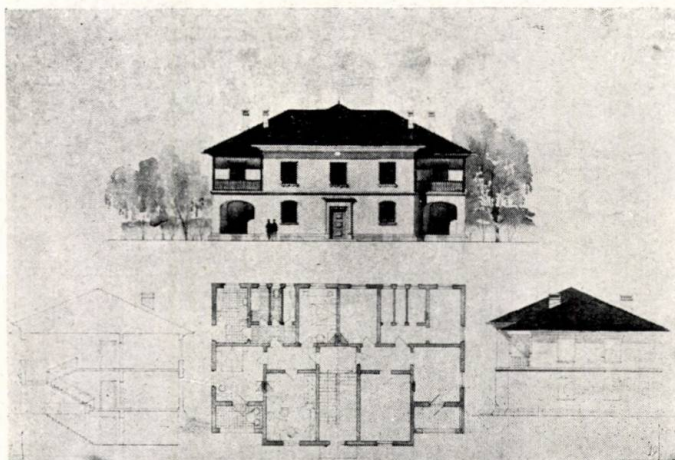
felului în care trebuie să se studieze și aplice elementele arhitecturii clasice, lucrările obținute nu sînt realiste; clădirile ce se proiectează sînt ieșite din scară și adesea afectează o monumentalitate nepotrivită cu cerințele programului; de asemenea în rezolvarea acestor teme nu se poate ține seama de factorii economici, norme sau sisteme constructive actuale.

Un fapt pozitiv de semnalat este felul îngrijit cum sînt prezentate majoritatea proiectelor din primul ciclu de studii, care ar putea servi drept pildă și multor studenți din anii superiori. În opoziție însă cu prezentarea finală a proiectelor, se observă la studiile de atelier că studenții, mai ales la anul II, nu sînt în stare să compună liber, fără ajutorul teului și echerului, că în loc de studii ei execută desene meticuloase multiplicînd intercolonamente și arcade după planșele Vignola. Acest fel de «studiu» este tot o urmare a modului încă formal în care se predă în anul I și el trebuie remediat pe viitor.

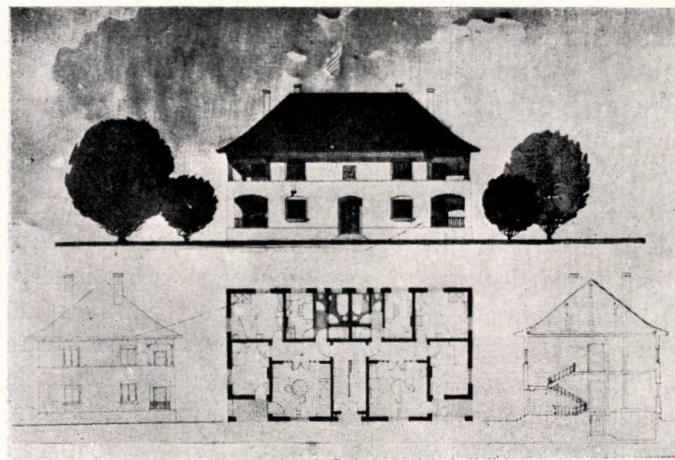
★

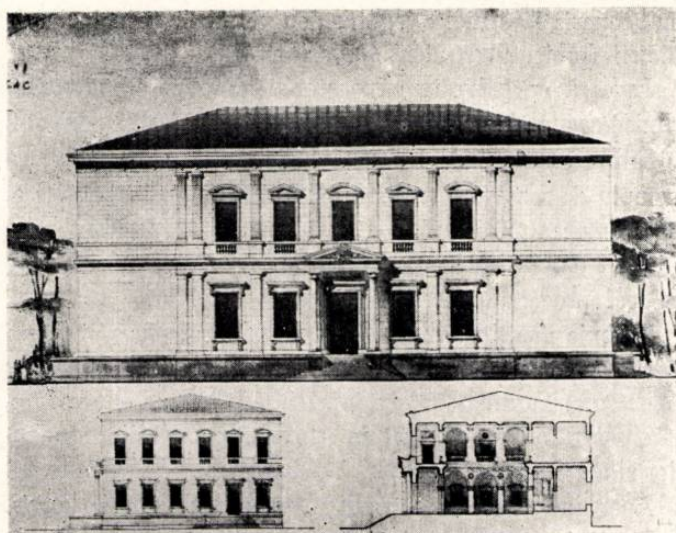
Lucrările anilor III, IV și V dezvoltă programe de arhitectură, care insistă foarte mult pe prelucrarea arhitecturii naționale; ele formează al doilea ciclu de studii.

O locuință — Student *Dăriescu C.* (anul III)
Atelier prof. arh. *H. Stern*

O locuință — Student *Lupu M.* (anul III)
Atelier prof. arh. *A. Damian*

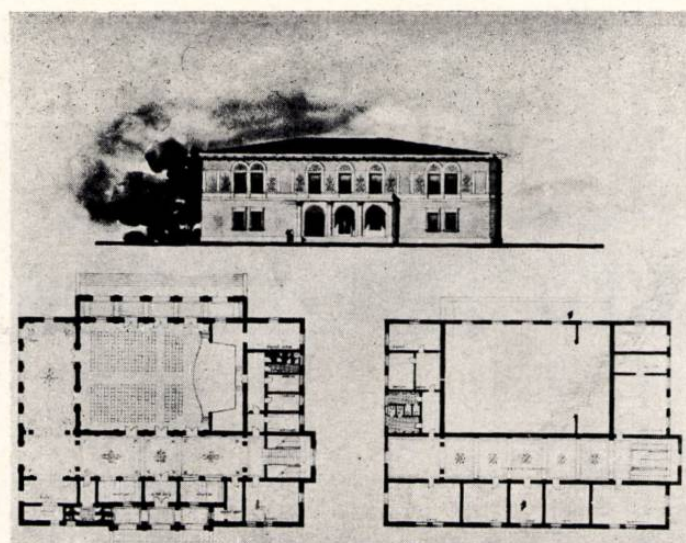
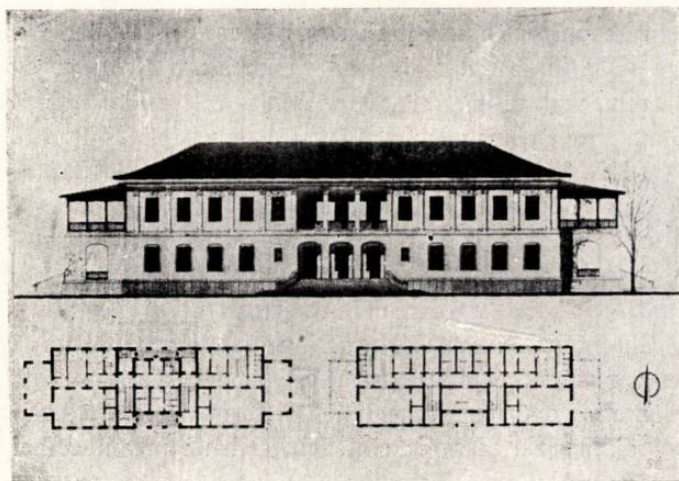

Un oficiu poștal — Student *Sandici V.* (anul II)
Atelier prof. arh. *D. Marcu*

În acest ciclu, în anul 1953—1954, succesiunea temelor a fost bună atât în ce privește gradarea dificultăților de rezolvare cât și varietatea: la anul III o locuință individuală, un cămin de zi, un club, un sfat popular; la anul IV o casă de odihnă, o gară, un spital, un magazin universal; la anul V un institut de arte plastice, un bloc de locuințe. Rezultatele obținute dovedesc și faptul că programele au fost în general echilibrate și realiste. Totuși se observă la aceste programe o oarecare indiferență față de precizarea anumitor date tehnice ale programului, sau a condițiilor reale de amplasare, ceea ce duce uneori la soluții rupte de realitate (ca la proiectele de club și sfat popular). Alături, dimpotrivă, se exagerează în crearea unor dificultăți de rezolvare prea mari pentru stadiul de învățământ respectiv prin aplicarea prea strictă a unor norme. Un exemplu de program rupt de realitățile concrete din țara noastră este cel pentru «Un institut de arte plastice» la anul V. Nețirînd seama de prevederea însăși a programului că institutul va funcționa cu 200 studenți, se prevedea un număr exagerat de ateliere și spații, urmărindu-se crearea unui complex monumental cu totul nejustificat. De asemenea trebuia să fie amplasat pe un teren mult prea vast, cu orientare neprecizată și cu o formă nepotrivită pentru un astfel de ansamblu.

Un cămin de zi pentru copii — Student *Stor L.* (anul III)
Atelier prof. arh. *D. Marcu*

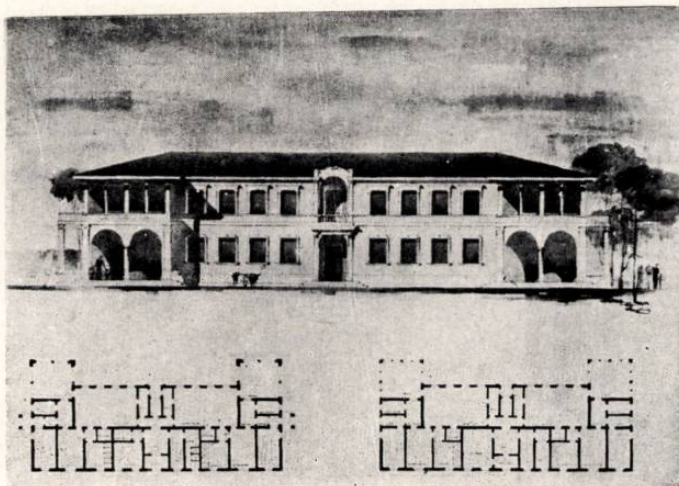
Un cămin cultural. — Student *Friedrich A.* (anul III)
Atelier prof. arh. *D. Marcu*

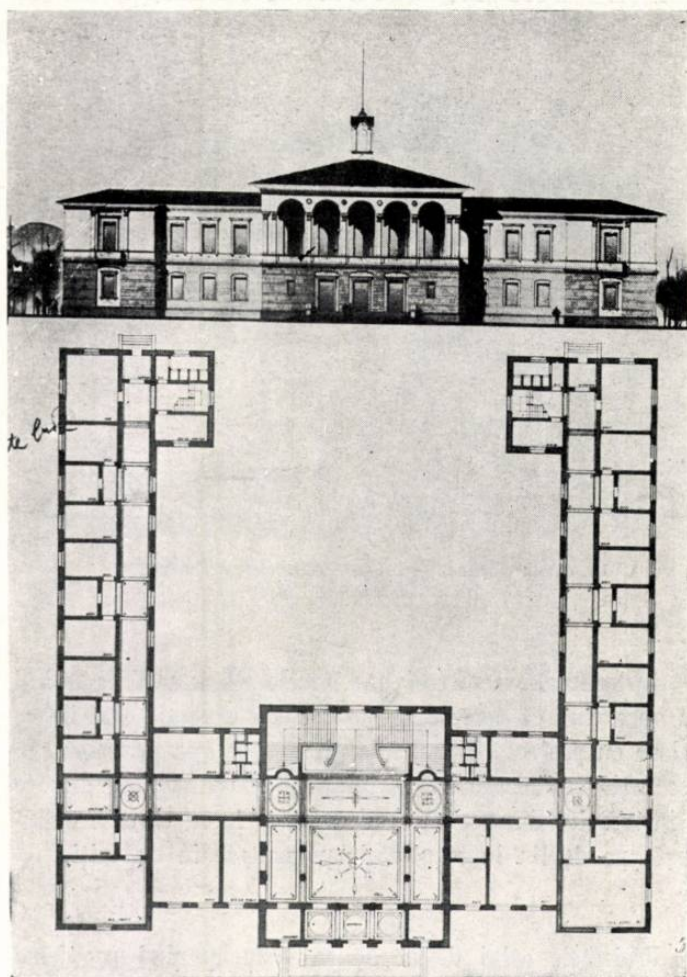
În legătură cu succesiunea temelor la anul V ar trebui să observăm că temele de arhitectură generală sînt intercalate cu proiecte industriale, de construcția orașelor sau decorație, ceea ce duce la fărîmîțarea activității, la o diluare a interesului din partea studenților — lucru care se oglindește pe deplin în rezultatele prezentate în expoziție.

★

Proiectele celui de al doilea ciclu, punînd probleme variate și complexe, au dovedit străduința studenților de a realiza o expresie plastică corespunzătoare programelor variate de clădiri de locuit, publice, culturale etc. (exemplu proiectul de locuință al studenților *Lupu M.*, *Dăriescu C.*; proiectul de club al studenților *Stor L.*, *Cristea G.*, *Friedrich A.*; proiectul de sfat popular al studentului *Stor L.*; proiectul de magazin al studentelor *Meriu M.*, *Gîlcă V.*). Totuși în exprimarea programului se fac încă unele confuzii care țin și de pregătirea teoretică. Fațadele multor clădiri de sfat popular pot fi mai curînd pentru un cămin cultural; unele spitale seamănă cu niște blocuri de locuințe etc. La proiectul de sfat popular au apărut numeroase exemple de utilizare mecanică a turnului, fără nici o preocupare de a-l integra organic în compoziție. În proiectul studentului *Dan A.*, turnul apare aplicat pe fațadă, în altele el răsare

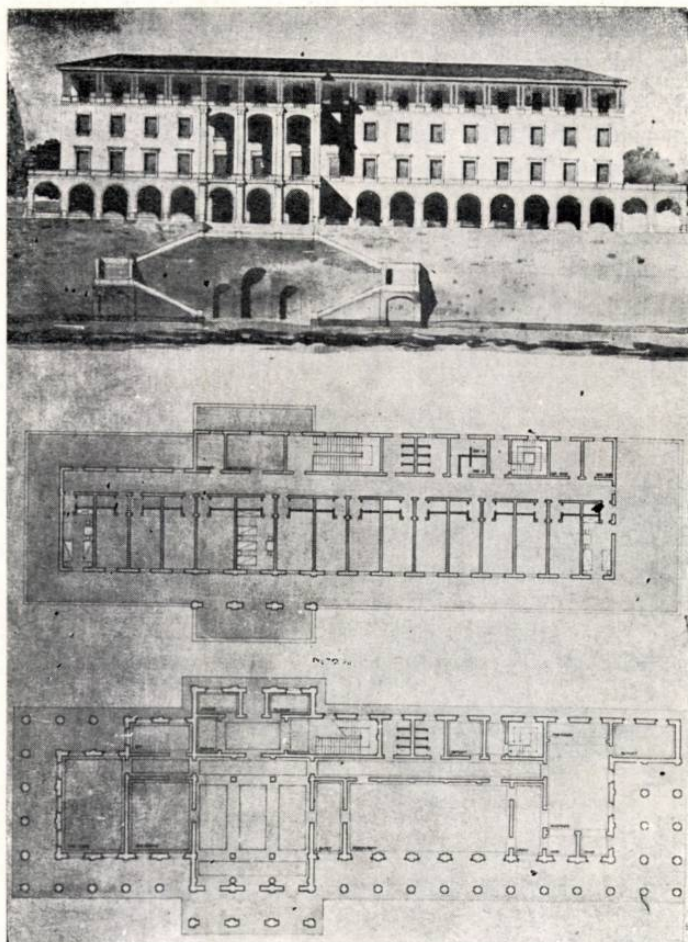
Un cămin de zi pentru copii — Student *Gheorghiu D.* (anul III)
Atelier prof. arh. *H. Stern*

Un sfat popular — Student Stor L. (anul III)
Atelier prof. arh. D. Marcu

O casă de odihnă la mare — Student Constantin I. (anul IV)
Atelier prof. arh. P. Macovei

din acoperiș fără nici o legătură cu volumele principale ale clădirii (proiectul studentei Marianu L.).

În ceea ce privește cunoașterea și folosirea normelor tehnico-economice se văd unele succese. Astfel proiectul de cămin cultural al studentei Friedrich A. a fost dat ca exemplu de rezolvare realistă, putînd fi aplicat în practică. De asemenea proiectul pentru un magazin, subiect ce a mai fost dat în institut în cursul anului 1951—52, vădește un real progres în ceea ce privește rezolvarea planului.

Trebuie menționat însă că în unele proiecte se vădește lipsa de preocupare pentru rezolvarea arhitecturii de interior și pentru asigurarea confortului. Din acest punct de vedere, grija pentru om nu stă încă în centrul preocupărilor studenților și ale membrilor corpului didactic care-i îndrumază.

Apar încă deseori supradimensionări de scări, holuri, circulații (proiectul unui sfat popular), sau invers, spații insuficiente — ca la unele proiecte de magazin.

Trebuie remarcată de asemenea slaba preocupare pentru problemele prefabricării și tipizării, mai ales la anii IV—V. Se întîlnesc și aspecte care dovedesc că problemele constructive sînt încă minimalizate (scări care nu se pot desfășura, lipsă de coșuri, luminătoare ce nu se pot construi etc.).

Această deficiență reflectă și o insuficientă preocupare din partea corpului didactic pentru rezolvarea problemelor tehnico-economice.

Din punct de vedere al prelucrării formelor naționale și a moștenirii clasice s-au obținut unele soluții satisfăcătoare în folosirea elementelor decorative la proiectele de locuință, cămine de zi, mai puțin la proiectul de spital. În proiectele pentru căminul cultural se observă însă multe elemente de arhitectură românească inspirate în special din epoca brîncovenească, de cele mai multe ori neprelucrate sau prelucrate cu oarecare stîngăcie. În această direcție a fost observată în general o oarecare stagnare față de anii precedenți, o tendință de a copia. În unele proiecte se mai manifestă tendința de schematizare (proiectul de locuință al studentei Borgovan A., proiectul de sfat popular al studentei Marianu L.), de arhaism sau de utilizare formală și neprelucrată a unor arhitecturi regionale — nu întotdeauna bine alese (proiect sfat popular al studentului Gheorghiu D.).

Problema prelucrării moștenirii arhitecturale, deși a înregistrat serioase succese, merită o atenție deosebită și susținută din partea corpului didactic.

În ce privește prezentarea, proiectele din cel de al doilea ciclu văd o preocupare serioasă, în perspectivele realizate uneori cu mult talent și pricepere, cu fațade în care se obține o redare justă a volumelor, a efectelor de gol, plin, umbră, materiale etc. Printre cele care se relevă în expoziție trebuie menționate proiectele studenților Stor L. (anul III), Tofan Gh., Niculin N., Ștefan I., Eliescu N., Protopopescu V. (anul V). De asemenea încadrarea în decorul natural sau orășenesc este adesea sugestivă și abil realizată. În prezentarea proiectelor și a cadrului se mai întîlnesc și unele aspecte de manierism în care unii studenți înzestrați, ca Gheorghiu D. sau Eliescu N. se lasă furați de unele efecte grafice ușoare. De asemenea în numeroase proiecte se observă o tratare schematică și formalistă a decorului natural, fie prin plasarea edificiului într-un pustiu gălbui

roșcat — ton care a ajuns oarecum la « modă » printre studenții ciclului II — fie prin utilizarea unor plantații din specii originale de copaci desfrunziți sau rotunzi ca niște imense baloane. Tratarea siluetelor omenești, necesare pentru a da scară proiectelor, e de asemenea încă nesatisfăcătoare, prin aplicarea unor tonuri stridente și prin desenul uneori stîngaci, alteori formalist. Aceste mici amănunte ale prezentării proiectelor dovedesc că, într-o formă sau alta, influențele formaliste persistă încă în școala noastră — e drept într-o măsură relativ redusă — și în exprimarea grafică.

★

Trecînd la analiza proiectelor de diplomă cu subiecte de arhitectură generală, trebuie, în primul rînd, semnalat faptul că aceste lucrări au deficiențe serioase, că nu sînt la înălțimea celorlalte lucrări din institut.

Deși anul acesta, majoritatea temelor proiectelor au fost corect alese, au fost legate de practica și de construcția de masă, au existat teme ca de pildă « Sala de congrese », care avea ca preocupare rezolvarea unei clădiri monumentale ieșită din scara necesităților și posibilităților noastre reale.

Proiectele de diplomă din anul acesta vădesc o preocupare numai pentru obținerea unor efecte artistice în dauna înțelegerii multilaterale a problemelor ce se pun la un astfel de proiect.

S-au ivit cazuri de planuri, secții și fațade prezentate schematic, fără o preocupare de a căuta o plastică nouă, neglijînd atît problemele de economie, de construcție cît și cele de detalii arhitecturale.

Multe dintre proiecte sînt lipsite de îndrăzneală, elan și originalitate și se reduc adesea la un simplu exercițiu de desen.

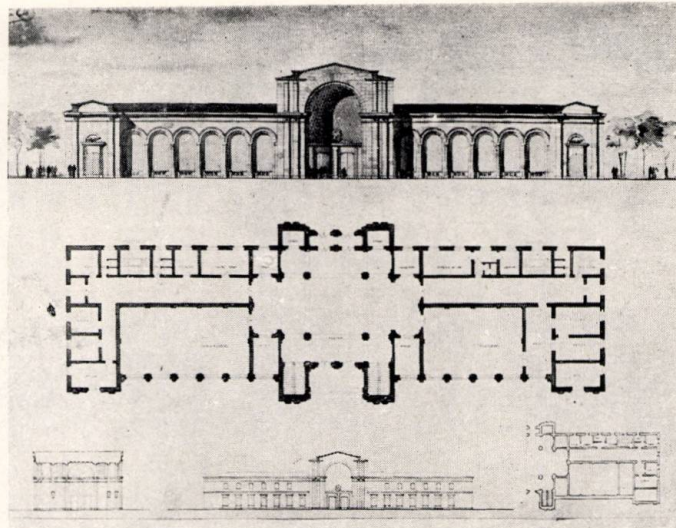
Proiectele cu tema « O sală de congrese » sînt în majoritate rupte de realitate, grandilocvente, apăsătoare, sau cu un caracter sever și neuman. La unele din aceste proiecte se observă o utilizare dogmatică a elasicului și o tendință de schematizare a compoziției — ca de exemplu proiectele studenților Stratu V., Sonenfeld E.

Proiectele cu tema atît de actuală a « Cîvartalelor de locuințe » au fost tratate de un număr prea mic de studenți. Dintre lucrările prezentate nici una nu a reușit să creeze un ansamblu armonios care să vădească importanța clădirilor ce se ridică pe magistralele și cheiurile Capitalei, care să aducă ceva nou, să aibă viață. Rezolvările proiectelor, schematice și monotone, dovedesc necunoașterea numeroaselor studii și realizări obținute în această direcție în Uniunea Sovietică și la noi în țară.

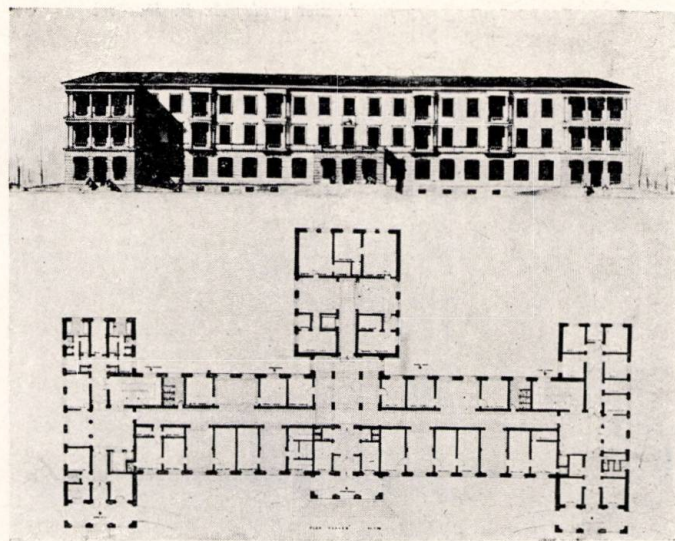
Dintre proiectele prezentate, singur proiectul studentului Ghițulescu A. merită să fie menționat pentru unele calități de compoziție.

La tema « Un restaurant pe malul lacului Fundeni » — proiectanții nu au reușit în suficientă măsură să armonizeze compoziția pitorească a clădirii cu natura înconjurătoare. Planurile tuturor acestor proiecte nu au fost bine concepute, toate avînd curtea de serviciu și dependențele spre lac.

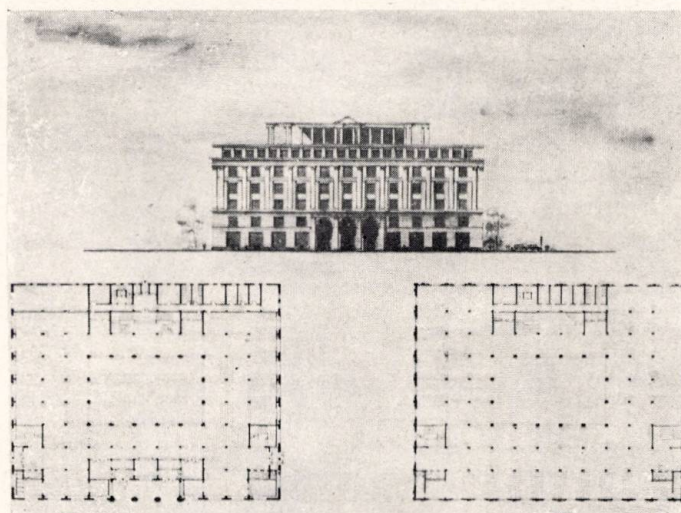
Lucrările cu temele « Un spital » și « O gară » — deși unele corect rezolvate — nu au reușit să aducă nimic nou, original, nu dovedesc o bogăție a concepției. Nici una din lucrări nu se evidențiază în mod special.

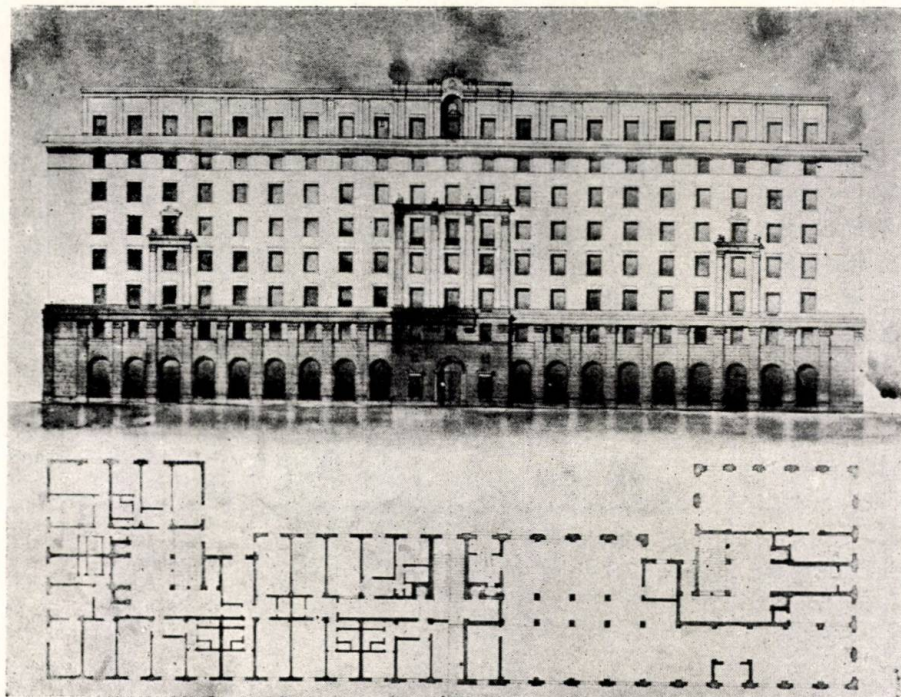
O gară de pasaj — Student Stănciulescu A. (anul IV)
Atelier arh. T. Ricci

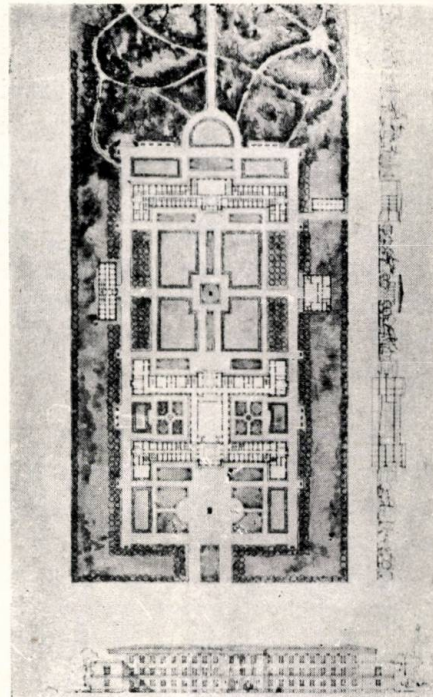
Un spital — Student Meriu M. (anul IV)
Atelier prof. arh. O. Doicescu

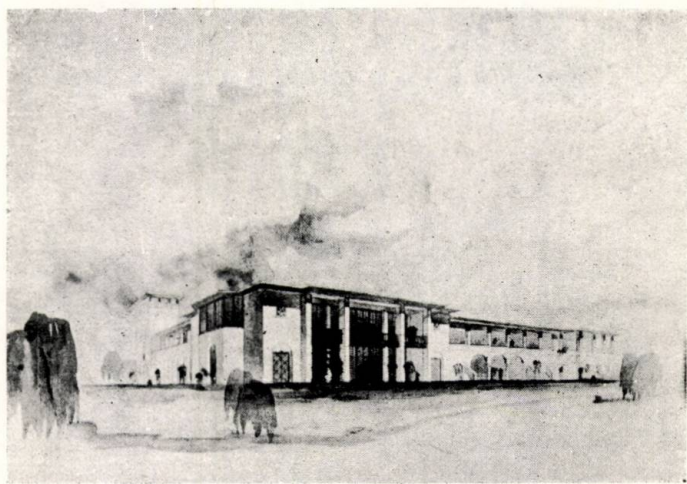
Un magazin universal — Studentă Meriu M. (anul IV)
Atelier prof. arh. O. Doicescu

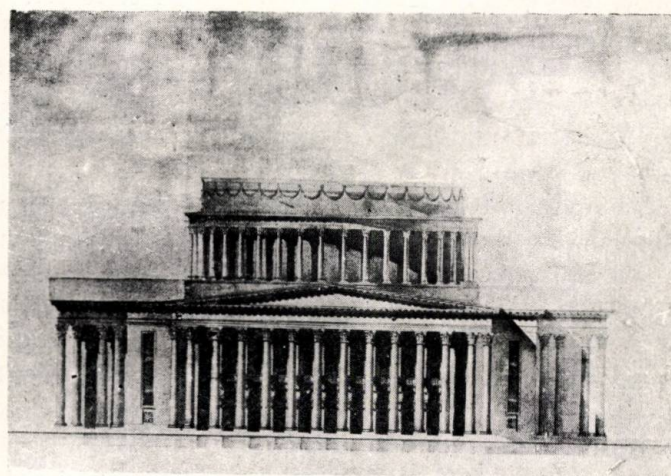
Un bloc de locuințe muncitorești — Student *Protopopescu V.* (anul V)
Atelier prof. arh. *P. Macovei*

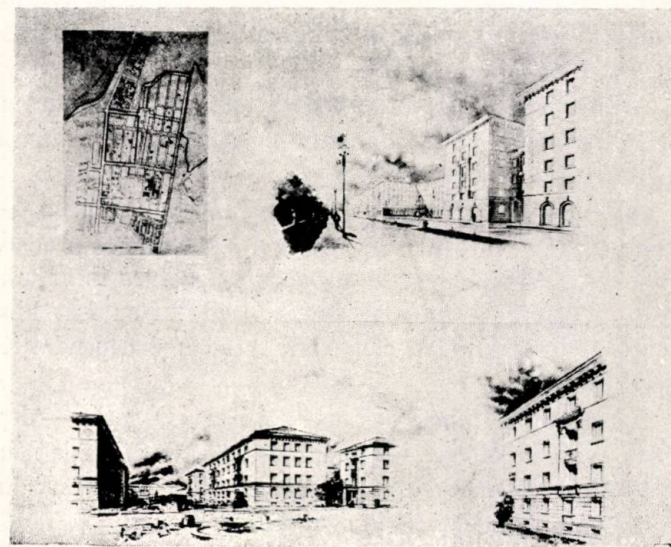
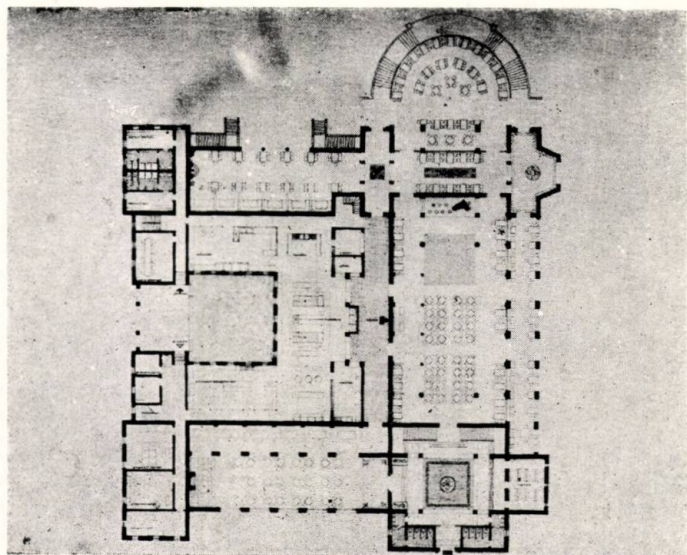
Un institut de arte plastice — Student *Ne
goescu N.* (anul V)
Atelier prof. arh. *O. Doicescu*

Restaurant
Proiect de diplomă — Student *Ionescu Cr.*
Conducător arh. *T. Ricci*

Sală de congrese
Proiect de diplomă — Student *Calinoeschi M.*
Conducător prof. arh. *O. Doicescu*

Cvartal de locuințe
Proiect de diplomă — Student *Ghițulescu Ctin*
Conducător arh. *C. Lăzărescu*

Rezultatul nesatisfăcător obținut la sesiunea de diplomă din anul acesta, la care s-au prezentat foarte mulți candidați (cca 80), impune o analiză serioasă — din partea conducerii institutului și colectivului de catedră — a cauzelor care au determinat acest insucces și schimbările și reformele necesare pentru îmbunătățirea calității proiectelor.

★

În concluzie se poate afirma că activitatea de atelier în Institutul de arhitectură a înregistrat succese importante, în ultimul an consolidându-se unele din pozițiile dobândite în anii precedenți. În special aceste succese sînt vizibile în ce privește prelucrarea moștenirii arhitecturale românești și clasice. În același timp se desprind cîteva probleme care trebuie studiate și soluționate.

Principala primejdie care trebuie prevenită și care acum apare mai clar, este cea a șablonismului. După cîteva ani de studii originale și îndrăznețe în prelucrarea arhitecturii clasice și naționale, azi ne vedem în fața unei sărăcii de idei exprimată prin adaptarea șablon a anumitor partiuri de fațade și uneori chiar de planuri, indiferent la orice teme. Se utilizează fără mari modificări cele cîteva «rețete» verificate în ultimii ani, care au devenit curente în practica proiectării, fie la o poștă, un spital, un sfat popular, un cămin cultural, o locuință sau o creșă. Acest lucru ni se pare cu atît mai grav, cu cît el era semnalat încă într-un articol care analiza activitatea anului școlar 1952—53, și de atunci lucrurile nu numai că nu s-au schimbat dar au devenit și mai accentuate. Socotim că o cauză însemnată a acestei stări de lucruri trebuie căutată în simplificarea și schematizarea unor noțiuni și probleme teoretice, cum sînt «conținutul de idei», «caracterul», «formă și conținut», «prelucrarea creatoare» etc., atît de către studenți cît și de unele cadre didactice. În spatele unor discuții sau îndrumări generale se manifestă tendința de soluționare practică a problemei prelucrării și înnoirii arhitecturii. Problema inovației se pune în general, prea puțin concret și adesea în mod greșit. Multe din proiecte reprezintă transpuneri mai mult sau mai puțin fidele ale unor modele, alese nu întotdeauna în chipul cel mai fericit. Uneori inovația apare sub forma originalității cu orice preț, în dauna clarității de compoziție și exprimare, sacrificînd funcționarea judicioasă sau corecta rezolvare constructivă

— adică reprezentînd de fapt un alt fel de formalism. Încercările de inovare își au partea lor pozitivă cînd pornesc din dorința sinceră de a rupe cu șabloanele, de a căuta ceva nou și nu din tendința de a «uimi» lumea prin «curaj». Ceea ce se uită adesea este că singur curajul nu e suficient și că el trebuie îmbinat cu o stăpînire perfectă a tuturor ramurilor proiectării. Marii inovatori au fost întotdeauna niște maeștri desăvîrșiți, cunoscători atît ai teoriei cît și ai practicii arhitecturii.

Formalismul se manifestă în proiectele noastre și prin tendința de a soluționa numai fațadele, de a desconsidera problemele economice, prin dimensiuni exagerate sau insuficiente, prin derogări de la program, prin forțarea partiului de dragul obținerii unui efect de fațadă. În special în proiectele ciclului al doilea și la diplome, nu s-a pus destul accentul pe tratarea realistă a temelor și în această privință nici programele nu conțin prevederi destul de precise.

Se afirmă adesea că «noi facem învățămînt» și deci trebuie lăsată cît mai multă libertate de creație, că în practică viitorii arhitecți se vor lovi destul de «norme», «indici», «stasuri» și alte asemenea constrîngeri neplăcute. Asemenea poziție este îndreptățită numai dacă prin aceasta se înțelege că proiectele de școală trebuie să fie mai generale și variate, să prezinte soluții îndrăznețe și generoase. Dacă acest principiu nu este îmbinat cu grija pentru păstrarea unui caracter realist în proiectele de școală, el poate degenera ușor în cel mai autentic formalism. Vom forma un fals arhitect care va crede că menirea lui e să creeze doar mari compoziții monumentale abstracte și care la ieșirea din școală își va da aere de maestru fără să aibă în schimb cunoștințele teoretice, tehnice și experiența practică a adevăraților maeștri.

Acestea ni se par a fi principalele probleme care trebuie puse în discuție pentru a asigura învățămîntului superior de arhitectură dezvoltarea către o treaptă superioară.

Rezultatele pozitive obținute pînă acum, capacitatea profesională și didactică a cadrelor și dorința vie de învățătură a studenților noștri, constituie principalele garanții ale progresului neînterupt pe calea realismului socialist în arhitectură, garanții că Institutul de arhitectură «Ion Mincu» își va îndeplini cu cinste sarcinile de mare răspundere care îi revin în pregătirea cadrelor de arhitecți.

O gară la Cluj — Proiect de diplomă — Student Petruc A.
Conducător prof. arh. H. Maicu

Expoziția Agricolă Unională dela Moscova

Hotărârile Plenarei C. C. al P. C. U. S. din septembrie 1953 au trasat un vast program de dezvoltare a agriculturii sovietice.

Ca mijloc important de popularizare a realizărilor agriculturii socialiste, a noilor metode și procedee de muncă ale colhozurilor, S. M. T.-urilor și sovhozurilor, precum și ale inovatorilor din agricultură, hotărârile indică realizarea de expoziții agricole unionale, regionale și raionale.

Punând în practică Hotărârile Partidului și Guvernului Sovietic, la 1 august 1954 a fost inaugurată la Moscova Expoziția Agricolă Unională.

Colectivul de arhitecți și constructori al acestui grandios ansamblu a transformat vechea expoziție unională agricolă din Moscova sporindu-i totodată teritoriul cu 70%. Expoziția actuală ocupă o suprafață de 207 ha pe care s-au construit 307 pavilioane și diferite construcții cu un volum total construit de aproximativ 2 000 000 m³.

Colectivul de arhitecți și constructori a creat un ansamblu unitar, cu aspect solemn și sărbătoresc, în care ideea călăuzitoare ce se desprinde atât din planul general al expoziției cât și din planurile fiecărui pavilion în parte este forța și trăinicia muncii colective, calea către belșug și fericire pe care merge poporul sovietic sub înțeleapta conducere a P. C. U. S.

Prin măiestrită îmbinare a formelor arhitecturale cu peisajul natural s-a creat fie-

cărui pavilion cadrul specific temei căreia îi este dedicat. Pavilioanele și construcțiile Expoziției Agricole Unionale oglindesc prin plastica lor varietatea și bogăția formelor naționale ale arhitecturii popoarelor sovietice.

Compoziția de ansamblu este dispusă pe 2 axe paralele ce conduc prin esplanade la pavilionul central situat în apropierea intrării principale pe teritoriul expoziției și la pavilionul mecanizării și electrificării agriculturii.

Expoziția cuprinde pavilioane ale republicilor unionale ale U. R. S. S., precum și altele ce reprezintă diferitele domenii de muncă din agricultură.

Tratat ca o vastă grădină, teritoriul expoziției este bogat plantat, zona verde ocupând aproximativ 101 ha, iar suprafața culturilor prezentate este de 252 ha. Zonele de verdeață se îmbină cu cele ale culturilor agricole de pe parcelele demonstrative.

Pentru realizarea pavilioanelor și a construcțiilor din incinta expoziției au fost folosite materiale și procedee de construcții dintre cele mai variate. Astfel, s-au realizat construcții cu schelet metalic, cu schelet din beton armat, din zidărie și din lemn; s-au folosit materiale ca: granit, piatră, marmure variate, diferite metale, vitrouri, oglinzi etc.

Piețele, ce constituie centre de compoziție, sînt dotate cu minunate fîntini și sculpturi ce completează și subliniază caracterul festiv al compoziției.

Fiecare pavilion în parte, realizat după o tematică proprie, contribuie efectiv la realizarea ideii centrale călăuzitoare ce se degajează din întreg ansamblul.

Expoziția Agricolă Unională din Moscova demonstrează în chip magistral superioritatea orînduirii colhoznice, arătînd în mod convingător posibilitățile nelimitate ale agriculturii socialiste a U. R. S. S. de a contribui la ridicarea continuă a nivelului de trai al populației Uniunii Sovietice. Totodată ansamblul arhitectural al Expoziției Agricole Unionale din Moscova arată încă odată înaltul nivel al arhitecturii sovietice și măiestria neîntrecută a arhitecților sovietici.

F. C.

Podul păcii și al prieteniei

La 20 iunie 1954 s-a inaugurat în prezența reprezentanților guvernelor Uniunii Sovietice, R. P. Bulgare, R. P. Romîne, R. P. Polone, R. Cehoslovace, R. P. Ungare, mărețul pod metalic construit peste Dunăre în apropierea orașelor Giurgiu și Russe.

Podul realizat pentru cale ferată și pentru autostradă este cel mai lung din Europa, și a fost construit într-un timp foarte scurt: 2 ani și 3 luni, datorită eforturilor mari depuse de muncitorii, tehnicienii și inginerii romîni și bulgari cu sprijinul valoros al tehnicienilor sovietici.

Această măreață construcție, simbol al colaborării a șase state, care urmează să joace un important rol în dezvoltarea relațiilor economice dintre țările de democrație populară, a fost numită de constructori « Podul păcii și al prieteniei ».

Podul metalic, pe pile de beton armat prezintă o soluție ingenioasă care permite ca autostrada care intră la același nivel cu calea ferată pe pod să se poată suprapune ei. Aceasta a dat posibilitatea realizării unui sistem constructiv simplu și foarte economic.

La realizarea arhitecturii podului au colaborat un număr de arhitecți romîni și bulgari. Colectivul format din arh.: Gh. Ovcearov, P. Nicolov, N. Nedescu și S. Bercovici a realizat proiectele pentru colonadele de intrare pe pod. Ele sînt grupate cîte două la punctul unde autostrada și calea ferată sînt la același nivel, și au ca subasment culeele podului placate în granit.

Arhitectura colonadelor este relizată într-un intercolanament de 8 coloane dorice dispuse pe două rînduri pe un soclu înalt. Prin elementele sculpturale care se vor adăuga, construcția va simboliza eroismul constructorilor, prietenia romîno-bulgară și ajutorul sovietic.

Pentru aceasta sînt prevăzute pe suprafața soclului spații pentru mari basoreliefuri, iar pe laturile înguste ale colonadei sînt prevăzute console ce vor susține statui.

Construcția este realizată din piatră de Russe dispusă într-un placaj foarte gros pe un miez de beton armat.

Munca dusă în cadrul colectivului de proiectare și a comisiilor de avizare romîne și bulgare a permis realizarea unei legături strîns înțeles între arhitecții romîni și bulgari, precum și cunoașterea unor aspecte ale muncii în domeniul arhitecturii din cele două țări vecine.

